

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra historie

Bc. Nikola Peturová

ANALÝZA DOPISŮ ŠPANĚLSKÉHO CONQUISTADORA PEDRA MENÉNDEZE DE
AVILÉS

Diplomová práce

vedoucí práce: doc. Mgr. Martin Elbel, M.A., Ph.D.

Olomouc 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci s názvem „*Analýza dopisů španělského conquistadora Pedra Menéndeze de Avilés*“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 2. 5. 2019

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Martinu Elblovi, Ph.D. za cenné rady a připomínky během zpracování mé práce. Také děkuji rodině a přátelům za podporu a trpělivost během mého studia a při psaní této práce.

Obsah

Úvod	6
1. Dějiny kolonizování Floridy	10
2. Pedro Menéndez de Avilés	13
2.1. Původ, rodina a počátky námořní činnosti (1519-1542)	15
2.2. Ve službách španělského krále. První cesty do Nového světa. (1543-1553)	18
2.3. Evropské období (1554-1565)	21
2.4. Výprava na Floridu. (1565-1566)	30
2.5. Zpět ve Španělsku, příprava na vyplutí do Flander	34
2.6. Smrt	35
3. Menéndezova korespondence	37
3.1. Dopisy z let 1555-1565	38
3.1.1. Správa zámoří	43
3.1.2. Mořeplavba v 16. století	48
3.1.3. Pirátství v 16. století	51
3.2. Dopisy z Nového světa z let 1565-1566	56
3.2.1. Náboženská situace v Evropě v 16. století a francouzsko-španělský střet v Novém světě	57
3.2.2. Otázka druhého: indiánské kmeny na Floridě	65
3.3. Dopisy z let 1567-1574	74
3.3.1. Situace v Nizozemí v druhé polovině 16. století	78

3.4. Menéndezův sebeobraz v kontrastu obrazu vytvořeného Gonzalem Solís de Merás 88

Závěr.....	92
Resumen	95
Seznam pramenů a literatury.....	96

„...adelantado a conquistador Floridy, Pedro Menéndez de Avilés, vynikající a odvážný námořník 16. století, kterému Španělsko dluží památník, historie knihu a múzy báseň...“¹

Úvod

Přesně těmito slovy lze popsat španělskými historiky tolik opomíjeného muže, jenž zasvětil svůj život moři a službě španělské koruně. Žil v době, kdy byla Evropa zmítána neutuchajícími boji, ať už mocenskými či náboženskými, a musel se poprat s mnohými překážkami, aby dosáhl úspěšného naplnění svých úkolů. Službě vlasti obětoval své jmění, a především svůj rodinný život.

Mnohé publikace zasvěcené Menéndezovi vycházejí z *Memorialu* jeho švagra Gonzala Solís de Merás², který vydal koncem 19. století v nekritické edici Eugenio Ruidíaz y Caravia a věnují se především Menéndezovu působení v letech 1565-1566, kdy se Menéndezovi podařilo vybudovat první trvalé španělské osídlení v Severní Americe a založit zde první a nejstarší město San Augustín. Ačkoli se jedná patrně o jeho nejvýznamnější úspěch, byla jeho práce a život mnohem složitější a komplikovanější, než by se mohlo zdát, a stal se tak opravdu jednou z nejvýznamnějších osobností Španělska 16. století.

---

¹ *“...adelantado y conquistador de la Florida Pedro Menendez de Avilés, el más excelente y atrevido marino del siglo XVI, á quien España debe un monumento, la historia un libro, las Musas un poema...”* In: FERNÁNDEZ-GUERRA Y ORBE, Aureliano: *El Fuero de Avilés: discurso leído en junta pública de la Real academia española, para solemnizar el aniversario de su fundacion: por Aureliano Fernandez-Guerra y Orbe*. Madrid: Imprenta nacional 1865. s. 15.

² SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. 707 s. [pdf.]

Jiné práce zase popisují Menéndezovy skutky pro dokreslení obrazu dějin Floridy. I když byl Pedro Menéndez de Avilés rodilý Španěl, téměř všechny práce jemu věnované pocházejí z Ameriky, a především z Floridy, kde, jak se zdá, vzbuzuje větší zájem než ve své rodné zemi. Vzpomeňme kupříkladu jména jako Eugene Lyon a jeho knihu *The Enterprise of Florida: Pedro Menéndez de Avilés and the Spanish Conquest of 1565-1568*³ nebo Albert C. Manucy a jeho publikaci *Menéndez: Pedro Menéndez de Aviles, Captain General of the Open Sea*.⁴ V obou případech se jedná o historiky pocházející z Floridy, kteří mapují dějiny své vlasti.

První ucelenou španělsky psanou prací mapující život *conquistadora* vydal v roce 2018 Antonio Fernández Toraño, kde se věnuje nejen jeho působení, ale i historickému kontextu doby a misijní činnosti na Floridě. Jako první ne vychází pouze z kronik, které byly aktivitám Menéndeze zasvěceny, ale využívá i dopisů, které Menéndez zaslal králi Filipu II. Korespondenci však využívá značně okrajově a jistě by si zasloužila více prostoru.

Menéndezovy dochované listy z let 1555-1574 vydal v kritické edici Juan Carlos Mercado⁵ roku 2002. Publikace je velmi přehledná, chronologicky seřazená a doplněná bohatým poznámkovým aparátem. Jediné, co by se jí možná dalo vytknout, jsou překlepy – například slovo vítězství je psáno jako „*vitoria*“ místo „*victoria*“⁶, místy se objevuje také záměna jména „*Pedro*“ za „*Pero*“.⁷ V některých případech chybí poznámky u jmen, které

---

³ LYON, Eugene: *The Enterprise of Florida: Pedro Menéndez de Avilés and the Spanish Conquest of 1565-1568*. University Press of Florida; Edición: First PB Edition, 1983. 253 s.

⁴ MANUCY, Albert: *Menéndez: Pedro Menéndez de Avilés. Captain general of the ocean sea*. Sarasota, Fla: Pineapple Press, 1992. 107 s.

⁵ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. 294 s.

⁶ Tamtéž. S. 81.

⁷ Tamtéž. s. 247.

nalezneme v Menéndezových listech. Kupříkladu v dopise z roku 1571 zaslánoho Menéndezem králi ze Santa Eleny, to vypadá, že píše *conquistador* sám o sobě, což v kontextu nedává smysl:

*„Pero Menéndez de Avilés a Hernando de Miranda zůstali v Havaně, jelikož jsou nemocni. Říkají, že kdyby jim zdraví sloužilo přišli by mě sem na Floridu hledat...“*⁸

Až z monografie Antonia Fernándeze Toraña se dozvídáme o existenci osoby jménem Pedro Menéndez de Avilés „*el Joven*“ (*mladší*), což byl patrně syn *adelantado*va bratra Álvara Sáncheze de Avilés.⁹

Jak jsem výše zmiňovala, právě, dle mého názoru, nedostatečné využití Menéndezovy korespondence bylo důvodem, proč jsem si pro svou práci zvolila téma analýzy dopisů a jejich zasazení do kontextu Menéndezova života a především doby, ve které žil. Cílem práce bude na základě informací z nich získaných zmapovat Menéndezovo působení ve službách králi Filipu II. Životy obou byly propojeny až do *conquistadorovy* smrti roku 1574, a to nejen v otázce kolonizování Floridy, ale i v jiných politicko-vojenských záležitostech tehdejší doby.¹⁰ Španělský král využíval Menéndeze pro jeho značné schopnosti v otázce mořeplavby a pronásledování a boje s korzáry, kteří ohrožovali nejen španělské državy, ale lodě plující z Indií. Stejně tak se de Avilés proslavil svými strategickými schopnostmi a stál králi po boku při střetech s jinými evropskými mocnostmi, jak tomu bylo kupříkladu v bitvě u San Quintínu. Dalším cílem pak bude na základě poznatků z Menéndezovy korespondence zanalyzovat jeho roli v rámci španělské evropské politiky.

---

⁸ „*El Pero Menéndez de Avilés y Hernando de Miranta, quedan muy malos en La Habana, dicen que teniendo la salud vendrán a buscarme aquí a la Florida.*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 253.

⁹ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 1147. [ePub]

¹⁰ Neutuchající nábožensko-politické konflikty s Francií, Flandry, ale i Anglií, někdejší španělským spojencem.

Tématem, které nejvíce v práci rezonuje, je náboženská problematika 16. století. Ačkoli jsou mnohé španělské konflikty tehdejší doby s jinými evropskými zeměmi mocenským bojem, nemůžeme přehlédnout, jak důležitou roli hraje vyznání jednotlivých aktérů. Tak můžeme vidět, že na jedné straně vždy stojí silně katolické Španělsko a na straně druhé vzrůstající protestantská obec ve Francii, Flandrech a Anglii. Stejně tak i boje s Francií na Floridě Menéndez vykresluje jako střety katolíků a hugenotů, tedy stoupenců kalvinistického vyznání, které je potřeba zneškodnit. Právě z poslední zmíněné informace vyvstává otázka. Do jaké míry se jednalo na území Floridy o boj o mocenský boj dvou nepřátelených zemí a do jaké míry šlo o náboženský střet dvou odlišných vyznání?

Menéndezovy dopisy nejsou však důležité jen pro dokreslení Evropy 16. století, ale také pro svůj vypovídající charakter v mnoha jiných případech. Jedním z takových příkladů je mapování floridských domorodých kmenů, se kterými přišel *conquistador* do styku. Dalším může být popis fungování španělské zámořské administrativy a mořeplavby v tehdejší době. Mimo jiné nám jeho listy poskytují cenné informace v otázce pirátství a korzárství 16. století.

Analýza Menéndezových dopisů je nosnou částí celé práce, kterou bude doprovázet stručná pasáž *conquistadorova* života, formování a působení. Na základě toho bude tedy hlavním primárním pramenem již zmiňovaná Mercadova edice Menéndezovy korespondence doplněna informacemi z kroniky Gonzala Solís de Meráse.

1. Dějiny kolonizování Floridy

Stát Florida se rozprostírá na stejnojmenném poloostrově na severu amerického kontinentu. V předkolumbovské době jej obývalo značné množství domorodých indiánských kmenů, z nichž značná část zanikla po příchodu prvních Evropanů. Jejich cílem bylo nalézt nezměrné množství bohatství, především zlato.

Španělé začali Floridu osidlovat v první polovině 16. století. Jako první sem dorazil roku 1513 Juan Ponce de León.¹¹ Ten na svou první výpravu do Indií vyplul spolu s Kryštofem Kolumbem roku 1493 a později se usadil na Hispaniole, odkud si podmanil Portoriko a stal se jeho guvernérem. Z něj vyplul právě roku 1513 a dospěl až k atlantickému pobřeží Floridy. Toto území mylně považoval za ostrov a nazval jej podle velikonoční Květné neděle *Pascua Florida*. Pokusil se zde založit španělskou kolonii, avšak kvůli sporům s indiány a svému zranění při střetu s nimi musel odplout na Kubu.

Další expedici do této oblasti provedl roku 1519 Alonso Álvarez de Pinareda, jenž byl vyslán jamajským guvernérem Franciscem de Garay. Začal zkoumat Floridu od míst, ve kterých několik let před ním skončil Ponce de León. Byla to právě výprava Álvareze de Pinaredy, jež zjistila, že Florida není ostrovem.¹² Stejně jako jeho předchůdce, se při pokusu o založení kolonie, ale kvůli sporům s indiány neuspěl.

Neúspěchem skončily i expedice Pánfila de Narváez a Lucase Vázqueze de Ayllón. Právě cesta Pánfila de Narváez, která jej zavedla až k ústí řeky Pánuco v severním Mexiku, byla jednou z nejtragičtějších výprav. Ve svém spise *Ztroskotání (Naufragios)* ji popsal jeden z přeživších členů de Narváezovy družiny Álvar Núñez Cabeza de Vaca.¹³ U ústí řeky Mississippi došlo totiž ke ztroskotání de Narváezovy lodi a on sám při nehodě utonul.

---

¹¹ Někdy je jako první Evropan, který dosáhl břehů Floridy, považován John Cabot (Giovanni Caboto). In: BINKOVÁ, Simona: *Čas zámořských objevů*. Praha: Triton, 2008. s. 81

¹² Tamtéž. s. 82.

¹³ Tamtéž. s. 82.

Další velkou objevnou výpravu k břehům Floridy vedl roku 1539 kapitán Hernando de Soto. Jeho cílem bylo nalézt dále ve vnitrozemí velké bohatství zlata. Nebál se si cestu prorazit násilím a proslul proto svou krutostí. Přínosem de Sotovy výpravy bylo prozkoumání území od dnešního Tallahassee přes Georgii a Jižní Karolínu až k Apalačskému pohoří. Dále pokračoval do Tennessee a Alabamy. Roku 1541 se stal prvním Evropanem, který překročil řeku Mississippi. Poté postupoval až k hornímu toku White River v Oklahomě, kde našel očekávané bohatství. To bylo důvodem proč se vrátil zpět avšak následně zemřel roku 1542 na zimnici. Jeho výprava pokračovala dále a po říčním toku doplula do Mexického zálivu. Ačkoli expedice nepřinesla žádný okamžitý ekonomický zisk, jak píše Binková, posbírala mnoho informací o Floridě a jejích obyvatelích.¹⁴

Mezi 40. a 60. lety 16. století se na Floridu vypravilo ještě několik námořních expedic, avšak žádná z nich nepřinesla očekávané bohatství. Roku 1559 se do tamních končin vydal Tristán de Luna, jehož expedice skončila podobně tragicky, jako ta Pánfila de Narváeze. Hurikán zničil většinu lodí, a tím pádem i naděje na zbudování kolonie.¹⁵ Poslední výpravou měla být tedy cesta Ángela de la Villafañe z roku 1561.

Záměr neposílat již žádné lodi na území Floridy se Španělům nevydařil. V 60. letech 16. století se v tamních oblastech začali objevovat francouzští korzáři vyslaní hrabětem Colignym se záměrem vybudovat zde trvalé francouzské osídlení, a tak byl španělským králem Filipem II. vyslán Pedro Menéndez de Avilés, aby jejich počínání zabránil a zbudoval zde španělskou kolonii.

---

¹⁴ BINKOVÁ, Simona: *Čas zámořských objevů*. Praha: Triton, 2008. s. 82-83.

¹⁵ DAVIS II., E. Michael: *Huguenots and Catholics: The fight for colonial Florida*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2014. (nečíslováno)

Jak vidíme, ačkoli všechny expedice, až na tu Menéndezovu, skončily neúspěchem, v otázce zbudování stálého koloniálního osídlení, byly velmi přínosné, co se týče geografického prozkoumání floridské oblasti.

2. Pedro Menéndez de Avilés

Pedro Menéndez de Avilés byl vojákem a námořníkem ve službách španělského království a později též místokrálem Indií. V roce dobyl zpět území Floridy zničením Fortu Caroline a dalších stěžejních bodů zabraných francouzskými hugenoty. Zároveň založil město San Agustín, stal se místokrálem floridské provincie a získal titul *adelantado*¹⁶ *mayor perpetuo*. Mezi léty 1567-1574 byl taktéž místodržícím Kuby.

I když se jedná pravděpodobně o jednoho z největších španělských mořeplavců 16. století, je dodnes většině Španělů neznámou osobou. Je to možná i z toho důvodu, že jeho jméno nebylo začleněno do seznamu jmen v Atlasu španělských průzkumníků (*Atlas de los exploradores españoles*) vydaného v roce 2009.¹⁷ Spisovatel Antonio Fernández Toraño, který věnoval Menéndezovi celou monografii vidí, právě v tomhle velikou nespravedlnost. Velká část pozornosti byla věnována takovým osobnostem, jakými byli například Hernando Cortés, Francisco Pizarro nebo Pedro de Valdivia. Tito však podle Toraña dobývali velké říše, které měly v čele vládce. Stačilo tedy odklidit vládce a říše byla dobytá. Naopak jiní, jako třeba Pedro Menéndez de Avilés, to neměli tak lehké. Na území Nového Mexika a Floridy nebyly jednotné říše skládající se z poddaných a panovníka, nýbrž roztroušené indiánské národy bez vlastního vůdce, což dosti ztěžovalo dobývání těchto území. Pro získání daných území bylo třeba vynaložit veliké úsilí, ale výsledky tak viditelné nebyly, jelikož ti, co byli přátelé dnes, se zítra změň v nepřátele.¹⁸

---

¹⁶ Jedná se o elitní vojenské a administrativní postavení. Ve středověku byli držitelé tohoto titulu španělští šlechticové sloužící svému králi. Později, v 16. a 17. století, byl tento titul užíván jako titul vojenský, udělován některým španělským conquistadorům. Adelantado mayor perpetuo byl tedy titul hlavního doživotního adelantada.

¹⁷ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 22. [ePub]

¹⁸ Tamtéž. s. 30-31. [ePub]

O životě Pedra Menéndeze de Avilése se toho mnoho nedochovalo. Je známo, že jeho skromný hrob nalezneme v Iglesia de San Nicolás ve městě Avilés. Jak Menéndez vypadal a jaký byl nám přibližuje pár plus mínus autentických portrétů.¹⁹ Eugene Lyon jej popisuje jako zrzavého muže s plnovousem. Byl velmi inteligentní a přesvědčivý člověk, který si byl extrémně jistý svou mocí. Mnozí obdivovali jeho vůdčí schopnosti. Nelze mu upřít, že byl taktéž výborný strateg a taktik nejen na souši, ale i na moři.²⁰ Obraz Menéndeze nám dokresluje Torano, který dodává, že Menéndez de Avilés byl poctivým, čestným mužem, který většinu svého života věnoval službě svému králi, a to s absolutní oddaností a věrností. Byl obdařen přirozenou inteligencí a vždy dokázal vyjádřit své názory, a to i v případě, že by nemusely být v souladu s názory panovníka, což pohoršovalo především úředníky z *Casa de Contratación*²¹ v Seville.²²

Stejně tak nemáme mnoho informací o jeho vojenském a literárním vzdělání, avšak závěry si můžeme udělat na základě jeho dochovaných dopisů, které v edici vydal Juan Carlos Mercado²³ a z nichž je patrné jisté vzdělání a Menéndezova hluboká katolická víra, což bylo v té době charakteristické pro muže 16. století, kteří sloužili z mocenských pozic svému králi.²⁴

---

¹⁹ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 517. [pdf]

²⁰ HENDERSON, Ann L.-MORMINO, Gary R.: *Spanish pathways in Florida, 1492-1992: Caminos españoles en la Florida, 1492-1992*. Sarasota, Fla.: Pinneapple Press, 1992. (nečíslováno)

²¹ Výraz *Casa de Contratación* bývá též překládán jako *Dům obchodu*, avšak aktivity této instituce byly výrazně širší než obchodování s Novým světem. Tato instituce vznikla královským nařízením z 20. ledna 1503 vydaným v Alcalá de Henares a měla zaštiťovat „veškeré záležitosti potřebné pro obchodování s Indiemi a dalšími ostrovy a zeměmi, jež budou španělskými králi ovládnuty“. Jako její sídelní místo byla vybrána andaluská královská Sevilla. In: ČERNÁ, Jana: *Očitá svědectví: Španělsko, Nový svět a změna vědeckého komunikačního paradigmatu*. Západočeská univerzita v Plzni: Pavel Mervart 2012. s. 11-12.

²² FERNÁNDEZ TORANO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 26. [ePub]

²³ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, 294 s.

²⁴ Tamtéž. s. 14.

O vojenských schopnostech Pedra Menéndeze de Avilés vypovídají dále nejruznější kronikářské práce, a to především od Bartolomé Barrientos²⁵, profesora z Univerzity v Salamance (Universidad de Salamanca) a Gonzala Solís de Merás. Poslední jmenovaný byl švagrem Menéndeze, následoval jej na jeho expedici do Nového Světa a z jejich výprav vzešlo dílo *Memorial*.

2.1. Původ, rodina a počátky námořní činnosti (1519-1542)

Pedro Menéndez de Avilés pocházel z velmi hrdého lidu. Obyvatelé Asturie se velmi angažovali v období španělské reconquisty, kterou započal již v 8. století vizigótský šlechtic zvaný Pelayo a od té doby již po staletí nabízel asturský lid své zbraně. Později, po objevení Nového Světa, hráli lidé z Asturie důležitou roli v oblasti obchodu s novým kontinentem.²⁶

Narodil se 15. února roku 1519 v dnes třetím největším městě Asturie²⁷, Avilés. Pocházel z nižší šlechtické rodiny a byl druhorozeným synem Juana Alfonso Sáncheze de Avilés a jeho první ženy Maríi Alonso Arango.

Alfonso Sánchez de Avilés zemřel, když měl Pedro zhruba osm let, což bylo pravděpodobně i příčinou toho, čím se Pedro Menéndez de Avilés později stal. Jeho matka se zanedlouho znovu provdala, vzala si Juana Martínez de Sabugo a z obou manželství vzešlo zhruba 20 dětí.²⁸

---

²⁵ BARRIENTOS, Bartolomé: *Vida y hechos de Pedro Menéndez de Avilés*. Editorial Auseva, 1993. 213 s.

²⁶ HENDERSON, Ann L.-MORMINO, Gary R.: *Spanish pathways in Florida, 1492-1992: Caminos españoles en la Florida, 1492-1992*. Sarasota, Fla.: Pinneapple Press, 1992. (nečíslováno)

²⁷ Tehdy se jednalo o Asturské knížectví, které náleželo Španělskému království. Dnes je Asturie jednou ze 17 autonomních částí Španělska.

²⁸ Z prvního manželství víme o Pedrovi, Álvarovi, Bartolomé, Diegovi a Juanovi. Z druhého manželství víme, že měla María Alonso Arango další čtyři děti: Catalinu Gonzáles Arango, Mariú Alfonso de Arango, Juana Martíneze a Mariú de Arango. O těchto sourozencích se dochovaly jisté informace. V kronikách se pak, jak Bartolomé Barrientos, tak i Gonzalo Solís de Merás zmiňují o celkem dvaceti dětech, které María Alonso Arango porodila. Solís de Merás ve svém díle *Memorial* píše: "...y porque tuvo veinte hermanos y hermanas, dividieron la herencia

Druhé manželství matky, vidina mizivého dědictví a námořnické ambice byly pravděpodobně příčinou toho, že malý Pedro Menéndez de Avilés ve svých osmi letech utekl z domu.²⁹ Byl nalezen až zhruba po šesti měsících ve Valladolidu a poslán zpět domů. Po návratu k rodině se rodiče, roku 1528, rozhodli, že aby zabránili dalšímu Pedrovu útěku, že jej v jeho devíti letech zasnoubí a oddají s tehdy desetiletou³⁰ Marií Solís Cascos. Nutno dodat, že María Solís Cascos byla příbuznou Pedra Menéndeze de Avilés čtvrtého stupně, takže bylo třeba zažádat si a získat odpovídající papežskou licenci.

Avšak ani manželství nedonutilo Menéndeze zůstat doma. Již v roce 1533 byl jako čtrnáctiletý kluk členem posádky v Santanderu, jejímž úkolem bylo bojovat proti francouzským korzárům, kteří napadali pobřeží v Kantabrijském moři. V roce 1535 si i přes nesouhlas manželky pořídil z našetřených peněz vlastní loď (*patache*) a nechal se přemluvit od pár členů rodiny a přátel, aby se s nimi vydal na moře.

Shodou okolností toto období koliduje s válkami v letech 1521-1544 mezi Františkem I. Francouzským a císařem Karlem V. (španělským králem Karlem I.) v Itálii. Konkrétně se kryje s třetí válkou mezi lety 1536-1538, kdy císař získal Milán, načež odpověděl František spojenectvím s protestanty, aby napadl Savojsko a válka skončila smírem v Nice. Také však koliduje se čtvrtou válkou v letech 1542-1544, kdy se František spojil s Turky, Švýcarskem a

---

de manera que todos quedaron pobres." ("...a jelikož měl dvacet sourozenců, bylo dědictví rozděleno tak, že všichni zůstali chudí.") In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 44. [ePub]

²⁹ Zde se informace velmi rozcházejí. Zatím co Toraño ve své práci udává konkrétní informaci, že Pedro Menéndez de Avilés uprchl z domu ve svých osmi letech, ostatní tvrdí, že to bylo mnohem později. Juan Carlos Mercado a stejně tak i Eugenio Ruidíaz y Caravia píší, že z domu Menéndez utekl ještě, než oslavil svých čtrnáct roků. Ačkoli je tato informace nepřesná, dalo by se domnívat, že jak Mercado, tak i Ruidíaz y Caravia mají namysli pozdější věk Menéndeze, avšak tohle si můžeme jen domýšlet.

³⁰ Zde se autoři ve svých pracích datově rozcházejí. Toraño píše, že v době zasnoubení měla María Solís Cascos jedenáct roků, kdežto Ruidíaz y Caravia a Mercado udávají, že měla deset let. Je nutno podotknout, že Mercado striktně vychází z práce Ruidíaze y Caravia.

Dánskem proti Karlu V., který se naopak spojil s Jindřichem VIII. Anglickým. Válka byla ukončena mírem v Crépy, ačkoli jen na malý okamžik. Brzy započaly nové konflikty mezi Karlem V. a synem Františka I., Jindřichem II. Francouzským. Právě v tomto válečném období vzrostla aktivita francouzských korzárů jak v Lamanšském průlivu mezi Francií a Anglií, tak při západním pobřeží Flander nebo v Kantaberijském moři. Úkolem korzárů bylo především loupit a způsobovat škody na španělských lodích na cestě ze zrovna objeveného Nového světa, což podnítilo dobrodružného a válečného ducha v mladém Astuřanovi.

Roku 1539, v jeho dvaceti letech, datujeme jeho první námořnickou a vojenskou akci. Nacházel se tehdy ještě s dalšími loďmi ve vodách Ria de Vigo, říčního ústí do moře, když spatřil francouzskou korzářskou loď s dalšími třemi *zabras*, které ji doprovázely. Tito korzáři zajali v zátocě de Vigo jistý svatební doprovod, v němž pluli nevěsta a zhruba šedesát rodinných příslušníků a přátel. Menéndez naléhal na armádní *pataches*, které se s ním na místě nacházeli, aby se vydali zachránit zadrženou loď, načež mu odpověděli, že by bylo velmi riskantní pokoušet se čelit takové síle, kterou tamní korzáři představovali. Menéndez se tedy rozhodl vyplout lodi na pomoc sám s posádkou čítající zhruba asi padesát mužů, avšak Astuřan se prokázal již tehdy jako skvělý taktik, a nakonec francouzskou posádku porazil.³¹

Během následujících let si Menéndez osvojil námořnické znalosti a zdokonalil i jiné schopnosti potřebné pro plavbu. Prohloubil své vojenské nadání, což bylo velmi užitečné a potřebné pro vojenskou službu. Takto získal vše potřebné, co mu umožnilo přežít nebezpečné situace během plavby, války na moři, vedení a velení armádě. Stejně jako mnoho jiných postrádal specifický vojenský výcvik, který mu jeho rodiče nemohli zaopatřit. Uměl však dobře využít zkušeností, které získal během života, který si zvolil a jenž byl v prvních letech spojen

---

³¹ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 53-55. [ePub]

především s defenzivním korzárstvím (*corso defensivo*).³² Jeho nedostatky, především pak chybějící vojenské vzdělání, kterého se dostávalo především potomkům šlechtických rodů, se později projeví ve službách Karlu V. a později jeho synu Filipovi II. Mnohdy totiž zvítězila jeho momentální rozhodnutí, která ačkoli byla účinná, nebyla v souladu se zaběhnutými nařízeními.

Menéndezův rodinný život byl podřízen tomu námořnickému a službě španělské koruně. I dle jeho korespondence byla jeho manželka s dcerami odsunuta na druhé místo. Ve svých dopisech se nejčastěji zmiňuje o svém bratru Bartolomé, synu Donu Juanovi a synovci Pedru Menéndezovi Markézovi, avšak o své manželce a dcerách pouze jednou. Bylo tomu v dopise z roku 1564, kdy byl vězněn v Atarazanas úředníky z *Casa de Contratación* a stěžuje si králi:

*„A nejvíc mě na celé té nespravedlnosti soudců mrzí to, že jsem již dvanáct let nebyl doma a neviděl ani svou ženu ani dcery. Nechal jsem doma tři malé holčičky, ze kterých již vyrostly ženy...“*³³

2.2. Ve službách španělského krále. První cesty do Nového světa. (1543-1553)

Menéndezovy schopnosti a dovednosti byly tím, co přimělo Maxmiliána II.³⁴, tehdejšího španělského regenta, aby mu udělil první korzářský patent. Jeho úkolem bylo, bez jakékoli finanční a armádní pomoci, pronásledovat francouzského korzára známého jako Juan Alfonso

---

³² Španělé se v tehdejší době od ostatních zemí lišili právě tím, že nepodporovali pirátství a korzárství, jen a pouze v případě obrany. In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 58. [ePub]

³³ „Y la mayor pena que siento es la sinjusticia que los dichos jueces me hacen, es haber doce años que he estado en mi casa, ni visto a mi mujes e hijas, que dejé tres chiquitas, que son ya mujeres...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 117

³⁴ Maxmilián II. Habsurský byl synovcem Karla V. Jelikož v mládí projevoval sympatie k nekatolickému vyznání rozhodl se jeho strýc a otec Ferdinand I., že jej ožení s vlastní sestřenicí, nejstarší dcerou Karla V., Marií Španělskou. Oba byli jmenováni regenty Španělska v době královi nepřítomnosti mezi lety 1548-1551.

Portugués³⁵, který v oblasti kolem Fisterry³⁶ zajal osmnáct biskajských obchodních lodí, jež převážely železo a jiné hodnotné zboží.

Pedro Menéndez na Juana Alfonse, který byl považován za obyčejného piráta, jelikož mezi Španělskem a Francií tehdy nebyl válečný konflikt, vyčkával u břehů Bretaně.³⁷ Bojoval s ním od Belle Île až po přístav v La Rochelle a dosáhl nakonec osvobození pěti zadržovaných lodí. V tom samém přístavu jej dohnal a při přímém střetu byl francouzský korzár smrtelně zraněn. Avšak Menéndez se nemohl vrátit zpět na otevřené moře, a to kvůli přílivu a opačnému větru. Guvernér tamního přístavu přikázal Menéndezovi sestoupit na pevninu a vzdát se. Učinil tak, aby mohl guvernérovi ukázat patřičná oprávnění od Maxmiliána II., která ospravedlňovala jeho konání.

Svého otce, Juana Alfonse de Francia, se rozhodl pomstít jeho syn Juan Antonio Alfonso. Jelikož dostal zprávy o Menéndezově chystané plavbě do Nového světa, rozhodl se plout na Kanárské ostrovy, místo, kde se lodě vyslané na americký kontinent zastavovaly, aby doplnily své zásoby vody. Juan Antonio se třemi loděmi dorazil do přístavu mezi Santa Cruz a Tenerife a napadl Španěly. K jeho smůle se španělské lodě bránily kanóny, a tak došlo k tomu, že jeden z projektilů smrtelně zranil Juana Antonia a potopil jeho loď. Menéndez pak potopil další dvě zbývající.

Tato vítězství, významná spíše po vojenské a politické stránce nežli po stránce ekonomické, posloužila k vytvoření obrazu Menéndeze jako schopného námořníka, schopného

---

³⁵ Španělé jej nazývali Juan Alfonso Francés. Známy ale též jako Jean Alphonse Saintonge, francouzský cestovatel, mořeplavec a korzár, jenž se proslavil pro svou roli kormidelníka ve čtyřicátých letech 16. století, kdy se plavil ve službách Jacquese Cartiera do Kanady. Zemřel v La Rochelle roku 1549. In: BOUCHER, Philip P.: *France and the American Tropics to 1700: Tropics of Discontent?* Johns Hopkins University Press, 2008. s. 49-50.

³⁶ Obec na západě Španělska.

³⁷ Bretaň je historická provincie na západě Francie.

vojáka a dala tak vzniknout dlouhému období, mezi lety 1549-1561, které bychom mohli označovat jako „evropské období“.³⁸

Další korzářský patent byl Menéndezovi udělen roku 1550 panovníkem Karlem V., aby pronásledoval piráty, jež ohrožují lodí plující z Nového světa. To umožnilo Menéndezovi rozšířit si své obzory a navázat kontakt s tamními územími. Bylo tomu právě v roce 1550, kdy podnikl svou první výpravu na území nového kontinentu³⁹, odkud se vrátil v roce 1551.

Když se o rok později vracel zpět do Indií, byl přepaden francouzskou flotilou⁴⁰ a jako zajatec odvezen až do Santiaga de Cuba. Díky rychlému zakročení biskupa Fernanda de Uruga mohl zaplatit výkupné a být propuštěn.⁴¹ Následně využil zastávky v přístavu, kterou učinily lodě Bartolomého Carreñi, a putoval s nimi do Veracruz, odkud poté zamířil do Mexika. Během své cesty napříč americkým kontinentem se setká s řadou vlivných lidí jako s místokrálem Mexika Luisem de Velasco⁴², Juanem de Rojas⁴³ nebo Juanem de Lobera⁴⁴.

Na základě zkušeností získaných ze svých cest a svého zajetí sepsal vlastní memoriál o nebezpečí, jež hrozilo ze strany pirátů, kteří působili v tamních vodách. Zmíněný memoriál navíc doprovází plán, jak minimalizovat ohrožení španělských lodí, mladých provincií a ekonomických zájmů španělské koruny. Tento dokument byl zaslán soudnímu dvoru Španělska

---

³⁸ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018, s. 63. [ePub]

³⁹ Doplul do Cartageny v Indiích (část dnešní Kolumbie) a Nombre de Dios v Panamě.

⁴⁰ Tehdy začínal mezi francouzským králem Jindřichem II. a španělským Karlem V. nový válečný konflikt.

⁴¹ Toto výkupné činilo tisíc pesos za Menéndezovu osobu a devadesát osm pesos za loď. In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018, s. 65. [ePub]

⁴² Luis de Velasco y Alarcón byl od roku 1550 do roku 1564 druhým místokrálem Nového Španělska. In: SARABIA VIEJO, María Justina: *Luis de Velasco y Alarcón*. Real Academia de la Historia, Diccionario Biográfico electrónico (en red, www.rah.es)

⁴³ Patrně nejmočnějším mužem v Havaně. In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018, s. 65. [ePub]

⁴⁴ Juan de Lobera byl správcem pevnosti v La Havaně.

a Radě Indií. Tak se Menéndezovo jméno dostalo do podvědomí významným lidem z oblasti kontaktu a kolonizování Nového světa. Právě jeho schopnosti a zkušenosti byly důvodem, proč jej princ Filip II.⁴⁵, budoucí španělský král, jmenoval roku 1554 generálním kapitánem flotily a armády na cestě do Indií. Právě především toto Menéndezovo jmenování bylo příčinou jeho dlouholetého nepřátelství s úředníky z *Casa de Contratación*. Napříč tomu bylo však jeho povýšení začátkem velmi výhodného a úzkého vztahu mezi Filipem II. a Pedrem Menéndezem.

2.3. Evropské období (1554-1565)

Dříve než mohl Menéndez plout směrem do Indií jako generální kapitán flotily a armády, byl Filipem II. jmenován jeho rádcem, který jej bude doprovázet⁴⁶ na jeho cestě do Anglie, kde měl španělský princ uzavřít manželství s Marií Tudorovnou.

Budoucí král se vydal do Anglie roku 1554 v doprovodu asi sedmdesáti lodí, na kterých se přepravovala kastilská šlechta a zhruba tři tisíce vojáků. Během sedmi dní výprava dorazila k anglickým břehům v Southamptonu. Manželský svazek však netrval dlouho, neboť královna roku 1558 zemřela. Filip se ucházel o ruku její sestry Alžběty I., která vyhrála spory o následovnictví a stala se královnou Anglie.

Filip II. vzal s sebou do Anglie Pedra Menéndeze de Avilés především jako svého rádce. Se správou o vylodění a o svatbě jej později poslal zpět do Sevilly, aby mu mohl sloužit jako generální kapitán na cestě do Indií tak, jak bylo domluveno. Dostal se do Valladolidu, kde předal regentce zprávy od krále a přesunul se do Sevilly, aby mohl konat tak, jak mu bylo nařízeno.⁴⁷

---

⁴⁵ Filip II. Španělský, zvaný *El prudente* neboli Moudrý, z rodu Habsburků. Vládl Španělskému království od roku 1556 do roku 1598. Byl synem španělského krále Karla I. (jako císař Svaté říše římské Karel V.), jenž byl prvním vládcem Španělska z Habsburské monarchie, a původem portugalské infantky Isabely Portugalské.

⁴⁶ Měl být členem eskadry, která měla fungovat jako eskorta pro budoucího krále.

⁴⁷ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 289-290. [pdf]

Roku 1559 se však slavila další svatba a tentokrát si Filip bral za ženu Alžbětu z rodu Valois, dceru francouzského krále Jindřicha II. Sňatek měl být potvrzením míru uzavřeného mezi oběma mocnostmi v Cateau-Cambrésis.

Karel V. se vzdal roku 1556 španělského trůnu ve prospěch svého syna Filipa II. a pragmatická sankce z roku 1549 mu zajistila také dědický nárok v Nizozemí, kam v té době začala pronikat protestantská víra. Po nástupu na trůn se ortodoxní katolík Filip snažil v nizozemských provinciích vytvořit centrální správu a nastolit jednotné náboženství. Zdržel se zde až do roku 1559. Ve Španělsku mezitím vládla jako regentka jeho setra Jana Španělská. Ta jej roku 1557 vyslala jako doprovod lodí, které převážely z Flander vlnu, aby chránil jejich posádku a peníze, jež lodě převážely.

V roce 1555 se Pedro Menéndez chystal vypravit do Indií jako generální kapitán armády, která čítala zhruba šest válečných lodí a sedmdesát lodí obchodních. Kvůli stále narůstajícímu pirátskému nebezpečí se cesty do Nového světa ze dvou zredukovaly na jednu. Menéndez měl navíc za úkol přivést z amerických provincií všechny peníze a drahé kovy, které čekaly na odvoz do Španělska. Právě v tomto roce se začaly spory s úřadem *Casa de Contratación* prohlubovat. Úředníkům se nelíbilo zpoždění, které Menéndezovy lodě neustále měly a když už vypluly v říjnu roku 1555 z přístavu města Sanlúcar, byly nalezeny v Cádizu, kde se ukrývaly před bouří. Toho *Casa de Contratación* využila, označila Menéndezovo jednání v rozporu s námořními obchodními zákony a Astuřan byl soudem v Cádizu poslán do vězení. Nebyl však jediný. Spolu s ním byl uvězněn Pedro del Castillo, kterému Menéndez udělil povolení k zaslání zboží pod jeho velením, čímž porušil nařízení úřadu *Casa de Contratación*. Mezi dalšími byli kupříkladu Francisco Duarte a licenciát Quedo. V cestě se zbytkem lodí pokračoval tedy Menéndezův bratr, Álvaro Sánchez de Avilés. Pedro Menéndez se nakonec do Indií vydal. Cesta však byla složitá, a to kvůli aktivitám francouzského korzára Jacquese Sore, který plul v Karibském moři a napadal tamní španělské državy jako Yaguanu, Hispaniolu,

Santiago de Cuba a Havanu, kterou zničil a páchal zločiny na tamním obyvatelstvu. Menéndez se rozhodl k taktickému kroku a rozdělil flotilu na dvě skupiny. Jednu vedl on sám směrem do Veracruzu a druhou jeho bratr Álvaro, směrem do Kolumbie a Panamy. Menéndezovi se nakonec podařilo zvítězit, a tak se flotila nakonec o rok později, roku 1556, vrátila do Španělska.⁴⁸

Po návratu byl Menéndez zbaven hodnosti generálního kapitána (což bylo zvykem, jelikož se tato funkce udělovala vždy pouze pro jeden konkrétní úkol) a dle svých slov nedostal zapláceno až do roku 1557, kdy se vypravil s flotilou do Flander. Jeho lodě byly opět podrobeny inspekci na nařízení *Casa de Contratación*, Menéndez i jeho bratr Álvaro byli zatčeni a obviněni z přivezení cukru v hodnotě zhruba pět set tisíc dukátů, aniž by jej zapsali do odjezdového záznamu (*registro de partida*) příslušného přístavu. Dále byli obviněni z převozu pasažérů převlečených za vojáky, od kterých samozřejmě vybrali cestovné. Nakonec však byli oba očištěni od obvinění a propuštěni.

Roku 1557 byl Menéndez pro své schopnosti jmenován opět armádním generálním kapitánem jenž se měl na jaře opět vypravit do Indií. Avšak ještě, než vyplul byl králem povolán, aby svými námořnickými dovednostmi pomohl anglickým spojencům v Lamanšském průlivu, kteří pluli z Anglie do Flander, a obchodním lodím, které vypluly na nizozemské pobřeží ze španělských přístavů.

Navíc byl jmenován generálním kapitánem armády o síle osmi set mužů, jež měla za úkol očistit od pirátů a korzárů vody okolí portugalských Azorů. Jak víme z Menéndezových dopisů, za vlády regentky Jany Španělské podnikl několik cest, aby chránil španělské lodi před aktivitami francouzského korzára *Pie de Palo*.

---

⁴⁸ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 78-79. [ePub]

Dne 2. června roku 1557 byl opět jmenován generálním kapitánem armády, která měla doprovázet do Flander flotilu obchodních lodí s patnácti sty vojáky, jejichž úkolem bylo připojit se k silám, jež bojovaly v San Quintín⁴⁹, na hranici mezi Francií a Flandry. Menéndez byl taktéž pověřen přepravou zhruba milionu dukátů, čímž měly být zaplaceny válečné výdaje.

Díky svým mnohým úspěchům si Menéndez vybudoval pověst skvělého námořníka a стратега, a ještě mnohokrát ve svém životě propůjčil své služby španělské koruně. A tak, než se mohl vydat směrem do Flander, byl vyslán ke spolupráci se spojeneckou britskou armádou, a to konkrétně v případě doprovodu a ochrany flotily španělských lodí. Na jedné z nich se plavil i princ z Éboli⁵⁰ při cestě z Doveru do Calais.⁵¹ Spolu s Menéndezem se této akce zúčastnil i Luis de Carvajal, další významný španělský mořeplavec a *conquistador*. Během cesty je však ohrozila bouře, a tak dostaly obě armády, jak Menéndezova, tak i de Carvajal, pokyn k vyhledání útočiště v anglických přístavech. Nabídku však Menéndez odmítl a pokračoval v cestě dál. Později se k nim připojila i flotila dona Diega de Mendoza jako generálního kapitána a Álvara Sáncheze de Avilés jako admirála. Princ z Éboli byl bezpečně dopraven do cílové destinace a Menéndez tak mohl pokračovat dál směrem do Flander.

Menéndez se nakonec také zapojil do bitevní vřavy u San Quintínu. První bitvu 10. srpna vyhrála španělská strana a byli zajati dva významní aktéři francouzské armády, Ludvík I.

---

⁴⁹ Bitva u San Quintín byla jedním z válečných střetnutí francouzských a španělských vojsk v dlouhých válkách o Itálii.

⁵⁰ Ruy Gómez de Silva neboli princ z Éboli, byl portugalským aristokratem, jenž vyrůstal na španělském dvoře pod ochranou císařovny Isabely Portugalské. Po narození malého následníka trůnu, později známého jako Filip II., se Ruy stal jeho pážetem a později královským komorníkem.

⁵¹ V té době město Calais patřilo Anglii, do rukou Francie se vrátilo až roku 1558.

de Condé⁵² a Anne de Montmorency.⁵³ V druhé bitvě dne 27. srpna, které se přímo zúčastnil i španělský král Filip II. a jehož vojska opět zvítězila, byli zajati syn Montmorencyho⁵⁴ a admirál Gaspard de Coligny⁵⁵ se svým bratrem. Většina z těchto španělských zajatců byla propuštěna až v roce 1559 uzavřením míru v Cateau-Cambrésis.

Pro Menéndeze byl zlomovým bodem rok 1558, kdy španělský král poslal z Anglie do Valladolidu zprávu, aby za své zásluhy Pedro Menéndez de Avilés přijat mezi členy řádu Svatojakubských rytířů. Později se stal i komturem zmiňovaného řádu ve městě Santa Cruz de la Zarza v provincii Toledo.

V srpnu stejného roku byl opět jmenován princeznou regentkou generálním kapitánem armády čítající deset lodí a dva tisíce mužů. Tato flotila měla za úkol doprovázet a chránit Marii Habsburskou, kterou její bratr, císař Karel V., jmenoval vládkyní Nizozemských provincií a Franche-Comté⁵⁶ (*Franco Condado*). Výprava se nakonec pro úmrtí šlechtičny neuskutečnila.

---

⁵² Ludvík I. de Condé byl knížetem de Condé a vévodou d'Enghien. Později se ve Francii zapojil do náboženských válek jako vůdce hugenotské strany (pocházel z rodu Bourbonů).

⁵³ Anne de Montmorency byl šlechticem, vojákem a jednou z nejvýznamnějších osobností Francie v 16. století. Zúčastnil se válek o Itálii, kdy bojoval proti armádě Karla V. a aktivně se zapojil do náboženského střetu ve své vlasti proti hugenotům. Během bitvy u San Quintín padl do španělského zajetí a byl vězněn až do podepsání míru v Cateau-Cambrésis roku 1559.

⁵⁴ Anne de Montmorency si vzal za ženu princeznu Magdalenu Savojskou, se kterou měl dohromady zhruba dvanáct dětí. Dle dochovaných informací byl zajatým synem u San Quintínu patrně jejich nejstarší potomek, Francisco de Montmorency, který se do bitvy taktéž aktivně zapojil.

⁵⁵ Gaspard I. de Coligny byl hrabě z Coligny, francouzský admirál a protestantský vůdce během náboženských válek ve Francii. Jeho matkou byla Luisa de Montmorency, sestra zajatého francouzského konštábla Anne de Montmorency. Jak později uvidíme v kapitole věnující se právě náboženské situaci ve Francii, byl to právě Gaspard de Coligny, kdo ovlivňoval mladičkého francouzského krále Karla IX., aby sympatizoval s hugenotskou skupinou a jejich vyznáním a podporoval je proti katolické straně. Později po svém propuštění byl jedním z patronů a podporovatelů kolonizování Floridy. Zemřel roku 1572 během aktu zvaného Bartolomějská noc, kdy byla zavražděna velká část hugenotů včetně jejich předáků v čele s Colignym.

⁵⁶ Franche-Comté je bývalý region Francie, který spadal pod nadvládu Habsburků.

Místo toho byl Menéndez tedy pověřen, aby doprovázel doktora Velasco, člena královské rady a jeho komory, při jeho cestě do Flander.

Filip II. nadále pracoval na dohodnutí stabilního míru s Anglií a též míru s Francií, což se mu nakonec podařilo roku 1559 již zmiňovaným mírem v Cateau-Cambrésis. Téhož roku však zemřela jeho manželka Marie Tudorovna, a tak se rozhodl navrátit zpět do vlasti. Jako doprovod pro svou cestu určil armádu, jejímž velitelem jmenoval již tolikrát osvědčeného Pedra Menéndeze. Ten do své armády povolal i svého syna Juana a příbuzného Sebastiána de Estrada.

Když se měl Menéndez toho roku setkat v Toledu s dvorem a královými ministry, učinil tak. Avšak pronesl poměrně překvapivé přání, jak píše Toraño, a to vzdát se námořnického a vojenského života na moři a služby koruně. Chtěl se uchýlit do rodného Avilés a věnovat se rodině.⁵⁷ Bylo však jasné, že dvůr nebude s přáním Menéndeze souhlasit a úřad Rady pro Indie navrhl králi, aby jej jmenoval generálním kapitánem flotily, která se vydá do Nového světa. Menéndezova se hájil, že je nemocný a že již dlouho neviděl svou manželku a děti. Zažádal alespoň o to, aby mu bylo povoleno odejít na nějaký čas domů, kde by nabral síly a uzdravil se. Královou odpovědí však bylo pouze to, že Menéndezova nemoc není smrtelná a pokud přijme nový úkol, patřičně jej odmění, a tak mu nezbývalo nic jiného než práci přijmout.

Roku 1559 se tedy Menéndez vydal s flotilou do Indií a vezl s sebou přesné instrukce přímo od krále. Jak udává Barrientos ve své kronice:

---

⁵⁷ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018, s. 125. [ePub]

„...*Jeho Veličenstvo nařídilo, že až dopluje do Indií vezme armádu a všechny lodě, které tam nalezne, nezůstane v Novém Španělsku, ani zde nezastaví na více jak padesát dní; a během tohoto času nashromáždí všechny peníze co bude moci...*“⁵⁸

Bylo to patrně poprvé, co vydal král přímé rozkazy k výpravě do Indií, čímž zasáhl do pravomocí úředníků z *Casa de Contratación*, a to ještě prohloubilo vzájemné nesympatie daného úřadu a Menéndeze.⁵⁹

Když dorazil Menéndez na místo, rozhodl se i napříč královským nařízením, setrvat zde o deset měsíců déle, aby mohl nashromádit odpovídající množství peněz. Své rozhodnutí učinil kvůli tomu, že s penězi, které dal dohromady za měsíc v Indiích, by nepokryly náklady výpravy. Vrátil se tak zpět do Sevilly až v létě roku 1561 s devíti španělskými loděmi a s pěti anglickými plavidly⁶⁰, které zajal v okolí Azorských ostrovů. Kvůli stávající špatné finanční situaci Španělska, jehož královská pokladna vlivem neustálých válečných konfliktů zela prázdnotou, trvalo dlouho, než byla Menéndezovi vyplacena jeho mzda. To zapříčinilo to, že spoustu dalších výprav do Indií, které podnikl, učinil se svými loďmi a s vlastními financemi nebo s půjčkami od svých přátel.

Touto výpravou končí pro Menéndeze období jeho učení a profesionálního a personálního dospívání. Bylo mu již čtyřicet let a již si osvojil schopnosti vést vojsko a lodě na

---

⁵⁸ „...*mandó su Majestad que en llegando a las Indias tornase toda la armada que llevase, y allende desto tragese todos los navíos que allá hallase, no estando en Nueva España ni parando en ella más de cincuenta días; y que en ese tiempo cogiese todo el dinero que pudiese...*“ In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 126-127. [ePub]

⁵⁹ Tamtéž. s. 127. [ePub]

⁶⁰ Jak dále uvidíme, vlivem sledu událostí se v této době začíná rozmáhat korzářská činnost ze strany Anglie vlivem nástupu na anglický trůn Alžběty I. roku 1558. Anglicko-španělské vztahy ještě více ochladly také především kvůli sňatku španělského krále Filipa II. a Alžběty z Valois, dcery francouzského krále, jejichž sňatkem byla zpečetěna mírová dohoda z roku 1559 z Cateau-Cambrésis.

nespočetné výpravy, byl několikrát jmenován generálním kapitánem pro četné královské úkoly a jeho jméno bylo známo napříč Lamanšským průlivem, přes Flandry až v Novém světě.

Avšak ani ekonomický úspěch Menéndezovy výpravy do Indií v letech 1559-1561 neoblomil úřad *Casa de Contratación* a jeho úředníci začali vyšetřovat Menéndezovo zpoždění, které bylo mimo jiné v rozporu s královými nařízeními. Úředníci měli totiž podezření, že Menéndezovo zpoždění zapříčinili obchodníci v tamních provinciích, kteří mu za jeho zpoždění zaplatili. De Avilés byl nakonec zproštěn obvinění, avšak soudní výlohy jej přišly na trojnásobek jeho platu.⁶¹ Jeho výhodou byla náklonost krále, který svou důvěru v něj projevil jeho opětovným jmenováním generálním kapitánem flotily, která se měla opět vydat do Indií roku 1562. To však úřad *Casa de Contratación* v jeho konání nezastavilo a schylovalo se k silnému střetu mezi ním a Menéndezem.

Roku 1562 se tedy Menéndez vydal se svým bratrem Bartoloméem Menéndezem do Indií, aby zde chytil a potrestal všechny piráty a korzáry, na které v tamních vodách nebo po cestě narazí. Pedra Menéndeze navíc doprovázel jeho syn Juan. Cesta tam proběhla poměrně bez obtíží, ty nastaly po cestě zpátky, kdy se ukázalo, že několik lodí není schopných plavby, a tak se posádka rozhodla přezimovat v Novém světě. Návrat byl tedy odsunut až na další rok. Bartolomé poslal loď pod velením Diega de Hevia, aby v Španělsku předala zprávu o jeho zdržení. Ke svému překvapení byl však de Hevia poslán do vězení kde se setkal s dalším členem Menéndezovi skupiny, oba byli obviněni z pašování kontrabandu.⁶²

Král s Pedrovým zpožděním souhlasil a povolil mu návrat v květnu nebo červnu, Bartolomému však bylo nařízeno vrátit se okamžitě koncem dubna roku 1563 spolu s jeho

---

⁶¹ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018, s. 135. [ePub]

⁶² Tamtéž. s. 142.

flotilou a zlatem, které měl přivést z Peru. Menéndez si však opět královská nařízení vyložil po svém a rozhodl se navrátit s částí flotily spolu s bratrem a část lodí zanechal v Novém Španělsku. Svému synu Juanovi nařídil aby, při návratu z přístavu San Juan de la Ulúa, potom, ne však později než v srpnu, vyzvedl a doprovodil zbytek lodí, které v Indiích zanechal. Menéndez se se svým bratrem vrátil do Španělska v červnu roku 1563. Po návratu bylo nařízeno jejich zatčení a vyšetřování úřadem *Casa de Contratación*, které trvalo zhruba dvacet měsíců, během nichž zaslal Menéndez králi nespočet zpráv o neoprávněnosti jejich zadržení v Atarazanas. Zmiňoval mimo jiné i to, jaký dopad mělo vyšetřování na jejich pověst a čest a jak špatně s nimi bylo zacházeno. Žádal nejen krále, ale i Radu pro Indie o okamžitou nápravu a potrestání zmiňovaných úředníků, jejichž jednání a obvinění považoval za neopodstatněné a nepravdivé. Gonzalo Solís de Merás se ve své kronice zvané *Memorial* také vyjadřuje ke vzniklé situaci a chování úředníků označuje za pouhou závist.

„Další hrdinské činy a skutky, tak jedinečné, až připadají neskutečné, proslavily Pedra Menéndeze jako nejvyššího muže své doby. Avšak pouhý potlesk nestačil, aby jej ochránil před záští kvůli závisti; díky tomu, že byl poslán, spolu s flotilou, zpět do Indií roku 1561, vrátil se do Španělska s bohatstvím a nepřáteli, což zapříčinilo jeho uvěznění...“⁶³

Oba bratři, Pedro i Bartolomé, byli z několika prohřešků uznáni vinni, avšak, patrně i díky králově přímlově, byli potrestáni pouze velkou pokutou.

---

⁶³ „*Otras hazañas y casos tan singulares, que parecen increíbles, acreditaron á Pedro Menéndez de ser el mayor hombre de su tiempo; pero no bastó el aplauso, tan común como verdadero, á librarle de la saña de la envidia; pues habiéndole mandado volver á las Indias con la flota el año 1561, llegó a España cargado de riquezas y émulo, que dieron causa á la prisión...*“ In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 321. [pdf]

2.4. Výprava na Floridu. (1565-1566)

Menéndez nakonec po dvou letech opustil vězení. Tam se mimo jiné dozvěděl o zřejmém ztroskotání svého jediného mužského potomka, syna Juana⁶⁴ a prosil krále o udělení povolení vydat se jej do Indií hledat. Předložil též svému králi zprávu, v níž varuje před anglickými a francouzskými aktivitami v okolí Floridy a navrhuje opatření, které by zabránilo nebezpečí ze strany korzárů. Patrně na základě těchto informací mu nakonec bylo povolení vydat se najít syna uděleno, avšak pod podmínkou, že jako *adelantado* krále Filipa II. Španělského musí prozkoumat a kolonizovat území Floridy a vypořádat se s korzáry, kteří v tamních vodách a na pevnině působí. Navíc musel celou výpravu financovat ze své vlastní kapsy.

Jak jsme již zmiňovali, hlavním organizátorem a patronem francouzským osidlováním Floridské provincie byl hrabě z Coligny. Jeho záměrem bylo především získat dlouhodobé osídlení, vzdálené od evropského kontinentu. Středobodem jeho projektu na pobřeží severní Ameriky se stalo území, které bylo doposud známé jako „ostrov Florida“ (*Isla de la Florida*), jak jej pojmenoval Juan Ponce de León.⁶⁵ Jako hlavního aktéra, který měl naplnit jeho záměry, si vybral Jeana Ribaulta, jenž byl stejně jako generál Coligny kalvinistického vyznání.⁶⁶

První francouzská expedice na Floridu⁶⁷ se uskutečnila roku 1562, kdy Jean Ribault jako kapitán vyplul se svou flotilou do Nového světa. Během cesty se snažil vyhnout Antilám,

---

⁶⁴ Již při návratu do Španělska žádal Menéndez krále, aby mu povolil návrat do Nového světa, kde chtěl hledat ztracenou loď, na níž pluli někteří jeho rodinní příslušníci včetně syna Juana. Král mu však povolení neudělil.

⁶⁵ Juan Ponce de León byl španělský *conquistador*, jenž objevil Floridu a Bahamské ostrovy. Když objevil Floridu myslel si původně, pokládal ji za ostrov. Roku 1520 byl jmenován jejím guvernérem. Při pokusu o zřízení kolonie se dostal do konfliktu s indiány, v němž byl raněn a musel se uchýlit na Kubu.

⁶⁶ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 201. [ePub]

⁶⁷ Nejednalo se však o první francouzskou invazi na území Nového světa. Již roku 1555 se francouzští mořeplavci dostali na území Brazílie.

Lucayskému souostroví⁶⁸ a Bahamskému průlivu, tedy místům, odkud by mohli být spatřeni Španěly a dopluli až na místo, které pokřtili Francouzský mys, dnes známé jako Matanzas Inlet, floridský průliv mezi dvěma bariérovými ostrovy a pevninou. Při vstupu na pevninu, jak píše Toraño, je očekávala skupina domorodců, která je přátelsky uvítala.⁶⁹ O několik dní později se však Ribault rozhodl v cestě dále nepokračovat. Vydá rozkaz k opravě lodí, zásobení se pitnou vodou a navrácení zpět. Na místě však zanechal část svých mužů za účelem upevnění pozic na daném území. Po návratu do vlasti se však země zmítala ve víru náboženských válek, a tak se Ribault rozhodl, jakožto člen hugenotské strany, vyhledat azyl v anglickém Londýně. Žádal o pomoc královnu Alžbětu I., která mu však nevyhověla a situace mu neumožnila zavčas vyplout, tím pádem se jeho účast na třetí hugenotské výpravě na Floridu roku 1565 zpozdila.

Avšak již v červnu roku 1564 se na cestu vydala jiná francouzská flotila, která čítala tři lodi a zhruba tři sta mužů. Kapitánem expedice, která na floridském území založila osadu Fort Caroline⁷⁰, byl René Goulaine de Laudonnière, k němuž se později, roku 1565, připojil i Jean Ribault se svou posádkou.⁷¹ Právě z této osady byly vedeny nejrůznější útoky proti španělským lodím a koloniím. Díky času strávenému na pevnině byli Francouzi schopni získat na svoji stranu část domorodých kmenů jako Saturiwa (někdy Saturiba) a Utina, nebo Guale, což způsobovalo pozdějším španělským výpravám a jejich spřáteleným indiánským kmenům značné potíže.

---

⁶⁸ Jedná se o souostroví na Bahamách.

⁶⁹ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 205. [ePub]

⁷⁰ Dnes město Jacksonville.

⁷¹ Když se kapitán Laudonnière se svou posádkou začal v květnu roku 1565 začal potýkat s problémy týkající se nedostatku potravin, rozhodl se Coligny, spolu s francouzským králem, jmenovat Ribaulta, který se zrovna vrátil z Anglie kapitánem flotily, jež se jim měla na Floridu vydat na pomoc. In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 257. [ePub]

Roku 1565 se Menéndez přes četné komplikace⁷² vyrazil na cestu. Nejprve se snažil francouzskou pevnost na Floridě napadnout z moře, což se mu nepodařilo a musel se stáhnout na místo, které později pokřtil jménem San Augustín.⁷³ Tato skutečnost umožnila Ribaultovi s posádkou vést protiútok, který byl nakonec zmařen hurikánem a lodi francouzského korzára potopeny. Laudonniérova výprava tak utrpěla četné personální i majetkové ztráty, čehož využil Pedro Menéndez a rozhodl se se svými muži napadnout Fort Caroline po souši. Španělé byli v početní výhodě, jelikož ve francouzské osadě nezbylo moc mužů schopných boje, navíc byl Laudonnière nemocný. Během několika dní byla pevnost dobyta a Menéndez se rozhodl vrátit do San Augustínu hledat přeživší muže z Ribaultovi posádky, které nakonec s pomocí indiánů našel a povraždil.⁷⁴ Jean Ribault byl smrtelně zraněn v přímém střetu s Menéndezem. Části posádky se nakonec podařilo utéci a syn Ribaulta, Jacquese, se rozhodl pomstít smrt svého otce.

Menéndez ve svém úsilí nepolevoval a pokoušel se dopadnout uprchlé členy Ribaultovy posádky, jak víme z jeho korespondence.⁷⁵ Francouzské vojáky pronásledoval a podařilo se mu téměř všechny dopadnout.

Roku 1566 došlo i k přímému střetu Jacquese Ribaulta s Menéndezovou posádkou. Když Španělé dobyli přístav San Mateo dal se francouzský korzár na útěk a byl údajně zabit indiány, jak informuje Menéndez krále ve svém dopise.

„...říkalo se, že indiáni, jeho nepřátelé jej zabili...“⁷⁶

---

⁷² Musel s vynaložením velkého úsilí shánět dostatečný finanční obnos, který by umožnil řádné vybavení jeho flotily. Navíc se potýkal i s nepřízní počasí, kdy jej a jeho posádku ohrožovaly hurikány a silné bouře.

⁷³ San Augustín, jež se nachází na území Floridy a byl založen roku 1565 Pedrem Menéndezem de Avilés, je nejstarším evropským městem na americkém kontinentě.

⁷⁴ Místo, kde k tomuto masakru došlo bylo později pojmenováno jako *bahía de Matanzas*, ve volném překladu jako „zátoka masakru“. Jedná se o dnešní přístavní město Matanzas na Kubě.

⁷⁵ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 157-174.

⁷⁶ „...se decía que indios, sus enemigos, lo habían muerto.“ Tamtéž. s. 188.

Po porážce francouzských vojáků na pevnině se Menéndez se svou flotilou ještě jal pronásledování pirátů a korzárů v Karibském moři a roku 1567.

Roku 1568 se rozhodl pomstít smrt Jeana Ribaulta francouzský pirát Dominique de Gourgue, který zaútočil na španělskou osadu ve Fort Caroline, přinutil posádku, aby se vzdala a všechny své vězně se rozhodl popravít. Není se čemu divit, pomstu musel očekávat i samotný Menéndez, jelikož sám věděl, jak cennou osobností byl Ribault pro francouzského krále. Korzár Ribault byl totiž velice zdatný a zkušený, několikrát se do Indií plavil a mezi domorodými kmeny si získal mnoho spojenců. Navíc byl, jak píše Menéndez, „velkým přítelem“ Anglie, v jejíž armádě též sloužil.⁷⁷

Během svého pobytu v Nové světě se musel Menéndez potýkat nejen s francouzskými protivníky, ale i s těmi ze španělské strany. Jedním z jeho španělských nepřátel se stal Francisco García Osorio, který byl roku 1565 jmenován guvernérem Kuby. Ten ovládal život tamních španělských osadníků způsobem, jenž se Menéndezovi příliš nezamlouval, stejně jako Osorioův způsob uvažování a jeho zájmy.⁷⁸ Guvernér se dostal do sporu s Menéndezem v momentě, kdy odmítl jmenování Baltasara de Barrameda velitelem La Fuerzy a snažil se místo něj dosadit jednoho z Menéndezových kapitánů, Pedra de Redrobán. Došlo ke střetu Osoria a de Avilése, který skončil pověšením dvou guvernérových vojáků.

Guvernér Osorio byl za své jednání obviněn z podpory dezerce a vzpoury. Stejně tak dopadl i Pedro de Redrobán, kterého Menéndez, spolu s dalším kapitánem Enríquezem, při svém návratu do Španělska roku 1567 odevzdal k vyšetřování do města Vivero.

---

⁷⁷ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 155.

⁷⁸ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 514. [ePub]

2.5. Zpět ve Španělsku, příprava na vyplutí do Flander

Menéndez se tedy roku 1567 vrátil zpět do rodného Španělska, avšak ani jeho návrat neprobíhal v poklidu. Několik mil od pevniny jej začaly pronásledovat dvě francouzské lodi doprovázené jednou anglickou. Menéndezovi se nakonec podaří jim uniknout.

Jak uvidíme v následné konkrétní analýze dopisů z let 1567-1574, život po výpravě nebyl nikterak jednoduchý. Španělské království se nadále nacházelo v poměrně špatné finanční situaci, a tak docházelo k velkému zpoždění platů pro vojsko. Menéndez se nastalé problémy s vyplácením mezd snažil řešit s králem, ale i tak většina námořníků dostala svou odměnu až několik měsíců po příjezdu.

Nejlépe na tom nebyli ani kolonisté v Novém Světě, jejichž stav se Menéndez snažil též vyřešit. V cestě mu však stál guvernér Kuby, Francisco García Osorio, který mu odmítal pomoci, a tak se *adelantado* obrátil s žádostí na krále, aby mu vypomohl. Filip II. na Menéndezovi žádost odpověděl poměrně překvapujícím způsobem a to tak, že jej jmenoval, v pořadí již devátým, guvernérem Kuby⁷⁹ a odvolal Osoria. Roku 1571 se tak Menéndez vydal na další výpravu do Nového světa, aby pomohl tamním koloniím, kterým chyběly zásoby.

Jednou z příčin Menéndezova návratu bylo také vypořádání se piráty a korzáry, kteří napadali španělské kolonie a lodě. Jak jsme již zmínili, roku 1568 se na Floridu vydal korzár jménem Dominique de Gourgue, který měl pomstít masakr z Fort Caroline a povraždění tamních francouzských námořníků včetně Jeana Ribaulta. Při svém příjezdu se spojil s indiány kmene Saturiba, dobyl se svou posádkou dávnou francouzskou osadu a povraždil všechny španělské osadníky, kteří se zde nacházeli jako odvetu za již zmiňovaný masakr z roku 1565. Svého úspěchu však nevyužil k podniknutí dalších výpadů, místo toho se vrátil zpět do Francie.

---

⁷⁹ Již v roce 1565 po založení města San Agustín, byl Pedro Menéndez de Avilés jmenován vůbec prvním guvernérem Floridy.

V Indiích se Menéndez zdržel až do roku 1574, kdy jej král Filip II. povolal zpět do Španělska, aby mu pomohl vypořádat se se stále se zhoršující situací v Nizozemí. Měl také zformovat armádu, jež by napadla Anglii, která se, jak uvidíme v kapitole zabývající se politickou situací v Nizozemí, stala spojencem nizozemských rebelů. Začal tedy dávat dohromady armádu a sprádat plány, jak se co nejbezpečněji do Flander dostat. Bohužel k další akci se již Menéndez nedostal, jelikož téhož roku zemřel.

Ještě předtím vyslovil ve svém dopise synovci Pedru Menéndezovi Marquézovi své přání vrátit se zpět na Floridu a strávit zde zbytek života.

2.6. Smrt

Menéndez zemřel 17. září roku 1574 v Santanderu, těsně před vyplutím do Nizozemí, ve svých pětapadesáti letech. Jak píše Gonzalo Solís de Merás ve svém *Memorialu*:

„...*stejný den* (dle kontextu mluví o 8. září) *jej schvátíl tyfus⁸⁰ tak silně, že jej odepsali* (doktoři); *dostalo se mu všech svátostí, sepsal testament a 17. dne zemřel...*“⁸¹

K příčině Menéndezovy smrti se vyjadřuje i Cesáreo Fernández Duro⁸² ve své historické práci z 19. století *Disquisiciones náuticas*, Duro v ní cituje dialog mezi dvěma muži, kteří hovoří o nedostatku nemocnic v přístavech. Zmiňují, že důvodem Menéndezova úmrtí byla právě absence nemocničního zařízení a velmi malý prostor v přístavu Santanderu, kde se před vyplutím do Flander těsnalo velké množství vojáků.⁸³ Oba muži měli částečně pravdu. Malý prostor, na kterém se nacházelo takové množství lidí, navíc v dobách, kdy osobní hygiena

---

⁸⁰ *Tabardillo* se překládá dnes jako úpal. Ve středověku se však jednalo o nemoc zvanou tyfus.

⁸¹ „...*aquel mismo día le acometió tabardillo tan violento, que le desahucieron; recibió todos los Sacramentos, hizo testamento, y el día 17 murió...*“ In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 627. [pdf]

⁸² Cesáreo Fernández Duro žil na přelomu 19. a 20. století. Byl kapitánem lodi španělské armády, spisovatelem, vzdělancem a historikem.

⁸³ FERNÁNDEZ DURO, Cesáreo: *Disquisiciones náuticas-Arca de Noé*. Edición facsimilar. Madrid: Instituto de Historia y Cultura Naval, 1996. s. 213.

nebyla na takové úrovni jako dnes, docházelo k šíření a přenášení vší, které tuto nákazu přenášely. Avšak v tehdejší době by ani Menéndezovi a ani jiným při nákaze tyfem žádná nemocnice nepomohla, jelikož nemoc byla smrtelná. Vakcína proti této epidemii byla vynalezena až na počátku 20. století.

Solís de Merás zmiňuje, že Menéndez zemřel chudý a z jeho dědictví tak nic nezbylo. Není se čemu divit, jak víme a ještě uvidíme, Španělsko zažilo během jeho života dva velké státní bankroty, a tak Menéndez musel některé ze svých výprav hradit ze svého anebo si půjčovat u svých přátel. Jeho ekonomické situaci nepomohlo ani to, že po svém věznění úřadem *Casa de Contratación* musel zaplatit velkou pokutu.

Tělo Pedra Menéndeze de Avilés bylo, dle jeho přání v poslední vůli, převezeno do farnosti svatého Mikuláše v jeho rodném městě Avilés. Byl pohřben v železné rakvi, která byla vložena do prohlubně ve zdi, obehnané kamenným obloukem. Nad rakev byl umístěn jeho erb a do prostoru pod oblouk vyryt epitaf:

„AQVI IAZE SEPVLTADO EL MVI YLVSTRE CAVALLERO PEDRO MÉNĚZ DE AVILES NATVRAL DESTA VILLA ADELANTADO DE LAS PROVINCIAS DE LA FLORIDA COMENTADOR DE SANTA CRVZ DE LA ÇARÇA DE LA ORDEN DE SANTIAGO Y C^N GEN^{AL} DEL MAR OCCEANO Y DE LA ARMADA CATOLICA QUE EL SEÑOR FELIPE 2^O JVNTU EN SANTANDER CONTRA YNGLATER^A EN EL AÑO 1574 DONDE FALLECIO A LOS 17 DE SETIEMBRE DEL DICHO AÑO SIENDO DE EDAD DE 55 AÑOS.“⁸⁴

---

⁸⁴ „Zde leží pohřben velmi osvěcený rytíř Pedro Menéndez de Avilés, rodák z tohoto města, adelantado floridských provincií, komtur Řádu Svatojakubských rytířů v Santa Cruz, generální kapitán moře, oceánu a katolické armády, kterou proti Anglii svolal král Filip II. v Santanderu roku 1574, kde zemřel 17. září téhož roku ve věku 55 let.“ In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 628. [pdf]

3. Menéndezova korespondence

V této části práce budeme analyzovat dopisy Pedra Menéndeze de Avilés zaslané různým autoritám mezi lety 1555-1574. Zaměříme se především na tematické celky jako jsou mořeplavba v 16. století, administrativní stránka zámořských plaveb, pirátství a další. Tyto se posléze pokusíme zasadit do všeobecného kontextu tehdejší doby.

K analýze máme k dispozici poměrně nebohatou pramennou základnu, jelikož z období zmíněných zhruba dvaceti let se nám dochovalo pouze padesát devět dopisů, z nichž nejobsáhlejší část tvoří listy z období po návratu z Nového světa do Španělska, tedy z let 1567-1574. Nejzajímavějším obdobím je pro nás Menendézovo působení v zámoří, nicméně právě z této doby máme nejméně dochované korespondence. Důvodem mohl být velmi komplikovaný způsob doručování listů zaslaných z Nového světa. Nežřídkakdy se i v pozdějších letech stávalo, že se dopisy ztrácely nebo došlo k potopení lodi převážející psaní.⁸⁵ V tomto případě však s určitostí nemůžeme říci, s jakou prodlevou se dopisy dostávaly k adresátovi vzhledem k absenci listů s odpovědí od adresáta.

Po formální a obsahové stránce můžeme říci, že se stále jedná o druh korespondence, který bychom mohli zařadit mezi tzv. *cartas de relación* nebo *epístolas de relación*. Jednalo se o literární žánr užívaný především v období středověku v královských kancelářích a šlechtických kruzích.⁸⁶ Šlo o jistý způsob komunikace ve vztahu poddaný/panovník, při kterém poddaný psal panovníkovi o událostech, k nimž došlo, se záměrem získat jistou laskavost od svého pána. S postupem času a s rozvojem knihtisku sloužily *cartas de relación* i k propagandistickým účelům, byly tištěny a zveřejňovány za účelem propagování zámořských

---

⁸⁵ ZAVADIL, Pavel – BINKOVÁ, Simona: Čeští jezuité objevují Nový svět: dopisy a zprávy o plavbách, cestách a živobyty z Ameriky, Filipín a Marián (1657-1741). Praha: Argo, 2015. s. 41.

⁸⁶ SAEZ, Carlos-GÓMEZ, Antonio Castillo: *La correspondencia en la historia. Modelos y prácticas de la escritura epistolar*. Calambur, 2002. (nečíslováno)

cest a k náboru nových *conquistadorů*.⁸⁷ Zda byly takto veřejně publikovány i Menéndezovy dopisy není úplně jasné vzhledem k jejich obsahu a poměrně ostré kritice královského úřadu *Casa de Contratación* – soudě podle jejich obsahu v porovnáním například s *cartas de relación* Hernána Cortése. Ten se zaměřil především na bohaté vyprávění sledu událostí, ke kterým došlo během jeho dobývání Aztécké říše. Naopak Menéndez se vyvaroval dlouhého vyprávění o událostech, dokonce i přímé střety a boje nejsou popisovány nijak zdlouhavě, ba naopak, šlo jen o stručné shrnutí. V dopisech se, jak jsme již zmínili, vyjadřuje k jeho neshodám s úředníky z *Casa de Contratación* a často žádá o finanční, personální a materiální dotace od panovníka.

Menéndezovy sesbírané dopisy bychom mohli na základě obsahové stránky, stejně tak z chronologického hlediska, rozdělit na tři skupiny a to: před výpravou a příprava na ni (tedy listy mezi léty 1555-1565), v Novém světě (listy z let 1565-1566) a po návratu domů (listy z let 1567-1574).

3.1. Dopisy z let 1555-1565

Jedná se o dopisy z doby před samotným vyplutím Pedra Menéndeze de Avilés do Nového světa. Konkrétně se nám z tohoto období zachovalo sedmnáct dopisů, které jsou po obsahové stránce mnohem kratší než ty, jež posílal později ze zámoří.

Podle obsahu a datace pocházejí první listy z doby, kdy Menéndez ve službách španělského krále Filipa II. a regentky Jany Španělské. chránil vody v okolí Španělska před francouzskými korzáry. Další jsou z doby jeho přípravy na vyplutí na Floridu. Dopisy z tohoto

---

⁸⁷ Jana Černá ve své knize *Očití svědkové* píše, odkazujíc se na Carlose Saenze, jenž se zabýval Kolumbovou korespondencí, o tzv. dopisech otevřených (*cartas abiertas*). Tento druh listů byl velmi oblíbený v období renesance a „byl rozvíjen s literárními úmysly a svému autorovi umožňoval hovořit o jakémkoli předmětu zcela svobodným způsobem. Mnoho dopisů zdánlivě literárního charakteru bylo psáno se záměrem jejich reprodukce, distribuce a recepce širší čtenářskou obcí.“ In: ČERNÁ, Jana: *Očitá svědectví: Španělsko, Nový svět a změna vědeckého komunikačního paradigmatu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. s. 22.

období byly zaslány z několika španělských měst: ze Sevilly, San Sebastián, Lareda a Sanlúcar de Barrameda.

Nejvíce domácích dopisů pochází ze Sevilly. To bylo patrně dáno i tím, že se Sevilla od roku 1492, kdy Kolumbus objevil nový kontinent, na určitou dobu stala jediným přístavem, odkud mohly vyplouvat lodě do Nového světa a zároveň také jediným přístavem, kam mohly být dováženy suroviny z Ameriky. V 16. století zde byla založena univerzita a sídlil zde také úřad již zmiňované Casa de Contratación.

Část z prvních dopisů byla zaslána ze San Sebastián, města, jež se nachází na pobřeží Atlantiku, dnes v autonomní části Baskicko. Pocházejí odtud listy, které se primárně věnují Menéndezově aktivitě proti francouzským korzárům. Přístav San Sebastián se nacházel v blízkosti dnešní hranice s Francií, a sloužil tehdy spíše jako vojenská základna. Jeho strategická poloha v Biskajském zálivu umožnila odolávání stále sílícím nájezdům z Anglie, Francie a Nizozemí. Na listy ze San Sebastián navazují dopisy z města Laredo v Kantábrii, které se též nachází v oblasti Biskajského zálivu.

V poslední řadě se nám dochovaly listy, které Menéndez zaslal z města Sanlúcar de Barrameda (v celkovém kontextu z padesáti devíti dopisů pochází zhruba čtyři dopisy z tohoto přístavu). Dané město se nachází v provincii Cádiz v autonomní části Andalusie na jihu Španělska. Přístav Sanlúcar byl velmi důležitý v kontextu objevování Nového světa. Vyplula odtud například třetí výprava Kryštofa Kolumba roku 1498. Byl též přístavem odkud vyrazila výprava Fernãa de Magalhãese a Juana Sebastián Elcano se odsud vydal na vůbec první cestu kolem světa 20. září roku 1519.

Na základě jmen adresátů dopisů z let 1555-1565 lze vyčíst mocenské poměry ve španělském království v druhé polovině 16. století. Roku 1556 předává Karel I. (V.) španělský trůn svému synovi Filipu II. V této části Menéndezovy korespondence se setkáváme se

zajímavým faktem. Ačkoli se Filip II. oficiálně ujal vlády až roku 1556, již v roce 1555 mu Menéndez adresoval svůj první list, v němž žádá krále, již jako generální kapitán (*capitán general*)⁸⁸, o nařízení úřadu *Casa de Contratación* o sepsání podrobných instrukcí k plavbě do Indií. Pro naše bádání je nejdůležitější rok 1554, v němž se následník trůnu po smrti své manželky oženil podruhé. Z politických důvodů⁸⁹ mu za ženu byla vybrána o jedenáct let starší anglická královna Marie I. Tudorovna.⁹⁰ Když se tehdy vypravil král Filip se svým dvorem do Anglie, správa nad Španělským královstvím byla svěřena jeho sestře Janě Španělské (*Juana de Austria*).⁹¹

Jana Španělská nebo také Jana Habsburská byla nejmladší dcerou Karla I.(V). a Isabely Portugalské. Byla španělskou infantkou, portugalskou královnou a regentkou španělského království mezi léty 1554-1559. Během doby její vlády jí Menéndez poslal celkem šest dopisů. Je zajímavé, že ve dvou konkrétních případech (jednalo se o dva první dopisy zaslané princezně) zaslal Menéndez dopis s určitou žádostí Janě Španělské a vzápětí na to jinému hodnostáři. Dopis číslo II. z 13. dubna roku 1557⁹², který zaslal španělské infantce a odeslal ho o den později, je po obsahové stránce téměř identický jako dopis⁹³ zaslaný markýzi

---

⁸⁸ Zde Mercado uvádí, že Filip II. neotálel s panováním a ihned po abdikaci svého otce, roku 1556, jmenoval Menéndeze generálním kapitánem pro nejrůznější záležitosti. Avšak se poněkud časově rozchází se svými tvrzeními, jelikož list, který Menéndez zaslal již v roce 1555, píše z pozice generálního kapitána, kterým se však, dle Mercada, měl stát až v roce 1556. Je tedy možné, že mu byl udělen titul generálního kapitána ještě před oficiální abdikací Karla I. (V.). In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 73.

⁸⁹ Po dobu svého manželství získal navíc titul anglického krále.

⁹⁰ Manželství netrvalo dlouho, jelikož čtyři roky po svatbě Marie zemřela. Manželství bylo bezdětné.

⁹¹ Zde opět dochází k jistému rozkolu. Filip II. Španělský se oženil s Marií Tudorovnou roku 1554. Menéndez mu ještě roku 1555 napsal dopis, který adresoval výlučně králi. Avšak již roku 1554 byla regentkou Španělského království zvolena Jana Španělská. Té však konkrétně napsal dopis až roku 1557.

⁹² MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 79-83.

⁹³ Dopis číslo III. ze dne 14. dubna roku 1557. Tamtéž. s. 83-88.

z Mondéjaru.⁹⁴ Markýz z Mondéjaru zastával velmi důležité politické funkce. Pro naši práci je podstatné to, že vykonával předsednictví (*presidencia*) Rady Indií (*Consejo de Indias*)⁹⁵. V kontextu této informace by se dalo Menéndezovu uvažování porozumět. V případě, že by informace z dopisu a jeho žádosti nepadly u regentky na úrodnou půdu, obrátil se pro jistotu na další mocnou osobu ve Španělsku v záležitostech Nového světa.

V obou listech adresáty informuje o aktivitách francouzského korzára *Pie de Palo*.⁹⁶ Píše o tom, jak se tento pirát pokusil přepadnout anglickou loď. Ta mu však utekla a o jeho skutcích předala informace dál. Menéndez dále naléhá, aby proti němu mohl vyplout. Potřebuje peníze, které žádá jak po princezně, tak i po markýzi. Janě Španělské píše: „...*Obávám se, že před vyplutím nebudu mít peníze, abych mohl zaplatit lidi. A pokud jim nezaplatím, nenalodí se. A armáda stojí náklady, aniž by byla využívána. Jestli mě na několik dní zadrží, sní zásoby a pak, když přijdou peníze na zaplacení posádky, nebudou zásoby na vyplutí a piráti budou nadále ničit a provádět ukrutnosti, tak jak říkají, že provádí na vašich poddaných...*“⁹⁷ Hrozbami napadání poddaných a zničení její země, se patrně snažil vyvolat v regentce strach a soucit, aby s její osobou mohl manipulovat a získal tak to, co potřeboval. Možná i proto na to

---

⁹⁴ Titul markýz de Mondéjar byl poprvé použit v roce 1512 Fernandem Katolickým, regentem kvůli nezpůsobilosti své dcery Juany I. de Castilla, zvané Juana la Loca (Jana Šílená), který jej udělil Íñiovi López de Mendoza y Quiñones, II. hraběti de Tendilla V roce 1541 stanovil Karel I., že od tohoto roku se bude hraběcí titul de Tendilla dědit jako následovnický titul prvorozenými potomky pro titul markýz de Mondéjar. V době Pedra Menéndez de Avilés byl nositelem tohoto titulu pravděpodobně Luis Hurtado de Mendoza y Pacheco.

⁹⁵ Rada Indií (*Consejo de Indias*) byl nejvyšším správním, legislativním a soudním koloniálním orgánem španělské říše.

⁹⁶ Francouzský korzár. Vlastním jménem François Le Clerc. *Pie de palo* je přezdívka, pod kterou byl tento pirát znám a znamená *dřevěná noha* nebo *noha z klacku*. Byl členem velké francouzské operace proti španělským držávám v Americe.

⁹⁷ „...*temo no tenga dinero al tiempo de la partida para pagar la gente, y como no les pague no querrán embarcar, y la Armada tendrá costo sin hacer efecto; y si me detuviesen algunos días, comerán el bastimento, y cuando venga el dinero para pagar, no habrá bastimento para salir, y los corsarios, andarán haciendo daños y crueldades, como dicen que hacen en los vasallos de S.M. ...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002s. 80.

ihned navazuje se žádostí o větší množství lidí do posádky a hlavně zbraní. Za veškeré zmíněné žádosti posléze připojuje i zmínku o konkrétní sumě, kterou by bylo dobré poslat: „*Takto žádám, abych mohl skoncovat s tímto korzárem, jenž by mohl znepokojovat Jeho Veličenstvo a jeho poddané, jak píše Vaší Výsosti, pokud mi poskytnete peníze, které jsou potřeba, dalších šest tisíc dukátů...*“⁹⁸

Je zajímavé, že v dopisech markýzi z Mondéjaru žádá úplně stejnou částku. To nás může utvrdit v tom, že list markýzi Luisi Hurtadovi Menéndez napsal proto, že se obával, že by se svou žádost u princezny uspěl. Vidíme zde i jeho snahu podat o sobě obraz kolegiálního muže, jemuž neleží na srdci jen dobré plnění úkolů, ale i dobro a bezpečí jiných *conquistadorů*. Alespoň takto působí informování markýze o tom, že varoval Luise de Carvajala⁹⁹ před působením korzára *Pie de Palo* ve španělských vodách, protože by mohl ohrozit jeho plavbu. Je patrné, že se ze značné míry jednalo o vypočítavý a manipulační tah ze strany Menéndeze. Avšak je velmi zajímavé, že tato informace stojí na úplně prvním místě v dopise, v němž žádá o finanční, personální a zbrojní výpomoc.

Obdobně jako v případě dopisů II. a III. tomu bylo i v případě dopisů IV.¹⁰⁰ a V.¹⁰¹ Oba listy byly zaslány 13. května roku 1557. První z nich měl přijít do rukou Jany Španělské, druhý pak do rukou Francisca de Ledesmy.¹⁰² Zde, stejně jako v předchozích dvou dopisech, žádá

---

⁹⁸ „*De esta manera, para dar mal fin desde corsario, que podrá dar desasociados a S.M. y a sus súbditos, que yo digo a V.A., si me proveen de dineros, que serán menester, por lo poco otros seis mil ducados...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 82.

⁹⁹ Luis de Carvajal y de la Cueva byl jedním ze španělských conquistadorů, jež dobývali Mexiko a zakladatelem Nuevo Reino de León v Novém světě a byl jmenován jeho guvernérem.

¹⁰⁰ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 88-89.

¹⁰¹ Tamtéž. s. 89-90.

¹⁰² Francisco de Ledesma byl prozatímním tajemníkem Válečné rady (*Conjejo de Guerra*) a jedním z úředníků, jež se formovali ve stínu Francisca de Cobos, mocného tajemníka (*secretario*) Karla V. Cobos poté předal své místo svému synovci Juanu Vázquezovi de Molina, který jej začal postupně zastupovat v různých rezortech

adresáty o konkrétní sumu, jež je nezbytná pro realizaci plavby. Oba listy jsou na rozdíl od předchozích stejně dlouhé.

3.1.1. Správa zámoří

Jedním z klíčových témat, kterých se Menéndez ve svých dopisech nepřímo dotýká, je administrativní stránka zámořských plaveb. Z jeho posledních listů, které zaslal španělskému králi Filipu II. před svým vyplutím do Nového světa, se mimo jiné dočítáme o fungování úřadu *Casa de Contratación* a Menéndezových sporů s ním. Jeho konflikty s jmenovaným správním orgánem potvrzuje ve své monografii i Antonio Fernández Toraño¹⁰³, který píše, že Menéndez byl obdařen mimořádnou vrozenou inteligencí. Nebál se vyjádřit svůj názor, a to i za předpokladu, že nebyl v souladu s tím panovníkovým, jehož nařízení a rozkazy si zvykl vykládat dle svého uvážení vzhledem k okolnostem. Toto jednání pochopitelně pobuřovalo úředníky z *Casa de Contratación* s nimiž si nikdy nerozuměl.¹⁰⁴

S objevením nového kontinentu a dobýváním jeho území bylo potřeba zřídit administrativní dohled nad nově získanými územími. Tuto tezi potvrzuje i Josef Polišenský ve své knize, v níž uvádí, že základy správy španělské Ameriky ve Španělsku i v koloniích vznikly v 1. polovině 16. století vytvořením úřadů *Casa de Contratación* a Rady pro Indie, městských rad, audiencí a úřadu místokrále v Indiích.¹⁰⁵ Dále nás Polišenský informuje o tom, že nedílnou

---

kastilské administrativy. V roce 1539, kdy se de Molina rozešel s panovníkem, nechal Ledesmu ve Španělsku jako svého zástupce. Nikdy nedosáhl na titul královského tajemníka, dostal však funkci *continuo de la Casa Real*. In: FERNÁNDEZ CONTI, Santiago: *Francisco de Ledesma*. en Real Academia de la Historia, Diccionario Biográfico electrónico (en red, www.rah.es) Funkce *continua* nemá český ekvivalent. Úřad *continua* byl typickým především pro Kastilii v dobách *Reyes católicos* (Ferdinand Aragonský a Isabela Kastilská). Do této funkce byli voleni muži ze šlechtických rodů. Měl na starost nejrůznější politicko-administrativní otázky dle královské vůle. Za svou práci dostával pevnou mzdu. In: LADERO QUESADA, Miguel Ángel: *La casa real en la Baja edad media*. Historia. Instituciones. Documentos, 1998. s. 341.

¹⁰³ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. 1388 s. [ePub]

¹⁰⁴ Tamtéž. s. 26. [ePub]

¹⁰⁵ POLIŠENSKÝ, Josef: *Dějiny Latinské Ameriky*. Praha: nakladatelství Svoboda, 1979. s. 88.

součástí koloniální správy byli taktéž finanční úředníci, kteří se starali o zájmy královské pokladny.

Jak jsme již zmiňovali, úřad *Casa de Contratación* byl založen královským výnosem dne 20. ledna roku 1503 vydaným v Alcalá de Henares a měl na starost veškeré záležitosti týkající se obchodu s Indiemi a dalšími ostrovy pod španělskou nadvládou. Jejím sídelním městem se stala Sevilla. Zpočátku se zabývala podporou a regulací obchodu a mořeplavby s Novým světem. V prvních letech byla *Casa* hlavním správně-obchodním orgánem španělské koruny, avšak od roku 1524 převzala většinu správních, politických a soudních pravomocí Rada pro Indie (*Consejo de Indias*).

Rozvoj obchodu s Amerikou během 16. století zvýšil agendu *Casa de Contratación*, která tak dostala komplikovanější strukturu. Soudní pravomoc *Casa* v obchodních sporech a věcech, které vyplývaly z porušování předpisů, upravujících obchod mezi Španělskem a Amerikou, se roku 1583 promítla ve vytvoření soudního dvora, jehož pravomoc se vztahovala jak na Španělsko, tak i na Indie. Tomuto soudnímu dvoru předsedali dva soudci, k nimž o 13 let později, roku 1596, přibyl třetí. Proti výrokům vzniklého soudu se dalo odvolat k Radě pro Indie, jež tudíž představovala vyšší instanci.

To nám později dokazuje i Menéndez ve svých dopisech z doby, kdy byl vězněn úřadem *Casa de Contratación* pro dle něj nepravdivá obvinění. Menéndez se právě proti neopodstatněnému a nespravedlivému uvěznění odvolává na Radu pro Indie (*Consejo de Indias*) a dovolává se trestu pro úředníky z *Casy*.

„Informoval jsem Radu pro Indie o svém věznění a ti poslali soudcům nařízení, aby jí poslali soupis obvinění, kvůli kterým mě vězní...jsem přesvědčen, že jak Rada uvidí má

obvinění, nařídí mé propuštění a příkázou uvěznit a potrestat soudce z toho, že Radě mou vazbu neoznámili“).¹⁰⁶

Zde je ještě patrné, že tyto soudní záležitosti v rámci zámoří měla na starost *Casa de Contratación*, která tedy byla přímo podřízená Radě pro Indie. Je zřejmé, že občas také fungovala ne zcela dle podle pravidel a nařízení Rady.

Společně *Casou* tvořil zmiňovaný soudní dvůr zprvu jeden celek, který se později transformoval na dva samostatně fungující správní orgány spojené osobou prezidenta. Tuto funkci zavedl Filip II. roku 1557.¹⁰⁷

Původní personál *Casa de Contratación* tvořili tři úředníci – pokladník, faktor a účetní. Tito se od konce 17. století rozrostli zhruba na stovku dalších úředníků a tři původní se stali šéfy celých oddělení. Polišenský k tomuto dále dodává, že zvyšování *Casa* bylo zbytečně velké, a to hlavně v 17. století, v němž rozsah obchodu mezi Španělskem a koloniemi silně poklesl.¹⁰⁸ S jeho tvrzením nemůžeme nesouhlasit, jelikož období zlatého věku obchodu Španělska s Novým světem bylo především v 16. století, což, jak později uvidíme, způsobilo také nárůst pirátské aktivity.

Členství v *Casa* bylo předmětem politických a finančních intrik a sloužilo často pouze k vylepšení nebo zdůraznění sociálního postavení funkcionářů na úkor operativnosti instituce.¹⁰⁹ To by mohlo být patrné i jednou z příčin Menéndezových sporů s tímto úřadem a jeho pozdějšího zatčení. V několika dopisech se vyslovuje k nepříjemnostem, jež měl s

---

¹⁰⁶ „Yo he dado cuenta de mi prisión al Consejo de las Indias, y han proveído mandamiento para los jueces que luego les envíen una relación particular de las causas porque me prendieron...estoy cierto que cuando los del Consejo vieran mis culpas me mandaran soltar y mandaran prender y castigar a los jueces por no dar aviso al Consejo de mi prisión.“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 107.

¹⁰⁷ POLIŠENSKÝ, Josef: *Dějiny Latinské Ameriky*. Praha: nakladatelství Svoboda, 1979. s. 89.

¹⁰⁸ Tamtéž. s. 89.

¹⁰⁹ Tamtéž. s. 89.

úředníky z *Casa de Contratación*. Nakonec došlo k tomu, že bylo tímto úřadem nařízeno zatčení Menéndeze a jeho bratra Bartolomého na základě obvinění, jež Menéndez striktně popřel a tvrdil, že jsou nepodložená a nepravdivá.¹¹⁰ Dokonce uvedl, že i kdyby byla obvinění pravdivá, nejsou důvodem k zatčení. V několika listech se Pedro Menéndez de Avilés rozhořčuje a stěžuje si králi na nepřiměřené jednání a chování úředníků, kteří jej pod dozorem drželi v Atarazanas několik měsíců a jak tímto způsobem bylo pošpiněno jeho a bratrovo jméno.

„...aby Vaše Výsost porozuměla vášni těchto úředníků, s jakou mě chtějí zbavit mé cti a autority.“¹¹¹

Právě tato obvinění se přímo dotýkala jejich cti. Zde vidíme, jak důležitá byla v této době čest a pověst dané osoby.¹¹² Má dokonce i tu odvahu či přímo drzost napsat králi, aby zařídil, že se úředníci z *Casa de Contratación* přestanou vměšovat do záležitostí, do kterých nemají. Z toho je patrné jeho pohrdání zmiňovaným úřadem, jak jsme již zmiňovali výše.

Jednou z věcí, z kteréž úředníci z *Casa de Contratación* obviňovali, bylo neakceptování a shazování jejich autority. Zde šlo především o problém se jmenováním generálů a kapitánů. Pobuřovalo je, že Menéndez byl generálním kapitánem zvolen králem a že ze své pozice sám jmenuje kapitány lodí nebo navrhuje členy posádky na jmenování kapitány a admirály přímo

---

¹¹⁰ Menéndez píše, že jeho bratra Bartolomého Menéndeze úředníci z *Casa de Contratación* obviňují z toho, že bil námořníky do hlavy železnou tyčí a bičoval je. Dále tvrdí, že Bartolomé unesl v Kartágu dívku z domu jejich rodičů. In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 100. Menéndez pak obviňují, že shazuje jejich autoritu a pracuje proti jejich nařízením, protože plní rozkazy krále a ne jejich. In: Tamtéž. s. 103.

¹¹¹ „...para que V.M. entienda la pasión destes oficiales y como me quieren desnudar de mi honra y autoridad.“ In: Tamtéž. s. 102.

¹¹² Otázka cti a dobré pověsti byla právě v období 16. století velmi důležitá. Po dovršení *Reconquisty* se objevil nový systém hodnot, který se zakládal právě na čest jednotlivce. Každý člověk musel o svou čest pečovat celý svůj život. Život každého jedince se v 16. a 17. století točil kolem cti, jež v tehdejší jazyce znamenala slávu a dobrou pověst. Vše především záviselo na veřejném mínění, jež sledovalo, soudilo, odsuzovalo a zabíjelo pověst jednotlivce, což pro něj znamenalo potupu a sociální úpadek. In: MARTÍNEZ, María Victoria: *A vueltas con la honra y el honor. Evolución en la concepción de la honra y el honor en las sociedades castellanas, desde el medioevo al siglo XVII*. Revista Borradores, 8-9, 2008. s. 1-10.

králi. Avšak jmenování generálů a kapitánů bylo úkolem *Casy*, jež měla tuto pravomoc, a ta Menéndeze činila vinným z toho, že se je o tuto výsadu připravuje. Z jeho dopisů je patrné jeho pohrdání jmenovaným úřadem. Po většinu času ho vnímal jako pouze jistou překážku než jako jemu nadřizenou instanci.

Ačkoli si *Casa* podržela své pravomoci, začala postupně ztrácet svůj význam *aktivního organizátora a podporovatele rozvoje obchodu a mořeplavby*.¹¹³ Důvodem nebyla pouze hospodářská a politická slabost Španělska, nýbrž především nedostatečný zájem *Casy* samotné. Ta měla kupříkladu na starost námořní školu, jež ještě v 16. století zajišťovala zvyšování kvalifikace námořníků. Flegmaticnost *Casy* však způsobila, že v polovině 17. století stačilo k dosažení hodnosti lodivoda to, že námořník dovedl přečíst plavební řád a čitelně se podepsat.¹¹⁴ S bourbonskými reformami byly pravomoci úřadu zredukovány a jeho sídlo přemístěno do Cádizu. *Casa de Contratación* byla nakonec roku 1790 zcela zrušena.

Úřadem nadřazeným *Case* byla Rada pro Indie (*Consejo de Indias*), která byla nejvyšším správním, legislativním a soudním koloniálním orgánem španělské říše. Vznikla v roce 1524, je tedy mladší než *Casa*, a v tomtéž roce převzala některé její pravomoci. Rada pro Indie, na rozdíl od *Casy*, neměla dlouhou dobu své trvalé sídlo. Jako jeden ze základních poradních orgánů krále putovala z místa na místo společně s dvorem.¹¹⁵ Až teprve v roce 1581 jí bylo přiděleno několik místností v madridském Alcázar.

Pravomocemi a úkoly Rady bylo navrhování králi ke jmenování osob na místa místokráľů, guvernérů, soudců v audienciích¹¹⁶ a navrhování jmenování biskupů. Na starost však měla také vojenské záležitosti kolonií, misijní výpravy, poměr k domorodému obyvatelstvu, zneužívání moci v koloniích, kontrolní a inspekční funkce nad úřady a úředníky

---

¹¹³ POLIŠENSKÝ, Josef: *Dějiny Latinské Ameriky*. Praha: nakladatelství Svoboda, 1979. s. 89.

¹¹⁴ Tamtéž. s. 89.

¹¹⁵ Tamtéž. s. 90.

¹¹⁶ Audiencie (*audiencias*) byly původně soudní instituce s funkcí apelačního soudu ve Španělsku a jeho koloniích.

v koloniích. Za vlády Filipa II. ztratila Rada pro Indie právo na správu královské renty z Indií, kvůli králově snaze o soustředění všech královských příjmů pod dohled zvláštního úřadu, avšak již v roce 1562 jí byla tato pravomoc navrácena.¹¹⁷

Radě předsedal předseda (*presidente*). Tuto funkci mezi lety 1546 a 1559 vykonával, již zmiňovaný, markýz z Mondéjaru, jímž byl v době Menéndezova působení Luis Hurtado de Mendoza y Pacheco. Dále ji tvořilo celkem osm radů (*consejeros*), většinou členové významných šlechtických rodin.

Dva výše zmíněné úřady, *Casa de Contratación* se soudním dvorem a Rada pro Indie, tvořily hlavní správní orgány pro administrativu zámoří. Oba úřady byly přímo podřízené panovníkovi a zaštiťovaly veškerou správu nad nově získanými územími.

3.1.2. Mořeplavba v 16. století

Vypravení se na zdlouhavou cestu na moři bylo složitým, a především zdlouhavým procesem. To platilo především pro hlavní kapitány větších konvojů či flotil, jež se vydávaly přes oceán do Nového světa. Nejenže museli mít v pořádku veškeré administrativní záležitosti, ale museli zajistit také správný chod života na lodi. Menéndez nám ve svých dopisech dokazuje, že to nebylo nikterak jednoduché.

V této kapitole bude pro naši analýzu nejpodstatnější hned první Menéndezův dopis¹¹⁸, ve kterém nám přibližuje, jak přípravy na plavbu probíhaly, kdo na lodích cestoval a jak bylo složité velet posádce.

Nepřímo nás kupříkladu informuje o druzích lodí a zbraní, jež byly v jeho dobách využívány. Mezi nejpoužívanější typy plavidel patřily *pataches*, galeasy, karavely, brigantiny, galeoty, galeony, *urcas*, *zabras* a podobně. V případě zbraní se nejčastěji mluví o dělostřelecké

---

¹¹⁷ POLIŠENSKÝ, Josef: *Dějiny Latinské Ameriky*. Praha: nakladatelství Svoboda, 1979. s. 90.

¹¹⁸ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 73-78.

výbavě, která byla na lodích velmi potřebná, ale také o arkebuzách¹¹⁹. Do Nového světa a na delší výpravy se lodě vypravovaly v tzv. flotilách. Toto sdružování mělo především taktické důvody. Jelikož součástí flotil byly v případě zámořských výprav i lodě obchodní, bylo potřeba je bránit před hrozícím nebezpečím, které na moři hrozilo především ze strany pirátských lodí.

Menéndez se zde také věnuje personální otázce zámořských výprav. Hovoří především o lidech, jež tvořili posádku lodí na lodích. Uvádí, že se jednalo o lidi beze cti (*sin honra*), jejichž najmutí bylo pro lodní mistry (*maestres de los navíos*) výhodné, protože si bezectní lidé nestěžovali na pozdní vyplácení výplaty, což byla praktika, k níž se lodní mistři nezdřídka uchýlovali. Pokud by totiž bezectní chtěli problém s nedodržením výplatních termínů řešit, museli by podat stížnost u soudu, což bylo velmi nákladné a v celkovém výsledku by se jim to nevyplatilo. Tito lidé nechtěli plnit rozkazy kapitána a také je ve skutečnosti neplnili – toto chování značně demoralizovalo zbytek posádky a komplikovalo jakoukoli další činnost.

Menéndez tedy žádá, aby král nařídil úředníkům z *Casa de Contratación* sepsání listiny s instrukcemi pro plavbu, které by mimo jiné patřičnými nařízeními tomuto problému předcházely a do posádky pak narukovali lidé slušní a způsobilí pro plavbu. Dále píše, aby napřed dali úředníci sepsanou listinu s pokyny do rukou Menéndezovi a ten ji pak mohl upravit, doplnit o své poznámky a zaslat zpět úředníkům k podpisu. Žádá i o rozšíření svých pravomocí, díky nimž by mohl zařídit řádný průběh plavby a chod života na lodích. Prosí například panovníka o to, aby mohl na každé lodi, která s ním plula, jmenovat jednoho konkrétního člověka, který by měl na starost spravování ohně během plavby.¹²⁰ Snažil se tak zabránit nebezpečí požáru. Právě riziko požáru skýtalo velké nebezpečí, a to hlavně na lodích obchodních, na kterých by mohl oheň způsobit nejvíce škod.¹²¹ Chce například to, aby mu jako

---

¹¹⁹ Arkebuza je primitivní palná zbraň.

¹²⁰ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 75.

¹²¹ Tamtéž. s. 75.

generálnímu kapitánovi (*capitán general*) bylo povoleno provádět spolu s hlavním písařem kontroly na lodích, jež pluly s ním v jeho flotile.

„Kromě toho: aby byl jeden den v týdnu generální kapitán s jeho hlavním písařem povinen navštívit lodě, které plují pod jeho velením, a to jak lodě armádní, tak i ty obchodní. Tyto obchůzky by kapitán s písařem vykonávali, aby věděli, panuje-li mezi posádkou přátelství a shoda, jestli lodní mistři dávají najíst svým námořníkům, jak jsou povinni a jestli je s pasažéry, kteří na lodích cestují, zacházeno tak jak má...“¹²²

Dále prosí o povolení, aby mohl na své kapitánské lodi vést třikrát týdně audience pro řešení sporů mezi posádkou.

„...aby řešení malých soudních sporů, které mají námořníci mají mezi sebou, ať už kvůli vášni, či pro malý zájem, žádali u svého generálního kapitána a hlavního písaře. Protože pokud budou žádat řešení u soudů na pevnině, utratí za lhůty a přesuny vše co mají. A pro spěch kvůli (včasnému) vyplutí, zůstávají procesy nedokončené a nevyřešené...a rovněž také pasažéři, pokud chtějí něco žádat po lodním mistrovi, lodivodovi nebo námořníkovi, můžou své pohledávky řešit s generálním kapitánem. S tím, co jsem vyjmenoval, žádám, aby řečený generální kapitán byl povinen konat audience, a to tři dny v týdnu na své kapitánské lodi. A to v pondělí, ve středu a v pátek, dvě hodiny každý z těchto dní, a to od páté hodiny ranní do sedmé hodiny...“¹²³

---

¹²² „Otro sí: que un día de cada semana sea obligado el capitán general con su escribano mayor visitar todas las naos que trujere a su cargo, así en las de la Armada como en las mercantes, para saber si la en gente que viene en ellas hay la amistad y conformidad que es razón, y si los maestros de los navíos dan de comer a sus marineros como son obligados, y si los pasajeros que van en las naos son tratados como es razón...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 74.

¹²³ „...que otros pleitos de poca suerte y calidad que los marineros suelen tener unos con otros, así de pasión como de poco interés, lo pidan ante su capitán general y ante su escribano mayor; porque a pedirlo ante las justicias de la tierra, en los plazos y traslados gastan lo que tienen, y con la prisa de la partida quedan los procesos sin acabar y sin sentenciar, ... y asimismo el pasajero que quisiere pedir algo a maestre, o piloto, o marinero, lo pida ante su capitán general; con que haya las apelaciones que tengo dicho, y que el dicho capitán general sea obligado a hacer audiencia tres días en la semana en su nao capitana, que serán lunes y miércoles y viernes, dos

V tomto úryvku z jeho prvního dopisu můžeme opět vidět, proč jej měl úřad *Casa de Contratación* v nemilosti. Je zde opět patrná snaha o sebrání jistých kompetencí úředníkům z *Casy*, jelikož jak víme, soudní spory mezi námořníky měli na starost právě oni.

Upozorňuje ale také na černé pasažéry, jejichž přítomnosti by se dalo zamezit tak, že by král Menéndezovi zaslal jmenný seznam členů posádky a pasažérů lodí a on tak mohl kontrolovat, zda se na loď nedostal někdo bez povolení k vyplutí.¹²⁴

Kromě personálních záležitostí na lodích nemáme od Menéndeze žádné jiné zprávy o průběhu plavení se na moři. Je možné, že tyto informace Menéndez vynechává z důvodu jejich nepodstatnosti pro jeho osobu, vzhledem k tomu, že byl na život na moři zvyklý a nepřišlo mu to tudíž nijak zajímavé. Anebo také kvůli záměru svých dopisů, který je spíše účelný než výkladový.

3.1.3. Pirátství v 16. století¹²⁵

Zmínili jsme již pár témat, kterým se Pedro Menéndez de Avilés ve svých prvních dopisech věnoval, avšak žádné z nich nebylo tak výrazné a podstatné jako téma pirátství. Je propleteno téměř všemi jeho listy, nejen tedy těmi z Menéndezových námořních začátků, ale i těmi zaslánými z jeho výpravy na Floridu.

Dějiny pirátství sahají až do období antiky, avšak nejvíce se rozšířilo v době kolonizace, kdy obchodní lodě přivážely z Ameriky do Španělského království nezměrné množství drahých

---

horas cada día de estos, que será desde las cinco de la mañana hasta las siete...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 75.

¹²⁴ Tamtéž. s. 73-78.

¹²⁵ Pirátství je velmi oblíbeným tématem historiografie. Co se pramenů týče, zmiňme kupříkladu knihu, *Co jsem zažil mezi piráty a bucanýry*, Alexandra Oliviera Exquemelina, který se v 17. století nechal naverbovat francouzskou Západoinďickou společností pro službu v koloniích. Dále Carlose Saize Cidonchu a jeho publikaci *Historia de la piratería en América española*, Joela Baera a jeho knihu *Pirátí*, nebo Manuela Lucernu Salmorala autora knihy *Piratas, bucaneros, filibusteros y corsarios en América*.

kovů a jiné bohatství. Právě objevení nového kontinentu dalo do pohybu sled událostí, jež změnily nejen svět, ale i pirátství samotné.

Po objevení Ameriky Kryštofem Kolumbem rozšířili Španělé do poloviny 16. století svou suverenitu od dnešního Chile po severní Kalifornii. Aleš Vytečka ve své studii mluví o tehdejší Karibském moři jako o španělském *mare clausum*¹²⁶, protože de facto veškerá kontrola a osídlení karibských ostrovů bylo španělské.¹²⁷ Do Nového světa lákala *conquistadory* vidina slávy a rychlého zbohatnutí. Právě toto bohatství dovážené z Ameriky bylo velikým lákadlem pirátů a korzárů a často docházelo k přepadávání konvojů se surovinami přiváženými z nové země. Právě z tohoto důvodu pluly lodě v tzv. flotilách, aby byly schopné ochránit svůj náklad. Mnohdy byli k doprovodu najímáni konkrétní námořníci, a tak tomu bylo i v případě Pedra Menéndeze, jenž měl v počátcích svých služeb pro krále za úkol chránit lodě plující z jednoho místa na druhé.

Svou roli v rozvoji pirátství a korzárství měly též vztahy tehdejších evropských mocností. V polovině 16. století vedli Karel V. a po něm Filip II. ekonomicky velmi náročnou mocenskou politiku. Rozvoj pirátství a korzárství mezi lety 1550-1750 byl, jak píše Vytečka, nejen opovědí na proud drahých kovů z Ameriky, ale také přímým důsledkem událostí odehrávajících se v Evropě.¹²⁸ Stěžejní bod tvořilo soupeření francouzského krále Františka I. a španělského krále Karla V. o nadvládu nad Itálií a o císařskou korunu Svaté říše římské. Jelikož František I. musel čelit koalici Španělska, Anglie, spojenců Karla V. a nizozemských provincií, rozhodl se napadnout americké kolonie svého rivala, které byly hlavním zdrojem Karlova bohatství. „*Jelikož však finanční náklady na evropskou kampaň příliš zatěžovaly*

---

¹²⁶ Pojem *mare clausum* znamená v překladu „uzavřené moře“. Jde tedy o výraz užívaný pro moře nebo oceán pod jurisdikcí jednoho konkrétního státu.

¹²⁷ VYTEČKA, Aleš: Karibská odysea. *Pirátství jako aspekt mezinárodní politiky 16. a 17. století*. Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 30, č. 5, (2008). s. 40.

¹²⁸ Tamtéž, s. 41.

rozpočet Francie, rozhodl se František I. využít tradiční metody udělování korzářských gletů. ¹²⁹ Takto nám tedy Aleš Vytečka ve svém článku popisuje rozmach francouzského korzářství v 16. století, jenž byl důsledkem snahy Francie zničit španělský a portugalský „monopol“ v Indiích. V době působení Pedra Menéndeze přešla francouzsko-španělská rivalita z otců na syny, tedy na Jindřicha II. Francouzského a Filipa II. Španělského, což se nám zrcadlí i v Menéndezových dopisech. ¹³⁰

V prvních listech, především v dopisech z let 1557, se od Pedra dozvídáme o působení korzára *Pie de Palo*. Korzár je označení pro piráta, jenž dostal od své vlády povolení ke kořistnické činnosti na moři. *Pie de Palo* je označení pro korzára vlastním jménem François Le Clerc. ¹³¹ Byl francouzským korzárem, jenž dostal v roce 1553 korzářský patent od krále Jindřicha II. Francouzského a byl též členem velké francouzské operace proti španělským držávám v Americe. ¹³² Menéndez ve svých listech popisuje Le Clercovo působení na moři

---

¹²⁹ VYTEČKA, Aleš: Karibská odysea. *Piráství jako aspekt mezinárodní politiky 16. a 17. století*. Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 30, č. 5, (2008). s. 41.

¹³⁰ Vyjma jmenování François Le Clerc neboli *Pie de Palo* korzárem ve službách Francie proti španělským lodím a držávám na Novém kontinentě zmiňuje Mercado v návaznosti na Menéndezovy dopisy ještě jednu událost. V roce 1557 nařídil totiž francouzský král Jindřich II. odsoudit ke galejím všechny španělské vězně. Filip II. s odpovědí dlouho neotálel. Odsoudil ke galejím všechny francouzské vězně, kromě kapitánů, lodivodů a úředníků z lodí, které útočily na Indie. Tito měli být bez milosti vhozeni do vody. In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 155.

¹³¹ O životě korzára François Le Clerc se toho moc neví. Ví se, že se narodil v městě Réville nebo Gréville-Hague ve Francii a zemřel roku 1563 na Azorských ostrovech, jež náleží Portugalsku. Narukoval do francouzské armády jako kapitán a roku 1551 byl králem Jindřichem II. povýšen do rytířského stavu. O svou levou nohu přišel v bitvě proti Angličanům u Guernesay roku 1559. Odtud pak pochází jeho přezdívka *Pie de Palo*. I přes svá zranění velel útokům proti španělským lodím a držávám v Americe. Později, roku 1562, se Le Clerc spojil s Angličany a bojoval proti své rodné zemi. Po dokončení své práce zaslal anglické královně Alžbětě I. žádost o vysokou rentu, avšak jeho žádost byla zamítnuta. Na ten popud se vypravil k Azorským ostrovům, aby drancoval španělské lodi, ale roku 1563 zemřel.

¹³² MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 79.

v okolí Španělského království, o kterém se dozvěděl údajně od anglické lodi, již Le Clercova skupina pronásledovala a ze zvěstí kolujících po přístavu San Sebastián:

„V tomto přístavu se povídá, o tom že Pie de Palo vyplul z Francie s třiceti plachtami a že zhruba 25 až 30 mil od moře u přístavu Llanes narazil na anglickou loď, která mu unikla... říká se, že podle vzhledu se jednalo o Pie de Palo a jeho armádu, protože se mezi nimi nacházely tři nebo čtyři galeony a další tři nebo čtyři urcas...“¹³³

Z Menéndezových slov se dozvídáme o zápalu pro zničení a pobití všech korzárů¹³⁴, jež by mohli ohrožovat zájmy Filipa II., v čemž Menéndez jistě sledoval čistě osobní zájmy, a to proslavení své osoby a obohacení se. Informuje nás ale právě také o jistém způsobu fungování korzárů a jejich loďstvu. Vyjma typů lodí, které piráti používali, zjišťujeme i skutečnost, že i v jejich případě nevyplouvala loď sama, nýbrž taktéž v seskupení vícera lodí.

A proto žádá princeznu regentku¹³⁵, aby mohl vyplout proti tomuto korzárovi a zničit jej dřív, než zaútočí a zničí španělské lodi. Tak píše:

„... a vypluji tedy hledat Pie de Palo a další korzáry a budu je pronásledovat kamkoli, dokud je nenajdu...“¹³⁶

---

¹³³ „Dícese en esta villa por nueva cierta, que Pie de Palo ha salido de Francia con treinta y tantas velas, y que a veinte y cinco o treinta leguas a la mar de Llanes topó un navío inglés que les fuyó...dice que a su parecer es Pie de Palo con su Armada, porque entre ellos había tres o cuatro galeones y otras tres o cuatro urcas...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 79.

¹³⁴ Jak víme, měl s pronásledováním korzárů a pirátů bohaté zkušenosti. Kupříkladu v roce 1549 byl povolán k pronásledování francouzského korzára Juana Alfonse Portugalského, jak jej pojmenovávali Francouzi. Španělé mu říkali Juan Alfons Francouzský. V přímém souboji jej pak smrtelně zranil a později musel čelit odvěti ze strany jeho syna Juana Antonia Alfonse, kterého nakonec taktéž porazil. In: FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 66. [ePub]

¹³⁵ Jak jsme zmínili, král byl v té době za vdavkami v Anglii.

¹³⁶ „...y saldré luego en busca de Pie de Palo y otros corsarios y los seguiré adonde quiera que estuvieren hasta los hallar...“In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 81.

Pravomoc Španělska vyhnat cizince ze svého nově získaného území byla založená na smlouvě v Tordesillas, podepsané roku 1494.¹³⁷ Tato smlouva upravovala sféry vlivu španělských a portugalských mocností a rozdělovala dobytá území. Na základě dohody z Tordesillas uznal papež právo Španělska na veškeré území na západ od 48. stupně západní délky. K tomuto Joel Baer ve své publikaci dodává: „*Francouzští lupiči toto právo divoce napadali v padesátých letech 16. století, kdy byla válka mezi Španělskem a Francií*¹³⁸ ukončena podepsáním smlouvy v Cateau-Cambrésis¹³⁹ (1559).“¹⁴⁰ Během vyjednávání o míru sice Španělsko formálně souhlasilo, že do mírových oblastí zahrne i území Severní Ameriky, avšak vymínilo si svůj monopol na veškerá území jižně od obratníku Raka a na západ od Flores Islands. Důsledkem krátkozraké diplomacie Španělska byla nevyhlášená válka s francouzskými, holandskými a anglickými privatiéry¹⁴¹, jež přepadali španělské lodě.

---

¹³⁷ Tato smlouva byla později, roku 1529, upravena smlouvou v Zaragoze. U smlouvy v Tordesillas (*Tratado de Tordesillas*) došlo totiž několikrát k jejímu porušení a obě mocnosti, jak Španělsko, tak i Portugalsko, se dostal do konfliktu. V prvním případě k jejímu porušení došlo, když roku 1500 Padro Álvares Cabal, portugalský mořeplavec a průzkumník, objevil Brazílii. Podruhé k porušení smlouvy došlo, když španělský mořeplavec portugalské národnosti Fernão de Magalhães vyplul na svou cestu kolem světa mezi lety 1519-1522 a dostal se na Moluky. Ty však patřily Portugalsku, a tak došlo ke sporu mezi oběma mocnostmi. Ve smlouvě ze Zaragozy byly tedy přesně upraveny sféry vlivu především v Asii.

¹³⁸ Jednalo se o válku o Itálii, jež trvala od roku 1551 do roku 1559 a byla ukončena právě mírem v Cateau-Cambrésis. Francouzský král Jindřich II. Francouzský tehdy vyhlásil válku císaři Karlu V. se záměrem získat italská území a zajistit tak francouzskou hegemonii v Evropě.

¹³⁹ Míru v Cateu-Cambrésis předcházela takzvaný dámský mír neboli mír v Cambrai z roku 1529. Tento mír uzavřely Louisa Savojská, matka francouzského krále Františka I. a Markéta Habsburská, teta Karla V. Tímto mírem ukončily druhou francouzsko-španělskou válku o Itálii. Poté následovaly ještě další dvě války o italská území. Války pokračovaly i po smrti Františka I., poté, co se vlády ujal jeho syn Jindřich II. Ten zaútočil na tři biskupství náležející Svaté říši římské. Karel V. byl však již vyčerpán, a proto abdikoval ve prospěch svého syna Filipa II. Jelikož je však Jindřich II. zaneprázdněn potlačováním protestantismu ve Francii, uzavřel s Filipem II. mír v Cateu-Cambrésis, díky kterému Francii zůstal přístav Calais a tři říšská biskupství a Španělsko získalo Savojsko a Itálii. Tento mír byl navíc zpečetěn sňatkem Jindřichovy nejstarší dcery Alžběty a španělského krále Filipa II., jehož manželka Marie Tudorovna zemřela a on se tak stal vdovcem. In: FERRO, Marc a LENDEROVÁ, Milena. Dějiny Francie. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 97-98.

¹⁴⁰ BAER, Joel: *Piráti*. Praha: Dobrovský, 2008. s. 19.

¹⁴¹ *Privatiéři* je jen jiné označení pro korzáry, tedy piráty najaté do svých služeb vládou konkrétní země.

Španělské království tak muselo po dlouhou dobu čelit několika národnostním „státním pirateriím“. Toto období skončilo někdy zhruba na konci 17. století a nastala opět doba „soukromého“ pirátství, která doznívala zhruba do konce 18. století.¹⁴²

3.2. Dopisy z Nového světa z let 1565-1566

V této kapitole budeme analyzovat celkem o devět dopisů, které, ačkoliv jich není mnoho, jsou ze všech listů nejdelší a všechny jsou adresovány do rukou španělského krále Filipa II. Habsburského.

Počátky Menéndezových výprav do Ameriky jsou datovány do roku 1552. Jak jsme již zmínili v Menéndezově životopise, za jeho života mu bylo uděleno hned několik korzářských patentů (*patente de corso*). Právě v roce 1550 dostal od panovníka Karla V. svůj v pořadí již druhý patent k pronásledování korzárů, jež ohrožovali lodí při cestě z Indii. To otevřelo Menéndezovi cestu k novým příležitostem na novém kontinentě. Právě jeho zkušenosti z plaveb byly důvodem, proč jej v roce 1554 španělský král Filip II. jmenoval generálním kapitánem armády, jež se měla vypravit do Indii. Tento titul mu byl udělen celkem devětkrát, a to od roku 1554 do roku 1574.

Tomuto konkrétnímu souboru dopisů předcházela velmi komplikovaná událost. Menéndez se měl vypravit na další expedici, byl však ale na několik měsíců spolu se svým bratrem uvězněn soudci z *Casa de Contratación*. Nemohl se tak vypravit na cestu. Ze svého věznění, konkrétně v dopise číslo XII. z roku 1563, se nám poprvé zmiňuje o svém synu Donu Juanovi.¹⁴³ Ten se vypravil pod velením Pedra Saenze do Nového světa. Menéndez dostal zprávu o tom, že jeho syn patrně někde ztroskotal, proto zažádal krále o možnost vyplout do Ameriky a najít svého syna. Filip II. mu povolení k vyplutí udělil, avšak pod podmínkou, že

---

¹⁴² VYTEČKA, Aleš: Karibská odysea. *Pirátství jako aspekt mezinárodní politiky 16. a 17. století*. Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 30, č. 5, (2008). s. 43.

¹⁴³ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 103.

musí z pozice *adelantada* prozkoumat a kolonizovat území Floridy. Právě když se Menéndez, s královským povolením chystal vyplout vstříc Novému světu, přišly rozkazy, aby zneškodnil všechny protestantské vetřelce, jež se na Floridě a v Indiích nacházejí.

3.2.1. Náboženská situace v Evropě v 16. století a francouzsko-španělský střet v Novém světě

Církev se v 16. století nacházela v kulminující fázi krize, jež dala vzniknout mnoha významným církevním reformátorům. Mezi nimi vyzdvihneme jména Martina Luthera a Jana Kalvína, jejichž učení se poměrně rychle začalo šířit do celé Evropy. Tímto počinem započaly nejen v Evropě mnohé spory, které proti sobě postavily nejen různě nábožensky smýšlející obyvatelstvo nýbrž i celá království.

Vlivem šíření reformních myšlenek začalo ve 20. letech 16. století pronikat Lutherovo myšlení do Francie. V té době vládl Francii již zmíněný Jindřich II., jenž se snažil šíření protestanství zabránit. To se mu, dalo by se říci podařilo, jelikož šíření luteránské reformace bylo úplně potlačeno. Nicméně postupně se ve Francii začalo šířit Kalvínovo učení.¹⁴⁴ Zde již samotný Jindřich II. moc nezmoohl, jelikož byl roku 1559 při turnaji na oslavu sňatku své dcery a Filipa II. smrtelně zraněn. Proti protestantům byly používány represe všeho druhu a obyvatelstvo se v té době rozdělilo na dva tábory. Jedna část byla katolická, druhá protestantská. Na vedoucích pozicích stály dva rody, jež tehdy válčily o politickou moc v zemi. Rod Bourbonů podporoval francouzské hugenoty a vévodové z Guise zase katolíky, čímž se snažili získat královskou moc pro sebe.¹⁴⁵

---

¹⁴⁴Stoupencům Kalvínova učení ve Francii se říkalo hugenoti, a to podle jména Besançon Huguese, jenž vedl povstání v Ženevě.

¹⁴⁵ Bourboni byli blízcí příbuzní vládnoucí královské dynastie (následující je v nástupnictví) a měli tak naději na královskou korunu. Rod de Guise se snažil získat královskou moc pro sebe, a to prostřednictvím katolické víry.

Po smrti svého otce usedl na trůn tehdy ještě patnáctiletý syn František II. Francouzský. Jeho panování bylo poznamenáno právě náboženskými válkami v zemi. Vládl zcela pod vlivem rodu Guisů, kteří podporovali katolickou církev. Zemřel zhruba rok a půl po nástupu na trůn, ve svých šestnácti letech. Na trůn tedy nastoupil jeho tehdy jedenáctiletý bratr Karel IX. Jelikož ještě nebyl schopen vlády, byl nejprve pod poručnictvím své matky Kateřiny Medicejské, která podporovala katolíky, ale později se dostala pod vliv hugenotského admirála hraběte Colignyho. Právě za jeho vlivu inklinoval Karel spíše k protišpanělskému protestantskému táboru. Navzdory Karlovu smýšlení jej jeho matka později přesvědčila, aby dal souhlas s tzv. *Bartolomějskou nocí*¹⁴⁶, která se odehrála roku 1572, kde byli všichni hugenotští předáci včetně Colignyho povražďeni.

Dlouhé náboženské neboli hugenotské války ve Francii byly ukončeny až vydáním Ediktu nantského roku 1598, v němž do jisté míry francouzský král Jindřich IV. Přiznal hugenotům stejná práva, jichž užívali katolíci.¹⁴⁷

---

¹⁴⁶ *Bartolomějská noc* se odehrála 24. srpna roku 1572 a stala se symbolem francouzských náboženských válek. Dodnes však není zcela jasné, kdo byl za masakr protestantů odpovědný. Obvinění padla na královnu matku, krále Karla IX. a dokonce se hovoří i o přímém či nepřímém zásahu španělského krále Filipa II. a dalších osobách. Je pravdou, že kampaň Karla IX. vyvolaná v Nizozemí na podporu protestantů proti Filipovi II. a organizovaná ve shodě s admirálem Colignym dráždila katolické prostředí, především však Guisy a Kateřinu Medicejskou. Ta byla spíše pacifistického smýšlení a byla jí cizí náboženská nesnášenlivost. V té době byla moc Filipa II. na vrcholu a zajistil si velikou prestiž, naopak Francie se trvale spolčovala s Turky. Pro Kateřinu měl být gestem usmíření mezi vyznáními sňatek její dcery Margot a Jindřicha III. Navarrského, jenž pocházel z bourbonské dynastie (ta podporovala právě protestanty). Jelikož se právě tato svatba, nazývaná *krvavá svatba* byla počátkem hrozivého masakru, při němž zemřelo mnoho hugenotů. Právě kvůli tomuto je vina za nastalou událost připisována Kateřině Medicejské, která se sice snažila o ukončení náboženských sporů v zemi, ale násilnou cestou. Rod Guisů není však bez viny a jsou označováni za spoluviníky, jelikož vykonavatelem činu byl právě jejich člověk. Stejná míra provinění je pak připisována katolické církvi, která ve svém protihugenotském zanícení produkovala jedovaté pamflety a kázání proti protestantům, které živily lidový fanatismus. In: FERRO, Marc a LENDEROVÁ, Milena. *Dějiny Francie*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 102.

¹⁴⁷ Tamtéž. s. 107.

Náboženská otázka právě v Menéndezových dopisech z Nového světa rezonuje ze všech nejsilněji. Ve svých listech se totiž staví do role „božího bojovníka“, dobrého katolického dobyvatele, jenž přijel na nový kontinent zabránit francouzským „luteránům“¹⁴⁸ šířit svou špatnou víru. Jak píše králi již z Floridy:

*"Byl jsem jejich nepřítel a vedl s nimi válku za život a na smrt, proto, že byli luteráni a přišli sem, aby zde, ve vašich zemích Vaše veličenstvo, pěstovali svou špatnou víru a učili jí indiány..."*¹⁴⁹

Jeho záměry jsou z dopisů jasné:

*„...abych mohl snadno vypudit ty luterány z Floridy..."*¹⁵⁰

Tak píše ve svém dopise králi ještě ze Sevilly, než se vydal na cestu roku 1565. U všech Menéndezových dopisů je potřeba uvědomit si jednu věc. Vlivem vleklých francouzsko-španělských konfliktů a válek se obě země, i přes sňatek krále Filipa II. s Alžbětou, dcerou francouzského krále Jindřicha II., měly v nelibosti. Navíc se španělský král spolu s papežem, když byli oba na vrcholu své moci, pustili se do boje na život a na smrt proti kacířství. Především vystoupili proti tomu ženevskému, jelikož v Německu se k luteránství rozšířilo mezi vládnoucí vrstvou a stalo se tak součástí politického života. To se o Kalvínovu učení říci nedá. Calvinismus byl navíc v boji proti papežskému pořádku nekompromisní a znamenal hrozbu pro panovníky.¹⁵¹ Patrně právě proto, že byl Menéndez, jak sám tvrdí, „opravdovým

---

¹⁴⁸ Menéndez ve svých dopisech mylně nazývá Francouze jako „luterány“. Luteránství bylo ve Francii úspěšně potlačeno a nejvíce na oblibě získalo Kalvínovo učení.

¹⁴⁹ *"Yo era enemigo suyo y tenía guerra con ellos a fuego y sangre, por ser luteranos y por venir a plantar a estas tierras de V.M. su mala seta y a doctrinar los indios de ella..."* In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 154.

¹⁵⁰ „...podré con más facilidad echar los luteranos de la Florida..." In: Tamtéž. s. 118.

¹⁵¹ FERRO, Marc a LENDEROVÁ, Milena. *Dějiny Francie*. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. s. 101.

*služebníkem*¹⁵² svého krále a ten na život a na smrt bojoval proti kalvínskému kacířství, tak i Menéndez vedl válku proti protestantům, jak uvádí:

„...*byl jsem jejich nepřítelem a vedl jsem proti nim válku na oheň a na krev* (život a smrt), *jelikož jsou luteráni a přišli do těchto končin, jež patří Vaší Výsosti, aby zde pěstovali svou špatnou víru a učili jí indiány...*¹⁵³

Označením *luteráni* nám zde dává Menéndez patrně najevo spíše svůj odpor k Francii a její pohrdání. Faktem je i to, že v té době považujeme luteránskou reformaci ve Francii za potlačenou, a tak by se dalo čekat, že spíše než o luteránech, bude Menéndez mluvit o kalvinistech nebo hugenotech, jelikož právě kalvínská reformace se ve Francii těšila větší oblibě a nejvíce se rozšířila mezi obyvatelstvo.

Ve svých listech demonstruje své pohrdání francouzskými námořníky, jež se plavili do Nového světa za úmyslem napadnout a kolonizovat španělské državy v Americe a získat jisté bohatství i pro sebe, čímž by jasně oslabili španělský monopol v zámoří. Patrné je nejen pohrdání, ale i odhodlání, s jakým je ochoten postavit se nepříteli. V korespondenci své střety s francouzskou armádou nepopisuje příliš detailně. Zmiňuje jen to, že sem tam někoho polapil a probodl nožem anebo podřízl.¹⁵⁴ Taktéž vypráví o tom, jak se svému nepříteli postaví čelem a z očí do očí jej označí za luterána a jelikož on s nimi vede válku, čeká jeho protivníka jistá smrt. Výjimky připouštěl pouze v případě, že se jednalo o malé děti. Zde se i vyjádřil k tomu, že by jej Bůh potrestal, pokud by proti dětem a ženám použil násilí. Píše:

---

¹⁵² „...*verdadero criado...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 78

¹⁵³ „...*yo era enemigo suyo y tenía guerra con ellos a fuego y sangre, por ser luteranos y por venir a plantar a estas tierras de V.M. su mala seta y a doctrinar los indios de ella...*“ In: Tamtéž. s. 154.

¹⁵⁴ Pokaždé používá konkrétní slovíčko *degollar*, jež v překladu znamená podříznout. Nebo *pasar al cuchillo*, což v překladu znamená probodnout nožem.

„Nacházelo se tu až padesát lidí, mezi nimi ženy, různá stvoření a děti ve věku patnáct let a méně. Je mi strašně líto vidět je v blízkosti mé posádky pro jejich špatnou víru, a bál jsem se, že by mě Bůh potrestal, použil-li bych proti nim násilí...“¹⁵⁵

V dopisech však nadále demonstroval svůj odpor k francouzským námořníkům, ovšem nikoli z politického hlediska, nýbrž z toho náboženského. To, co mu na Francouzích nejvíce vadilo, nebyla skutečnost, že přijeli osidlovat území Floridy a sebrali jej tak Španělům, ale vadil mu hlavně fakt, že přišli rozsévat a pěstovat svou špatnou luteránskou víru. Náboženský odpor k Francouzům je patrný i z Menéndezova shledání se s Jeanem Ribaultem¹⁵⁶, při němž tvrdí:

*"Chtěl jsem zjistit, zdali je mezi nimi nějaký katolík, avšak žádného jsem nenašel".*¹⁵⁷

I Gonzalo Solís de Merás ve své kronice popisuje Menéndezův odpor vůči Francouzům. V jedné konkrétní pasáži tlumočí rozhovor mezi Menéndezem a členy francouzské posádky v čele s Ribaultem. *Adelantado*, jak zněl titul, který Menéndez obdržel a jak jej často Solís de Merás nazývá, se zeptal francouzské posádky:

*„Jste katolíci nebo luteráni...?“*¹⁵⁸

Na to mu Francouzi odpověděli, že jsou luteráni nového náboženství a zeptali se, s kým mají tu čest oni a kdo se jich na to ptá. Na to jim Menéndez bez váhání odpověděl:

---

¹⁵⁵ „Halláronse entre mujeres, criaturas y muchachos, de quince años abajo, hasta cincuenta personas, que es grandísima la pena que tengo verlos en compañía de mi gente por su mala seta, y temí que Nuestro Señor me castigara si usara noc ellos de crueldad...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 142.

¹⁵⁶ Jean Ribault byl francouzským námořníkem a důležitou osobou při pokusu Francie o kolonizování Floridy. Zemřel rukou Pedra Menéndeze de Avilés roku 1565.

¹⁵⁷ *"Quise averiguar si había algún católico entre ellos, y no hallé ninguno."* In.: Tamtéž. s. 155.

¹⁵⁸ „¿Sóis católicos, ó luteranos...?“ In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 359. [pdf.]

„Ten, co se vás ptá se jmenuje Pedro Menéndez a tato armáda patří španělskému králi a já jsem jejím generálem a přišel jsem sem abych pověsil a podřízl všechny luterány, které zde naleznu, na moři i na souši...“¹⁵⁹

Na což mu, dle slov Solíse de Merás, francouzští námořníci odpověděli jen vulgaritami mířenými proti králi a Bohu. Tímto de Merás podtrhuje, do jaké míry sahaly rozbroje mezi oběma náboženskými skupinami.

Do jaké míry byly Menéndezovy vztahy vůči Francouzům výsledkem politického vývoje vztahů obou zemí, či odporem striktně katolického námořníka proti protestantům anebo jeho dlouholetým pronásledováním francouzských korzárů, to se patrně již dnes nedozvíme.

Kromě francouzských korzárů musel Menéndez čelit i hrozbě v podobě pirátů z Anglie. Ačkoli byla tato země španělským spojencem¹⁶⁰, po smrti královny Marie nastaly ve španělsko-anglických vztazích velké změny. Sňatek s Filipem II. znamenal v Anglii obnovu katolicismu jako oficiálního náboženství. Mariinou smrtí bez potomstva, a tudíž bez následníka, v roce 1558 se ukázalo, že náboženská otázka nebyla vyřešena. Na trůn nastoupila Alžběta¹⁶¹, dcera Jindřicha VIII a Anny Boleynové, která obnovila národní církev a náboženství. Tyto kroky

---

¹⁵⁹ „El que os lo pregunta se llama Pedro Menéndez, y esta armada es del Rey de España, y yo soy el General della y vengo para ahorcar y degollar todos los luteranos que hallare en esta mar y tierra...“ In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. s. 359. [pdf.]

¹⁶⁰ Jak jsme již zmínili, sňatkem s Marií Tudor získal Filip II. titul anglického krále a spoluvládce.

¹⁶¹ Jako anglická královna Alžběta I. nastoupila na trůn roku 1558, několik let po smrti svého otce Jindřicha VIII. Tudor, který ji po tom, co nechal popravit její matku, prohlásil za nelegitimního potomka. Legitimizaci jejího následnictví na trůn provázelo mnoho sporů. Nárok na trůn si kladl i Filip II., vdovec po předchozí panovnici Marii I. Ačkoli za vlády Marie a Filipa došlo ke sblížení anglikánské církve s Římem, Alžběta se stavěla proti papežské moci v Anglii. Z jejího pohledu ji právě tento rozchod s Římem zajistil právoplatnost anglického trůnu. Alžběta se za své vlády pokusila znovu o osamostatnění anglikánské církve, což bylo důvodem její exkomunikace papežem Piem V. v roce 1570. Oficiálně se však anglikánská církev osamostatnila již rok po Alžbětině nástupu na trůn, tedy v roce 1559 a její hlavou se stala právě anglická panovnice. In: BINGHAM, Jane: *The Tudors: The kings and queens of England's golden age*. London: Arcturus Publishing Limited, 2018. s. 345-410. [epub]

znamenal podstatný obrat v politických vztazích mezi Španělskem a Anglií a měly za následek úpadek přátelství mezi oběma zeměmi. Od této chvíle se do akce aktivně zapojili také angličtí piráti v Karibské oblasti. Zpočátku bylo cílem těchto pirátů pouze obohacení své osoby, patrně proto jim Menéndez nevěnuje ve své korespondenci tak velkou pozornost jako korzárům francouzským. Jeho první zmínka o anglické invazi pochází z dopisu zaslání Filipu II. z roku 1565¹⁶², ještě před vyplutím do Nového světa. V něm píše o zprávě, že loď kapitána Nicoláse Jaspeho narazila při své cestě mezi mysem San Vicente a Kanárskými ostrovy, začátkem ledna téhož roku, na dvě velké *urcy* a jednu malou galeonu, všechny plně vyzbrojené a plné lidí. Jak informuje Menéndez ve svém psaní:

„...a říká, že to byli Angličané. A tak zajali jednoho anglického námořníka, který plul na této lodi a ten jim řekl, že směřují do Indií ne krást, ale osídlit Floridu na nařízení anglické královny a že sebou vezou spoustu Francouzů, kteří už na tamním území byli...“¹⁶³

Ačkoli klade na národnost těchto námořníků velký důraz, několikrát zmíní, že se jednalo o Angličany, ve svých dopisech se nimi a jejich dalším počínáním více nezabývá. Bylo tomu patrně kvůli dlouholetým sporům s Francií, která již nějakou dobu atakovala americký kontinent. Navíc, jak dodává Toraño, Francie byla tou dobou zmítána krutými náboženskými válkami, v nichž na vítězství nejvíce aspirovali protestanti, kteří se netajili nepřátelstvím vůči Filipu II. Ten se navíc od roku 1563, kdy se konal koncil v Tridentu, prohlašoval za obránce katolické víry a Říma.¹⁶⁴

---

¹⁶² MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 118-123.

¹⁶³ „...y dice que eran ingleses, y así le tomaron un marinero inglés que en este navío venía, el cual les dijo que aunque iban a las Indias no a robar sino a poblar a la Florida por mandato de la reina de Inglaterra, y que llevaban dentro muchos franceses que habían estado allá...“ In: Tamtáž. s. 122.

¹⁶⁴ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. s. 1061-1062. [ePub]

K těmto problémům, které již tak sužovaly Španělské království a jeho panovníka Filipa II. se později, ve druhé polovině 16. století přidaly náboženské spory v Nizozemí. Tzv. nizozemská revoluce, ozbrojený konflikt mezi Španělskem a Nizozemím byl vyústěním dlouhodobých politických sporů v zemi. Tomuto tématu se však budeme podrobněji věnovat v jiné kapitole.

Menéndez se ve svých dopisech často zmiňuje o náboženství svých nepřátel, Francouzů, avšak o své zbožnosti a o zbožnosti posádky se moc nezmiňuje a pokud ano, tak spíše nepřímo. V jeho dopisech sice nalezneme fráze jako „*Náš Pán byl ke mně velmi laskav...*“¹⁶⁵ nebo v rozloučeních „*...ať náš Pán opatruje Vaše Veličenstvo...*“¹⁶⁶ apod., avšak více se o jakýchkoli projevech zbožnosti nezmiňuje. Opačně je tomu, jak později uvidíme, v případě Gonzala Solís de Meráse a jeho *Memorialu*.

Jak již víme a mohli jsme vidět, Menéndezovi dopisy byly spíše stručně informativního charakteru. Byly zasílány z povinnosti a z praktického hlediska, Menéndez v nich spíše mluvil o organizačních věcech, jako navyšování stavu posádky, zbraní nebo zásob. O vyprávění a utváření obrazu Menéndezova dobrodružství se staral Gonzalo Solís de Merás, který králi detailněji popisoval krajinu a konkrétní situace. Patrně právě proto také nejvíce informací o projevech zbožnosti na jejich výpravě nalzáme zrovna v jeho *Memoriálu*. Zde píše, že Menéndez vyplul na Floridu nejen ve službách krále, ale hlavně ve službách Božích¹⁶⁷ a jeho úkolem bylo zničit heretiky (*herejes*), kteří se usadili na území španělského krále.¹⁶⁸

---

¹⁶⁵ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002, s. 196.

¹⁶⁶ Tamtéž, s. 125.

¹⁶⁷ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 333. [pdf.]

¹⁶⁸ Tamtéž. s. 345. [pdf.]

V rámci konkrétních projevů zbožnosti Menéndeze a jeho výpravy popisuje Solís de Merás to, jak námořníci na lodích odříkali každý den křesťanskou učení a litanie. Také museli konat modlitby k Bohu žádající jej o vítězství.¹⁶⁹ Solís de Merás ve své kronice také popisuje, jak členové posádky v momentě, kdy dosáhli americké pevniny, padli na kolena a odříkali *Te Deum laudamus*.¹⁷⁰ Modlitby za vítězství byly velmi časté a povětšinou nařízené právě Menéndezem. Alespoň takto to tvrdí Solís de Merás, avšak jeho tvrzení se nemusela zakládat na pravdě vzhledem k jejich příbuzenským vztahům a snaze vylíčit Menéndeze v tom nejlepším obraze panovníkovi.

3.2.2. Otázka druhého: indiánské kmeny na Floridě

K objevování a dobývání nových území neodmyslitelně patří také setkávání se s novými kulturami a jejich zvyky. V této kapitole se zaměříme na otázku *toho druhého*¹⁷¹, střet floridských indiánů s evropskými vetřelci a dozvíme si i něco málo o konkrétních kmenech, jež na tomto území žily. Později pak budeme analyzovat informace, které nám zprostředkoval o domorodém obyvatelstvu Pedro Menéndez de Avilés.

První střet s Indiány se odehrál roku 1492, kdy Kryštof Kolumbus doplul na americký pevninu. Tehdy však ještě netušil, že objevil nový kontinent a svým objevem změnil vnímání světa. Ze svých cest si psal deníky, a právě díky nim si můžeme udělat obrázek o původních obyvatelích Nového světa, jejich kultuře a dojmu, který ve Španělech zanechali. Již první

---

¹⁶⁹ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. s. 351. [pdf.]

¹⁷⁰ *Tebe Bože chválíme*. Jak víme kupříkladu z dopisů od jezuitů z misijních cest, právě tento úkon byl častým projevem vděku, že námořníci s loďmi neztroskotali a dosáhli pevniny.

¹⁷¹ Konceptem problematiky *toho druhého* se ve své monografii zabývá především Todorov, který zkoumá, jak *Já* objevuje *toho druhého*. *Já* je v tomto případě Menéndez, nebo všeobecně Španělé a ten *druhý* jsou domorodé kmeny, na které při svých plavbách narazí. In: TODOROV, Tzvetan: Dobyání Ameriky. Problém druhého. Praha: MF, 1996. s. 11.

Kolumbova zmínka o indiánech pochází z října roku 1492: „*Vtom spatřili nahé lidi...*“.¹⁷² Je zajímavé, že právě ona informace o oděvu domácího obyvatelstva byla tím, co zaujalo nejen *conquistadory*, ale později i jezuitské misionáře jako první. Důvodem bylo patrně to, že právě oděv symbolizuje kulturu, a tudíž jeho absence značí necivilizované obyvatelstvo. Podobně své první setkání popisuje Jan Tilpe¹⁷³ ve svém dopise z ostrova Guam na Mariánských ostrovech z roku 1682. V něm se autor vyjadřuje právě k všudypřítomné nahotě. V závěru líčení o způsobech indiánského odívání však píše:

*"Jejich zvyky byly již výborně napraveny a přizpůsobeny pravidlům křesťanského života."*¹⁷⁴

Z této poslední věty Jana Tilpeho vidíme postupné snahy o „poevropštění“ amerického domorodého obyvatelstva. Místo snahy pochopit a přijmout kulturní odlišnosti indiánů se španělští *conquistadoři* a misionáři snažili upravit způsob života domorodců tak, aby byl co nejvíce podobný tomu jejich. Docházelo tedy k odívání domorodců a učení jich kultivovanému životu a katolické víře. Do Ameriky se dovážel mimo jiné skot, koně a plodiny. Právě u jídla se pozastavuje i Jan Tilpe, který ve svém dopise udává:

*"Dříve se štítili našich potravin, nyní je s velkou chutí pojídají."*¹⁷⁵

---

¹⁷² TODOROV, Tzvetan: *Dobytí Ameriky. Problém druhého*. Praha: MF, 1996. s. 45.

¹⁷³ Jan Tilpe pocházel ze Slezska a byl členem řádu Tovaryšstva Ježíšova. Zúčastnil se první misijní výpravy jezuitů z české provincie do zámoří v 17. století. Jeho hlavním působištěm byl ostrov Guam, kde vedl školu pro domorodé děti. In: ZAVADIL, Pavel – BINKOVÁ, Simona: *Čeští jezuité objevují Nový svět: dopisy a zprávy o plavbách, cestách a živobytí z Ameriky, Filipín a Marián (1657-1741)*. Praha: Argo, 2015. s. 349-351.

¹⁷⁴ ZAVADIL, Pavel – BINKOVÁ, Simona: *Čeští jezuité objevují Nový svět: dopisy a zprávy o plavbách, cestách a živobytí z Ameriky, Filipín a Marián (1657-1741)*. Praha: Argo, 2015. s. 251.

¹⁷⁵ Tamtéž, s. 253.

Avšak stejně jako domorodé obyvatelstvo si muselo zvykat na nové věci, tak i nově příchozí do amerických kolonií si museli přivyknout kupříkladu cizokrajné stravě a jinému podnebí.

Takové velké kulturní změny a snahy kompletně změnit kulturní zvyky domorodců se neobešly bez konfliktů. Indiáni se pochopitelně bránili, hlavně proto, že jim nově příchozí zabírali jejich půdu a vytlačovali je z jejich území. Mnohé kmeny byly nemilosrdně vybity.¹⁷⁶ Nejen násilím však vymíraly domorodé americké kmeny. Spousta indiánů zemřela na následky nemocí, jež právě evropští mořeplavci zanesli do Nového světa. Španělští *conquistadoři*, ačkoli nevědomky, s sebou přinesli různé patogeny, na které neměli domorodci přizpůsobenou imunitu. Z toho důvodu podlehla velká část obyvatelstva zdánlivě banálním nemocem. Ještě na konci 15. století čítala Florida zhruba 950 000 obyvatel¹⁷⁷, z nichž ohromná část zemřela na následky evropských nemocí.

O chování španělských *conquistadorů* pojednává tzv. *Černá legenda* (*Leyenda negra*), což bylo propagandistické líčení v protišpanělském duchu, které bylo šířeno od 16. století protivníky španělské moci. V jednom bodu je Španělům vyčítáno násilí, jež činili na domorodém obyvatelstvu a jeho vyvražďování. Ačkoli Španělé v mnohých případech skutečně prováděli na indiánech ukrutnosti, větší vinu na vymírání domorodců měly právě neúmyslně zavlečené nemoci. Na tuto kritiku reagoval Filip II., který, aby čelil právě zmíněným obviněním a aby dal kolonizaci organizovanější ráz, vydal roku 1573 nařízení, jež mimo jiné zakazovala používání slova *conquista*. Bylo to především z toho důvodu, „že si král nepřál, aby toto slovo poskytovalo omluvu pro užívání násilí a způsobování nespravedlnosti Indiánům.“¹⁷⁸

---

¹⁷⁶ ŠOLC, Václav: Indiánské historie. Praha: Československý spisovatel, 1977. s.34.

¹⁷⁷ HENDERSON, Ann L.-MORMINO, Gary R.: Spanish pathways in Florida, 1492-1992: Caminos españoles en la Florida, 1492-1992. Sarasota, Fla.: Pinneapple Press, 1992. (nečíslováno)

¹⁷⁸ POLIŠENSKÝ, Josef: Dějiny Latinské Ameriky. Praha: nakladatelství Svoboda, 1979. s. 88.

Jak jsme již zmínili, oblast Floridy byla v předkolumbovských dobách obývána velmi početnou populací. Nejednalo se však o ucelenou indiánskou říši, jak tomu bylo kupříkladu u Aztéků nebo Inků, ale o malé početné kmeny. Ještě v 16. a 17. století zde žilo přibližně šedesát různých indiánských kmenů, které postupně zanikaly.

Dle dochovaných informací, buď z Menéndezovy korespondence, kroniky Gonzala Solís de Merás¹⁷⁹ či monografie Alberta Manucyho¹⁸⁰, známe názvy konkrétních kmenů, se kterými přišel Menéndez osobně do styku. Byli jimi kmeny Ays, Guale, Apalache, Mayaca, Saturiba (nebo Saturiwa), Tocobaga, Tequesta, Calusa a Timucua. Některé z nich statečně odolávaly španělskému vlivu, ale nakonec se u všech těchto kmenů podařilo založit katolické misie. Mezi, jak je nazývá Menéndez, „*kamarády Francouzů*“ (*amigos de los franceses*), patřily především kmeny Guale, Timucua a Saturiba. Ostatní kmeny se připojily na stranu Španělů.

První kontakt s indiány navázal Menéndez u kmene Ays.¹⁸¹ K setkání s tímto kmenem vyjadřuje ve svých dopisech z let 1565-1566 nejčastěji. Jeho první zmínka pochází z roku 1565, a popisuje v ní, jak narazil na území, které tento domorodý lid obýval.

---

¹⁷⁹ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. 707 s. [pdf.]

¹⁸⁰ MANUCY, Albert: Menéndez: Pedro Menéndez de Avilés. Captain general od the ocean sea. Sarasota, Fla: Pineapple Press, 1992. 107 s.

¹⁸¹ Podle Gonzala Solís de Merás se Menéndez snažil navázat kontakt s indiány co nejdříve. Ještě před vyplutím měl totiž Menéndez strach, že pokud na Floridu dorazí Francouzi dříve nežli Španělé, nejen že se zde usídlí a nabudou síly, ale hlavně, že si získají dříve přízeň indiánských náčelníků. To by znamenalo šíření protestantské „špatné“ víry na území katolického španělského krále. In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. s. 338. [pdf.]

„...objevili jsme tuto zemi na mysu Cañaveral, který se nachází dvacet osm stupňů od ústí Bahamského průlivu...“¹⁸²

Stejně tak shledání s kmenem Ays popisuje Gonzalo Solís de Merás ve své kronice. Když se Španělé dostali na floridskou pevninu, nevěděli, kde francouzské námořníky hledat, ani kde mají svá tábořiště. Proto se rozhodli rozhlížet se po okolí až jednoho dne zahlédli na pobřeží indiány. Menéndez ze strachu, že indiány vyděsí, k nim poslal *Maestre de Campo*¹⁸³ s dvaceti arkebuzíry¹⁸⁴.

„...spatře na pevnině oheň, (...) nařídil jsem kapitánovi, aby se s dvaceti vojáky vylodil na pevnině a pokusil se získat zprávy od indiánů...“¹⁸⁵

Indiáni se ze strachu a opatrnosti uchýlili do hor. Nakonec však ke kontaktu se Španěly došlo, a jak píše Solís de Merás, střetli se i se samotným Menéndezem.¹⁸⁶ Ten své setkání s domorodci popisuje takto:

„...vzpomněl jsem si druhý den ráno jít se na pevninu shledat s indiány a jelikož se zdálo být vznešenými lidmi, vzal jsem jim nějaké věci...“¹⁸⁷

---

¹⁸² „...descubrimos esta tierra sobre el cabo Cañaveral que está a veintiocho grados a la boca de la canal de Bahama...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 130.

¹⁸³ Jedná se o vojenskou hodnost, která byla vytvořena Karlem I. Španělským (Karlem V.) v roce 1534. Jedná se o jednu z hodností podřízenou generálnímu kapitánovi.

¹⁸⁴ Též karabiník.

¹⁸⁵ „...habiendo visto fuegos en tierra, (...) mandé a un capitán saltar en tierra con veinte soldados a procurar tomar lingua de los indios...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 130.

¹⁸⁶ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. s. 353. [pdf.]

¹⁸⁷ „...acordé otro día de mañana, de ir en tierra a verme con estos indios, porque pareció ser gente noble llevéles algunas cosas...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 130.

Solís de Merás popsal ve své kronice vítání Menéndeze členy kmene jako velmi přívětivé. Indiáni údajně odložili své luky a šípy, dali se do zpěvu a vzpínali ruce k nebi. Zajímavou informací je označení domorodců jako vznešení lidé (*gente noble*). Jelikož již v době Kryštofa Kolumba bylo na indiány pohlíženo jako na prostý lid nedotčený kulturou, který nemá zvyky, obřady ani náboženství¹⁸⁸, vyznívá Menéndezovo označení poněkud paradoxně.

Tomuto přátelství¹⁸⁹ mezi zmíněnými indiány a Španěly nasvědčují i další řádky z Menéndezových dopisů.

„...během osmi dnů, co jsem tam strávil jsem si získal jejich přízeň, a to do takové míry, že mi řekli, že by byli rádi, kdybych zůstal v jejich zemi, což bylo to, co jsem si přál a co jsem chtěl...“¹⁹⁰

Menéndez se totiž, podle informací ze svých dopisů spojil s kmenem náčelníka jménem Ays, který, jak píše Menéndez:

„...nás velmi přátelsky přivítal...“¹⁹¹

Kmen Ays je v Menéndezových dopisech z let 1565-1566 zmiňován ze všech nejčastěji. Podle Solise de Merás a Menéndeze tomu tak bylo kvůli přátelství a úzké spolupráci proti

---

¹⁸⁸ TODOROV, Tzvetan: Dobyetí Ameriky. Problém druhého. Praha: MF, 1996. s. 46.

¹⁸⁹ Pokud mluvíme o přátelství mezi indiány a španělskými *conquistadory*, vyvstává otázka, jak se spolu dorozumívali? Již při prvních výpravách do Nového světa docházelo k případům, kdy člen španělské expedice padl do indiánského zajetí. Zde se naučil domorodému jazyku a po svém osvobození mnohdy takový sloužil jako tlumočnický pro další výpravy. Nebo zmiňme případ z konkrétního setkání Menéndeze s kmenem Guale. Při střetu byli Španělé překvapeni, že člen domorodého kmene na ně promlouvá jejich mateřským jazykem. Po blízkém prozkoumání však zjistili, že se jedná o jednoho z Ribaultových tlumočnicků, jež přežil. In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 56.

¹⁹⁰ „...en ocho días que allí estuve ganéles la voluntad de manera que me dijeron holgarían quedarse en su tierra que era lo que yo deseaba y procurada...“ In: Tamtéž. s. 159.

¹⁹¹ „...que nos recibió de buena amistad...“ In: Tamtéž. s. 185.

Francouzům, kteří se pokoušeli usadit se na floridské pevnině. Další důvod byl pravděpodobně ten, že pokud by kmen Ays získali Španělé na svou stranu, mohli začít velmi rychle s šířením evangelia. Dále pak nalézáme jen malou poznámku o kmene Apalaches, a to konkrétně v dopise z 15. října roku 1565 zasláném z přístavu San Augustín na Floridě.¹⁹² V tomto listu žádá Menéndez krále o personální dotaci, jelikož na osídlení území kmene Apalaches, které se nachází v zátocce Juana Ponce, bude potřeba více lidí, než kolika Menéndez disponuje. Popisuje tyto indiány jako nezkrotitelné lidi (*gente indomable*)¹⁹³ u kterých tím pádem bude prosazení nového náboženství a panovníka náročnější než kupříkladu u kmene Ays.

Stejně jako u indiánů Apalaches, tak i u následujícího kmene jménem Tequesta máme jen velmi málo informací. Menéndez pouze informoval krále o tom, že u těchto domorodců našli kousky zlata, jež měli zavěšené v uších, ústech a na pažích. Avšak jak Menéndez píše:

„...*nepovolil jsem sebrat jim žádné...*“¹⁹⁴

Zde vidíme, že Menéndez byl, alespoň jak sám sebe reprezentuje, zastáncem mírného zacházení s indiány a do jisté míry je chránil. Možná i právě díky tomu, jak píše Manucy na základě informací z kroniky Solise de Merás, byl Menéndez náčelníkem kmene Tequesta nazýván jako jeho „*starší bratr*“ („*elder brother*“).¹⁹⁵ Stejně tak jako kmen Ays nebo, jak za chvíli uvidíme, kmen Tocobaga, tak i indiáni Tequesta se řadí mezi přátele a spojence Španělů.

Abychom zůstali u španělských spojenců, je třeba alespoň částečně zmínit kmen Tocobaga, se kterým se Menéndez setkal v roce 1566. Ačkoli se o těchto indiánech v dopisech

---

¹⁹² MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 139-157.

¹⁹³ Tamtéž. s. 151.

¹⁹⁴ „...*no consentí quitarles ninguno...*“ In: Tamtéž. s. 138.

¹⁹⁵ MANUCY, Albert: *Menéndez: Pedro Menéndez de Avilés. Captain general od the ocean sea*. Sarasota, Fla: Pineapple Press, 1992. s. 79.

králi nezmiňuje, podrobné informace o jejich střetu zaznamenal Gonzalo Solís de Merás ve své kronice. I u něj byly Menéndezovy záměry stejné jako u těch ostatních, a to sice šíření katolické víry mezi pro Španěly pohanské indiány.¹⁹⁶ Kmen Tocobaga pod vedením náčelníka Caluusy byl hlavním kmenem jiných menších rodů, s nimiž byl rodově spřízněný. Jedním z těchto tocobagských kmenů byl národ Calusa v čele s náčelníkem Carlosem.¹⁹⁷ Rody Tocobagů a Calusů měly tehdy mezi sebou rozepře a tak, aby Menéndez u nich dosáhl přátelství mezi nimi a mohl tak naplnit svůj úkol, uzavřel s Carlosem dohodu, která byla zpečetěna sňatkem s Carlosovou sestrou. Ta po konverzi ke katolické církvi přijala jméno Doña Antonia.¹⁹⁸ Doña Antonia, indiánka, se tak stala Menéndezovou druhou manželkou, první setrvala s jeho dcerami ve Španělsku.¹⁹⁹ Jednalo se o druh sňatkové politiky, jež provozovala většina *conquistadorů* pro prosazení španělské nadvlády a uzavření dohod s indiánskými kmeny. Podobně tomu bylo kupříkladu i v případě Hernána Cortése, jenž měl za milenku známou Malinche.

Posledním kmenem, o kterém se Menéndez zmiňuje ve svých dopisech z let 1565-1566, je národ zvaný Guale.

---

¹⁹⁶ Solís de Merás se zmiňuje o rituálech, které provozoval tento kmen, při nichž byly obětovány lidské oběti nějakému démonovi. In: SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. s. 436. [pdf.]

¹⁹⁷ Existuje několik verzí, proč nese náčelník jméno *Carlos* (v češtině Karel). Nejpravděpodobnější je verze jezuitského duchovního bratra Juana Rogela, který ve svém dopise bratru Didacusovi Avelanedovi píše, že jméno náčelníka kmene Calusa bylo v originále *Caalusa*, což Španělé špatně vyslovovali, a tak vzniklo jméno *Carlos*. In: GRANBERRY, Jullian: *The Calusa: Linguistic and Cultural Origins and Relationships*. University of Alabama Press, 2011. s. 23.

¹⁹⁸ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. s. 449-452. [pdf.]

¹⁹⁹ Jak bylo Menéndezovo mnohoženství vnímáno církví se patrně nikdy nedozvíme. Patrně se na něj nedívali jako na legální sňatek, pokud byli oddáni jinak než katolickým představeným.

„...když jsme dobyli přístav San Mateo, do nějž se ukryl jeho starší syn Juan Ribao²⁰⁰, ještě téhož dne z něj utekl a plaval směrem k jedné ze dvou lodí, které se nacházely dvacet pět mil odsud na sever, do velmi dobrého přístavu zvaného Guale, jelikož tamní indiáni byli jeho přáteli...“²⁰¹

Ačkoli Menéndez popisuje indiány Guale jako spojence Francouzů, podařilo se i jemu, i když o něco později, navázat kontakt s tamními domorodci a dosáhnout založení misijní provincie. Stejně jako tomu bylo o Tocobagů a Calusů, musel Menéndez nejdříve dosáhnout jisté kmenové jednoty. Jak popisuje Manucy, první kontakt s tímto kmenem nebyl nikterak přívětivý. Když v roce 1566 doplul Menéndez na pobřeží Georgie, čekalo jej nepříliš přívětivé uvítání od indiánů, kteří se na pevnině seskupili a na Španěly mířili šípy. Z jejich řady vystoupil jeden z nich a začal s Menéndezovou posádkou hovořit plynulou španělštinou. Jednalo se, jak se později ukázalo, o jednoho z přeživších Ribaultových tlumočnicků. Po postupném sbližování čekal Menéndeze nesnadný úkol, a to napravení vztahů mezi rody Guale a Orista, což se mu nakonec povedlo, a tak mohla postupně začít evangelizace obou kmenů.²⁰²

Jak můžeme tedy vidět, setkání, poznávání a sbližování se s domorodými floridskými kmeny nebylo nikterak jednoduché, a to ani u kmenů, u kterých již k jistému kontaktu s Evropany došlo. Než bylo vůbec možné započít šíření katolické víry mezi indiány bylo často potřeba napravit vztahy mezi ostatními rody.

---

²⁰⁰ Byl starším synem Jeana Ribaulta, francouzského korzára, jenž doplul na Floridu, kterého Menéndez na Floridě zavraždil.

²⁰¹ „...cuando ganamos el fuerte de San Mateo, en que su hijo mayor Juan Ribao se escapó aquel día que estaba en el fuerte, que se echó a nado a uno destos dos navíos, se habían ido veinte y cinco leguas de allí a la parte del norte, a un puerto muy bueno que se llama Guale, por ser los indios de allí sus amigos...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 188.

²⁰² MANUCY, Albert: *Menéndez: Pedro Menéndez de Avilés. Captain general od the ocean sea*. Sarasota, Fla: Pineapple Press, 1992. s. 56-58.

3.3. Dopisy z let 1567-1574

Poslední část korespondence tvoří listy zaslané Menéndezem králi Filipu II. a královskému sekretáři Gabrieli de Zayas.²⁰³ Celkem se jedná o zhruba třiatřicet dopisů zaslaných ze Španělska a jeden odeslaný ze Santa Eleny z přístavu San Felipe.

Pedro Menéndez de Avilés se vrátil z Nového světa do Španělska v roce 1567 a první z jeho dopisů se věnují především administrativní stránce plavby. Řeší s panovníkem především problém nevyplacených mezd námořníkům, kteří jak píše:

„...kráčí městem hladoví, nazi a dávají tak špatný příklad a odhodlání těm, kteří slouží a chtějí sloužit v armádě Jeho Veličenstva...“²⁰⁴

S tím souvisí právě i problém se sháněním nových námořníků, jak informuje Menéndez. Po dostavení dvou nových galeon není *adelantado* schopný sehnat posádku, a to v první řadě kvůli platům.

„Doposud nejsou lodní mistři ani kormidelníci, námořníci, vojáci, dokonce ani kapitáni pro tyto lodi, jelikož na nich nikdo nechce sloužit, protože neví, jak budou zaplacení a hlavně odkud...“²⁰⁵

Problematika financování a vyplácení mezd se netýká jen posádky, ale také armády. Menéndez hned několikrát vyjádřil obavy z neudržitelnosti armády, pokud vojáci nedostanou zapláceno, to, co je jim dlužno.

Ve finanční tísní se nacházeli především vojáci a námořníci navrátilí se z Floridy. Ačkoli král nařídil vyplatit jim dlužné peníze, trvalo několik měsíců, než vůbec něco dostali. A jak píše Menéndez:

---

²⁰³ Gabriel de Zayas (1526-1593) byl královským tajemníkem na dvoře Filipa II.

²⁰⁴ „...*andan en esta ciudad hambrientos y desnudos, y dan mal ejemplo y animo a los que a V.M. sirven y quieren servir en la milicia...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 207

²⁰⁵ „*Hasta agora no hay maestro, ni piloto, ni marinero, ni soldado, ni aun capitanes para estos navíos, porque ninguno se quiere obligar a servir en ellos sin saber como han de ser pagados y de donde...*“ In: Tamtéž. s. 209.

„...ztraceni, zničení a nazi, tak jak odešli z Floridy; je mezi nimi spousta šlechticů což jsou ctnostní lidé, teď pro ostudu, zneuctění a jejich výdaje jsou větší, než co jim Vaše Výsost dluží...“²⁰⁶

Dalším potíží, jež v této době vzešla, bylo nedostatečné zásobení armády, zejména pak vojáků na Floridě. Zde dokonce docházelo k tomu, že vojáci strádali natolik, že spotřebovali veškeré zásoby, které na místě Menéndez zanechal pro rolníky. S ohledem na vzniklou situaci se obával, že kvůli nedostatku zásob vojáci opustí přístavy a rolníci tak zůstanou na pospas smrti.²⁰⁷

V souvislosti s financemi se zde opět řeší otázka problematických vztahů mezi Menéndezem a úředníky z *Casa de Contratación*. Tato krize se prohloubila především v letech 1569-1570. Jak uvádí Toraño, Menéndez v této době musel bojovat se ztrátou důvěry u úředníků z *Casa de Cotratación*, kteří mu nikdy neodpustili jeho velmi blízký vztah s panovníkem.²⁰⁸

Ačkoli král několikrát nařídil, aby úředníci z *Casa de Contratación* poslali Menéndezovi potřebné peníze a zaplatili námořníkům, ti takto neučinili, na což si Menéndez opakovaně stěžoval.

„...jak jim Vaše Výsost nařizuje, nečiní tak...“²⁰⁹

V důsledku toho došlo k situaci, že armáda opustila lodi v Cádiz a nechala je v přístavu bez dozoru. Menéndez píše o stížnostech armády na nouzi o zásoby a nezaplacení jejich

---

²⁰⁶ „...perdidos, rotos y desnudos como salieron de la Florida, y hay entre ellos muchos hijosdalgo y es gente de honra que están como a la vergüenza, afrentados, y tienen más gastado aquí que se V.M. les debe...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 219.

²⁰⁷ Tamtéž. s. 229.

²⁰⁸ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida. Madrid: Edaf 2018. s. 923. [ePub]

²⁰⁹ „...como V.M. lo manda no lo hacen...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 215.

pohledávek s čímž souvisí odmítavý postoj vojáků ke službě králi a vlasti. Menéndez dává najevo znechucení z jednání úředníků z *Casa de Contratación* v této otázce.

„...znepokojuje mě nespokojenost a nezdvořilost s jakou se jedná s tak váženými a disciplinovanými lidmi ve službách Vašeho Veličenstva, že proto nemám slov...“²¹⁰

Se špatným jednání úřadu *Casa de Contratación* souvisela ale i celá řada jiných problémů. Mnohé lodě nemohly kvůli financím a nedostatku zásob vyplout, mnozí námořníci a vojáci odmítali sloužit králi, jelikož neměli jistotu, že budou jejich služby dostatečně, případně zda vůbec, zaplacený. Tato situace byla velmi vážná, a to především kvůli vzrůstající hrozbě korzárů a pirátů, jež ohrožovali španělské lodi, a hlavně floridské državy. Po návratu Bartolomého Menéndeze, Pedrova bratra, do Španělska, informoval o situaci na Floridě. Menéndez píše:

„Říká, že dvě francouzské lodi, které před dvěma lety připluly na Floridu a dobyly přístav San Mateo, nechali tam tři nebo čtyři Francouze s indiány, jejich přáteli, kteří je nechali, aby je učili své špatné víře a které mají indiáni rádi a uctívají je...“²¹¹

Na zvýšenou aktivitu anglických a francouzských korzárů upozorňuje Menéndez krále hned několikrát a naléhá, aby zajistil brzké vyplutí lodí, které by skončovalo s jejich drancováním.

„...jak moc bylo důležité mé brzké vyplutí kvůli spoustě francouzských a anglických korzárů, kteří míří do Indií a dalším, kteří se na cestu chystali...“²¹²

---

²¹⁰ „...dame tanto cuidado el descontento y disfavor con que se trata gente tan noble y tan disciplinada en el servicio de V.M., que no tengo palabras con que significarlos...“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 224.

²¹¹ „Dice que las naos francesas que agora dos años fueron a la Florida y ganaron el fuerte San Mateo, dejaron allí tres o cuatro franceses, con los indios, sus amigos, que les predicasen su mala secta, a los cuales los indios quieren y estiman mucho...“ In: Tamtéž. s. 220.

²¹² „...lo mucho que importaba mi breve partida, según los muchos corsarios franceses e ingleses que son pasados a Indias, y otros que estaban para salir...“ In: Tamtéž. s. 218.

Menéndez píše králi, na základě informací členů své armády, které nechal v Novém světě, o stavu kolonií na americkém kontinentě a aktivitách jistého korzára, zvaného *Sore*²¹³, jenž byl původně jeden z admirálů již zmiňovaného *Pie de Palo*.

*„...bez aliance s jakýmkoli z jiných korzárů, získal v Indiích Margaritu a la Borburata, řeku Hacha a Santa Mariú a Yaguanu v Hispaniole a La Habanu (...) zabiv spoustu lidí...“*²¹⁴

Ještě před působením korzára *Sore* dostal Menéndez zprávy o působení anglického piráta jménem *Masteaquines*, jenž plul s velkou armádou směrem k Indiim.

*„Z Portugalska jsem vyrozuměl, že do Indií míří spousta pirátů a potvrzují, že Masteaquines, anglický korzár, vyrazil s ohromnou armádou; a pokud je tomu tak, způsobí v La Havaně a na Floridě velké škody a mohl by se těchto končin zmocnit, což by znamená, že se flotily nacházejí ve velkém nebezpečí...“*²¹⁵

Na základě těchto informací dal Filip II. Menéndezovi povolení vyplout na Floridu, aby zjistil, v jakém stavu se provincie, přístavy a lidé v nich žijící nacházejí. Měl také zjistit více o přítomnosti francouzských a anglických korzárů nejen na moři, ale i na pevnině. Přípravy na cestu trvaly zhruba rok, a to kvůli již zmíněným problémům se zásobami a financemi. Nakonec se Menéndezovi podařilo v květnu roku 1571 vyplout. Měl informace o příplutí anglických a francouzských pirátů na kontinent, jako kupříkladu Juan de Buen Tiempo, avšak po svém příjezdu žádného ani v Havaně, ani na Floridě nenalezl. Cesta to však nebyla nijak snadná, zemřela během ní velká část posádky. Situace na pevnině navíc nebyla o nic lepší. Spousta lidí, co Floridu obývali, odešli, a ti, co zůstali, byli velmi nespokojeni.

---

²¹³ Jménem *Sore* jej nazývali Angličané a Francouzi. Španělé mu říkali *Xaques Suez*. In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 231.

²¹⁴ „...ganó en India, sin juntarse con otros corsarios, la Margarita y la Borburata, río de la Hacha y Santa Marta, y la Yaguana en la Española y La Habana (...) matando mucha gente...“ In: Tamtéž. s. 231.

²¹⁵ „Por la vía de Portugal he entendido que en las Indias andan muchos corsarios, y confirman que Masteaquines, corsario inglés, ha pasado con gruesa Armada; y si así es, hará mucho daño en La Habana y Florida, y se podría apoderar de aquellas plazas, y las flotas están en mucho riesgo...“ In: Tamtéž. s. 225.

Ani situace mezi indiány nebyla příznivá. Španělé si nadále zachovávali přátelství s některými domorodými kmeny, avšak ti, kteří byli na straně Francouzů, se španělskými sympatizanty často válčili. To ztěžovalo především práci misionářům, kteří byli, spolu se Španěly, některými indiáni vnímáni jako zlo, které je omezuje. Naopak Francouzi je prý nechávali svobodně žít.²¹⁶ Tato informace o indiánské a misionářské problematice je velmi zajímavá, jelikož ještě v roce 1569 měl Menéndez ze Santa Eleny, jež byla hlavním městem Floridy mezi lety 1566-1587, zprávy, že atmosféra v této oblasti je velmi poklidná. Dokonce i zprávy o misijní činnosti byly velmi příznivé:

„...Teatinos²¹⁷ šíří své učení a píší, že jsou velmi spokojeni, že vidí u indiánů pokroky...“²¹⁸

Na základě těchto informací, které se k Menéndezovi o situaci na Floridě a jejich misiích dostávaly můžeme vidět, jak prudce během dvou let stoupla pirátská aktivita.

3.3.1. Situace v Nizozemí v druhé polovině 16. století

Jedním z velkých problémů týkající se zahraniční politiky Španělska, se kterým se musel španělský král Filip II. potýkat a zároveň další téma, o kterém Menéndez ve svých dopisech pojednává, byla hospodářsko-policko-náboženská krize, jež nastala v druhé polovině 16. století v Nizozemí. To bylo v té době tvořeno celkem sedmnácti provinciemi²¹⁹, které

---

²¹⁶ MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 247-255.

²¹⁷ Theatini je označení pro katolické řeholníky, někdy zvané jako Kajetáni, podle Kajetána z Tiene. Víme však, že prvními misionáři, kteří dopluli na Floridu, byli jezuité. Mercado proto tvrdí, že píše-li Menéndez o theatinech, myslí tím jezuity. In: Tamtéž. s. 222.

²¹⁸ „...los Teatinos con su doctrina van cundiendo, escribenme que están contentos de ver los principios que llevan y la buena razón que aquellos naturales tienen...“ In: Tamtéž. s. 222.

²¹⁹ Na jihu: Flandry, Brabantsko, Limbursko, Artois, Henegavsko, Namursko, Lucembursko, Horní Geldry. Na severu: Zéland, Holland, Utrecht, Frísko, Groningen, Drenthe, Overijssel a Geldry.

tvořily část Burgundského vévodství, jež v Habsburkové²²⁰ zdědili v roce 1467. Jak píše Polišíenský ve své knize²²¹, konflikt se španělskou vládou, ke kterému se v Nizozemí schylovalo, byl nezbytný, jelikož Španělsko bránilo hospodářskému vývoji země.²²²

Jak již víme, Španělsko vedlo od konce 15. století do roku 1559 zdlouhavé boje s Francií o území Itálie. Tato série ozbrojených konfliktů vyčerpala roku 1557 španělskou královskou pokladnu natolik, že se země dostala do ekonomické krize a žila tzv. „*al modo de Castilla*“, neboli na dluh.²²³ Veškeré následující boje byly hrazeny z půjček, a tak se dluh země společně s úroky vyšplhal na devítinásobek. Filip II. se snažil finanční krizi a prázdnou královskou kasu řešit zvyšováním daní. V Nizozemsku však zvýšení daní sám nařídil nemohl, musel se poradit s tamními generálními stavy. Ty si kladly nezbytné nároky, na které musel král přistoupit.²²⁴ Filip II. se snažil všemožnými způsoby ukončit boje s Francií, a tak se s jejím králem Jindřichem II. dohodl na mírových jednáních, které skončily mírem v Cateau-Cambrésis. Na mírová jednání každý z králů vyslal tři vyjednavče, a právě jedním z Filipových věrných byl Vilém Oranžský²²⁵, který představoval pro následující události v Nizozemí velmi podstatnou osobu.

Vilém Oranžský pocházel z nasavského hrabství, historické části Německa, kde byl vychováván v luteránské víře. Jako velmi mladý se stal dědicem po svém bezdětném strýci Reném ze Chalonu. Dědictví se však mohl ujmout pouze jako katolík, a tak byl poslán na

---

²²⁰ Při dělení Habsburské monarchie na rakouskou a španělskou větev připadlo Nizozemí španělským Habsburkům.

²²¹ POLIŠENSKÝ, Josef. Nizozemská politika a Bílá hora. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 357 s.

²²² Tamtéž, s. 89.

²²³ Tamtéž, s. 89.

²²⁴ Jednou z podmínek, mimo jiné bylo stažení zhruba tří tisíc španělských vojáků z Nizozemí.

²²⁵ Vilém Oranžský byl ve svých šestadvaceti letech nejmladším politikem v okolí. Do funkce vyjednavče byl zvolen nejen díky svému šarmu, ale hlavně nesmírnému intelektu. In: HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005, s. 114.

výchovu do Breda a později do Bruselu. V otázce víry postupně zaujal poměrně umírněný postoj a měl pochopení pro jiné náboženské cítění. Nadále ale udržoval sympatie k luteránské víře.

Po uzavření míru v Cateau-Cambrésis byl jedním ze skupiny rukojmích, které si francouzský král odvezl sebou do Paříže jako záruku dodržení mírových ujednání. Vilém setkával s lidmi z vyšších kruhů společnosti. Zde se údajně také od Jindřicha II. dozvěděl o plánu španělského krále Filipa II. o konečném vypořádání se s kalvinisty.²²⁶ Mohlo se však jednat o záměrnou manipulaci ze strany francouzského krále a snahy rozvrátit již tak nalomené vztahy Nizozemska a Španělska. Avšak k náboženské krizi by patrně došlo i bez zmíněné francouzské intervence. Již tehdy bylo všeobecně známé, že Španělé jsou zarytými katolíky a jejich panovníci, ať už Karel V. nebo jeho syn Filip II., tvrdě bojovali proti šíření protestanství, a to především do území pod jejich nadvládou.

V Nizozemí měli jasnou převahu katolíci.²²⁷ Po Tridentském koncilu²²⁸, jehož výsledky Nizozemci odmítli, se však začali dožadovat náboženské svobody. Filip II. však i přes jejich odmítavý postoj nadále podporoval církevní protireformaci. V rámci ní bylo založeno čtrnáct nových biskupství. Nové biskupy stanovil zároveň opaty bohatých klášterů. Tímto městské rady a šlechta ztratily vliv na jmenování, jelikož španělský král uzavřel s církví dohodu o svém rozhodujícím souhlasu se jmenováním biskupů.²²⁹

---

²²⁶ HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 115.

²²⁷ Protestanti tvořili v zemi sice menšinu, avšak jednalo se o vlivné lidi. Kromě luteránů a kalvinistů zde byli i novokřtěnci.

²²⁸ Tridentský koncil svolal roku 1545 papež Pavel III. Reagoval na vznik a šíření protestantství a položil základy katolické reformace. Reorganizaci katolické církve také velmi podporoval právě Filip II.

²²⁹ HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 116.

Trnem v oknu nizozemské šlechty a městské rady bylo i jmenování Filipova důvěrníka, arraského biskupa, Antoine Perrenota de Granvelle prezidentem státní rady, hlavním rádcem Markéty Parmské²³⁰ a jeho pozdější jmenování kardinálem.

Proti Filipovým snahám o centralizaci a rekatolizaci se stavěla nejprve vyšší šlechta. Výnosy proti kacířům a jejich tvrdé persekuce²³¹ ztrácely na oblíbenosti. Mezi nejradikálnější odpůrce patřil právě Vilém Oranžský, který se se svými přívrženci rozhodl skoncovat s pronásledováním protestantů. Stejně tak i pokusy o instalaci nových biskupů byly sabotovány ze všech stran.²³²

Proti neoblíbenému Granvellovi a všemu co představoval se začala formovat tzv. *Panská liga* v čele s již jmenovaným Vilémem Oranžským, generálem Egmontem a admirálem Hornem. Ta dala roku 1563 králi ultimátum, v němž žádala Grenvellovo odvolání a vyvíjela neustálý tlak nejen na krále, ale i na místodržitelku Markétu Parmskou. Na žádost vyšší šlechty král nakonec přistoupil a o rok později Grenvella skutečně odvolal. Stalo se tak především ve snaze uklidnit vzniklou situaci v Nizozemí. K *Panské lize* (nebo *Lize* vysoké šlechty) se postupně přidala i nižší šlechta, která se cítila ohrožena centralistickými tendencemi z Bruselu a reorganizací církve, a tak založila spolek zvaný *Kompromis*.²³³ Zmíněný spolek předal králi a místodržitelce petici, která kritizovala postup inkvizice a navrhovala stažení výnosů proti

---

²³⁰ Markéta Parmská byla nevlastní sestra Filipa II. Po jeho odjezdu z Nizozemí zpět do Španělska se stala v zemi regentkou. Ačkoli měla pevné zásady a dokázala prosadit své zájmy, nedokázala uplatňovat vlastní politiku. To způsobilo, že hlavní roli v zemi převzaly generální stavy.

²³¹ Pokud byl nějaký kacíř chycen, byl bez milosti upálen. Ani tak se ale nepodařilo rozbít podzemní církevní komunity. Naopak jinověrci získávali na síle.

²³² HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 116.

²³³ Tamtéž. s. 117.

kacířům. Několik signatářů odcestovalo do Bruselu předat Markétě petici osobně. Z této doby pochází i jejich označení jako *gézové*²³⁴, neboli žebráci, které později přijali za své.²³⁵

Markéta však rozhodla, že se jedná o tak závažné požadavky, že o nich musí rozhodnout sám král. Poslala tedy žádost *gézů* do Madridu. Jelikož se na odpověď čekalo poměrně dlouho, pokusila se místodržitelka situaci alespoň trochu uklidnit a nařídila momentální mírnější postup při pronásledování kacířů. Kvůli nejistotě vrchnosti, která si nevěděla rady, jak s příkazem naložit, pronásledování protestantů ustalo úplně. To považovali *gézové* za výhru a kalvinisté jako možnost začít veřejně projevovat svou víru, a to i napříč tomu, že král petici *Kompromisu* a její požadavky zamítl. Radikálové tak dostali impuls začít jednat. V roce 1566 tak vypuklo ve většině provincií kalvinisty řízené obrazoborectví (*beeldenstorm*), jež mělo za následek zničení tisíců kostelů a klášterů.

Odpověď Španělska přišla poměrně rychle. Král se rozhodl vyslat do Nizozemska vévodu z Alby a s ním velké vojsko, aby jednou pro vždy sjednal v zemi pořádek.

Vévoda z Alby přitáhl do Nizozemska koncem srpna 1567 a okamžitě nechal uvěznit několik vysoce postavených šlechticů. Pár významných osobností protestantismu však prchlo za hranice, mezi nimi právě i Vilém Oranžský. Alba nechal také zřídit zvláštní soud, jenž měl stíhat viníky za události z roku 1566. Princ Oranžský byl souzen v nepřítomnosti a byl mu zkonfiskován veškerý majetek, který v Nizozemsku zanechal. Když Filip II. viděl vévodovy úspěchy, odvolal Markétu Parmskou a jmenoval jej místodržitelem země, s tím, že zde měl obnovit královskou moc a vykořenit herezi.

Vilém Oranžský mezitím postupně chystal odplatu a shromažďoval armádu, se kterou vpadl do země roku 1568 a rozpoutal zde bitvu u Heiligerlee. V ní zvítězilo vojsko prince

---

²³⁴ Později se dělili na mořské *gézy*, kteří plundrovali kláštery na pobřeží a na divoké *gézy* (nebo také lesní, pozemní), jejichž bandy se toulaly po venkově a vraždily kněze.

²³⁵ HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 118.

Oranžského a započala tak osmdesátiletá válka proti španělské nadvládě.²³⁶ Vilém se rozhodl pro další invazi přes Maasu, avšak jeho nedisciplinované vojsko se brzy rozpadlo a on musel prchnout do bezpečí, do Francie.

Ačkoli se nebezpečí zdálo být nebezpečí, nadále se vedly boje s *gézý*. Již při příjezdu vévody z Alby do země se lesní *gézové* se stáhli do lesů, v nichž začala dlouholetá guerillová válka. Námořní *gézové* škodili svými pirátskými praktikami na moři a se svou kořistí se uchýlovali do přístavů v Anglii. Vilém Oranžský se pokoušel *mořské gézý* disciplinovat, což nebylo na vzdálenost, která je od sebe dělila, úplně jednoduché.²³⁷ Rozhodl se tedy založit jejich nové centrum ve francouzském městě La Rochelle. Proto Menéndez v jednom ze svých dopisů upozorňuje krále:

*„Ve zdejších oblastech nejčastěji dochází k přepadávání ze strany korzárů z La Rochella...“*²³⁸

Na základě těchto informací žádá Menéndez krále o spravení o zmíněné situaci francouzského krále Jindřicha III. Francouzského z rodu Valois.

Alžběta I., královna anglická, stála o sblížení se španělským králem Filipem II., a proto zamezila námořním *gézům* přístup do svých přístavů. Alžbětino jednání v dané situaci komentuje v jedné ze svých kapitol z dopisu Francisca Alonsa de Casanueva, který zaslal jistému obchodníkovi z Lareda roku 1574. Informuje jej o velkorysosti anglické královny, jež poskytla španělským vojskům přístavy, vojenské vybavení a skupinu lidí, kteří byli ochotni bojovat ve službách španělského krále. Konkrétně nám tlumočí především názor Menéndeze na španělsko-anglickou výpomoc.

---

²³⁶ HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 122.

²³⁷ Princ Oranžský před armádou vévody z Alby prchnul do Francie.

²³⁸ „*Por aquí pasan de ordinario muchos robados de corsarios de la Rochella...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 275.

„Adelantado tvrdí, že mu připadá, že chce královna pomoci za každou cenu, ať vyhraje, kdo vyhraje (...) a dle všeho, to vypadá, že je princ Oranžský starostou měst Balquen a Frejelingas²³⁹ právě díky anglické královně. Kdyby chtěla být dobrou přítelkyní, jak tvrdí, viděla by veliké pohrdání a hanbu pince Oranžského proti svému králi a pánovi a byla by povinna ve svém království nařídít, aby nikdo jemu nesloužil, ani na souši ani na moři, nezajišťoval mu zásoby, ani neobchodoval se Zeelandem...“²⁴⁰

Kvůli svému provizornímu vybavení byli *gézové* ve Středozezemním moři ponecháni jisté smrti, a tak začali hledat místo, kde by mohli zakotvit. Tato situace měla za následek dobytí Den Brielu roku 1572, které doprovázel obrazoborecký útok a katolická městská rada nakonec uprchla. Tím se stal Den Briel základnou povstalců na nizozemském území. Postupně *gézové* obsadili některá města v Hollandu a Zeelandu a podřídili je moci Viléma Oranžského, k němuž se vedení vzbouřenců přihlásilo.

Alba se pokoušel roku 1572 svolat generální stavy do Haagu, ale marně. Mezitím byl princ Oranžský na sněmu holandských stavů jmenován místodržitelem Hollandu, Zeelandu a Fríska a vrchním velitelem vojsk. Postupně se mu podařilo obsadit několik území, avšak přišel o podporu francouzských hugenotů, kterou zmařila Bartolomějská noc a postup rekatolizace ve Francii.²⁴¹ Na jistou dobu tak získali převahu Španělé v čele s Albou.

Kvůli intrikám Filipova rádce Ruy Gómeze de Silva byl vévoda z Alby odvolán a na jeho místo dosazen don Luis de Zúñiga y Requesens, který začal s řadou smírných opatření

---

²³⁹ Město v Nizozemsku dnes zvané Vlissingen, které leží v jihozápadně v provincii Zeeland.

²⁴⁰ „Y según esto, parece quel príncipe de Orange es alcalde, por la reina de Inglaterra, de Frejelingas y Balquen; si ella quisiera ser buena amiga, como publica, pues ve el gran desacato y desvergüenza del príncipe de Orange contra su rey y señor, estaba obligada a pregonar en su reino que ninguno fuese a servir al príncipe de Orange en la mar ni tierra, ni vendiesen bastimentos, ni tuviesen trato ni comercio en Zelanda con él...“ In: MERCADO, Juan Carlos: Cartas sobre la Florida (1555-1574). Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 287.

²⁴¹ POLIŠENSKÝ, Josef. Nizozemská politika a Bílá hora. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958. s. 97.

v zemi. Mimo jiné zrušil desátek, tedy desetiprocentní daň z prodeje²⁴² a vyhlásil všeobecnou amnestii. Naopak královské výnosy proti kacířství zůstaly nadále v platnosti v plném rozsahu. Boje i přesto neutichly a vzbouřencům se nadále dařilo dobývat další území. Requesens se na nařízení krále vydal do Bruselu roku 1573 vyjednávat o smíru, jelikož Španělsko bylo již vyčerpané a nedokázalo nadále válku financovat. Jednání však byla neúspěšná. Roku 1574 se podařilo Španělům porazit část armády, vzbouřenci však dobyli Leiden.

V tomto roce vstupuje do dění v Nizozemí Pedro Menéndez de Avilés, který roku 1571 vyplul do Nového světa zkontrolovat stav tamních provincií na severu a v Karibiku. Král Filip II. jej však odvolal, potřeboval u sebe někoho, komu maximálně důvěřoval, byl mu oddaný a mohl pomoci vyřešit situaci díky svým mnohaletým vojenským zkušenostem, jak píše Toraño.²⁴³ V průběhu roku 1574 se Menéndez chystal na cestu do nizozemských provincií a dal dohromady strategii a armádu. Potýkal se však s nelehkým úkolem. V dopisech se často vyjadřuje k otázce financování armády, jelikož se Španělsko nacházelo v té době ve finanční tísní. Kvůli ekonomické situaci země bylo velmi obtížné sehnat zkušené námořníky, a proto se Menéndez vydal hledat posádku do svého rodiště. Optimismus jej však pro jeho odhodlanost nepřecházel:

„...budu je hledat, i kdyby to měli lidé z horských oblastí, a ne námořníci, a bude s nimi hodně práce; během osmi dní je naučím veslovat a používat mušketu...“²⁴⁴

Jedním z velmi zajímavých prvků z Menéndezovy korespondence je jistě vnímání jinověrství. Zatímco Francouze označuje konkrétním termínem *luteráni* a jako jediné řešení jejich náboženské „nápravy“ vidí v jejich smrti, u Nizozemců není již tak ostře vyhraněný.

---

²⁴² Schválen po španělském vzoru roku 1569.

²⁴³ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida. Madrid: Edaf 2018, s. 1134. [ePub]

²⁴⁴ „...los buscaré, y aunque sea gente de sierra y no de mar es para mucho trabajo; en ocho días los enseñaré a remar y deprender tirar un mosquete...“ In: MERCADO, Juan Carlos: Cartas sobre la Florida (1555-1574). Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 264.

Nazývá je všeobecným pojmem *heretici* a projevuje velkou angažovanost na jejich rekatolizování. Před svou výpravou do nizozemských provincií žádá krále a královského sekretáře Gabriela de Zayas o souhlas s tím, aby součástí jeho posádky byli duchovní.

„Potřeba aby tato armáda přivezla duchovní je velká, jelikož my, kdo kráčíme v této armádě, jsme katolíci a proti heretikům, nepřátelům naší svaté víry křesťanské, měli bychom přivést učené duchovenstvo dobrého příkladu, ducha a života...“²⁴⁵

Roku 1575 se konalo neúspěšné jednání v Bredě, jelikož Španělsko bylo poznamenáno druhým státním bankrotem. Dokonce i císař Maxmilián II. se pokoušel krále Filipa přesvědčit k vážnému jednání s rebely a vyhlášení amnestie.²⁴⁶

V roce 1576 zemřel hrabě Requesens a na jeho místo nastoupil králův nevlastní bratr Juan de Austria. V září začalo jednání generálních stavů v Gentu, které mělo za výsledek tzv. *gentskou pacifikaci*, dohodu mezi provinciemi generálních stavů na jedné straně a Hollandem a Zeelandem na straně druhé. Bylo zastaveno působení ediktů proti kacířství a odbojné provincie slíbily, že nebudou konat proti katolické víře mimo svá území. Juan de Austria gentskou pacifikaci přijal tzv. *věčným ediktem*, který stanovil jako podmínku pro odsun španělských vojsk, že rebelové přijmou Juana de Austria jako místodržitele a dojde k obnově katolického režimu. Na to odmítly provincie Holland a Zeeland přistoupit a došlo k obnově bojů. Došlo k sesazení de Austria, který si nakonec svou pozici vydobyl zpět, ale brzy na to zemřel.

Novým místodržícím se stal syn Markéty Parmské Alessandro Farnese a zahájil mírová jednání. Postupně se začaly formovat unie. Nejprve roku 1579 vznikla Arraská unie uzavřená

---

²⁴⁵ „*La falta desta armada ha de llevar de religiosos es grande, y siendo los que en ella andamos católicos, y contra herejes enemigos de nuestra santa religión cristiana, debíamos de traer religiosos doctos, de buen ejemplo y espíritu y vida...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 272.

²⁴⁶ POLIŠENSKÝ, Josef. *Nizozemská politika a Bílá hora*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958. s. 97.

jižními provinciemi, která uzavřela se španělským králem mír. Později téhož roku uzavřely Utrechtskou unii provincie Holland, Zeeland, Utrecht, Geldry, Groningen, Frísko a Overijssel, ke kterým se přidala některá významná města na jihu a *haagským manifestem* vyhlásily nezávislost. Jejich místodržitelem byl zvolen Vilém Oranžský. Ten byl roku 1584 zastřelen²⁴⁷ a jeho nástupcem se stal jeho syn Mořic Oranžský.

Boje nadále pokračovaly. Na stranu Nizozemí se později přidala Anglie a stala se hlavním spojencem Utrechtské unie. Nakonec bylo Nizozemí uznáno nezávislým vestfálským mírem roku 1648, který oficiálně ukončil osmdesátiletou válku.

Menéndez se reálného vyplutí do Nizozemí nedočkal.²⁴⁸ Ještě osm dní stihl zaslat dopis svému synovci, Pedru Menéndezovi Merquésovi do Nového světa. V něm jej spravuje o své plánované cestě do Flander a své touze vrátit se na Floridu²⁴⁹ a dožít zde své poslední dny.

„Když jsem dal Jeho Výsosti najevo svou nespokojenost z odloučení od Floridy projevil mi laskavost a řekl, že pokaždé, když mi udělí povolení (k vyplutí na Floridu), udělá to s velmi dobrou vůlí; a v Bohu doufám, že tak učiní na jaře, neboť situace ve Flandrech se bezpochyby urovná letos v zimě...“²⁵⁰

---

²⁴⁷ Za jeho zavraždění byla vypsána odměna dvacet pět tisíc zlatých, povýšení do šlechtického stavu a beztrestnost na zločiny spáchané v minulosti. Role kata se ujal Balthasar Gérard. In: HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 136-137.

²⁴⁸ Zemřel roku 1575. Stejně jako on, ani Filip II. nedožil konce osmdesátileté války, zemřel ve svých jedenasedmdesáti letech roku 1598.

²⁴⁹ Píše, že má dokonce připravené na vylovení rolníky a kameníky, které Florida tolik potřebuje. Jeho přání vrátit se zpět tedy nebylo pouhým nostalgickým výkřikem do prázdna.

²⁵⁰ „*Y ansí, dando cuenta a S.M. del descontento que traigo en verme apartado de la Florida, me ha hecho merced de decirme que todas las veces que se sufriere darme licencia para ello, lo hará de muy buena voluntad; y espero en Dios lo hará a la primavera, porque sin duda, tengo que este invierno se allanará lo de Flandres...*“ In: MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 291.

3.4. Menéndezův sebeobraz v kontrastu obrazu vytvořeného Gonzalem Solís de Merás

Působení Pedra Menéndeze de Avilés nebylo zaznamenáno pouze v jeho dopisech, ale, jak jsme již zmínili, také ve dvou kronikách, jež mapují jeho život a skutky. Pro následující analýzu se zaměříme na *Memorial* od Gonzala Solís de Meráse, jenž je pro nás v kontextu utváření obrazu o Menéndezovi velmi zajímavý, a to především proto, že Merás byl v příbuzenském vztahu s *adelantadem*.

O životě Solíse de Merás se mnoho neví. Víme pouze to, že byl bratrem Any Marii de Solís, která byla jako velmi mladá provdána za Menéndeze, čímž se stal Gonzalo jeho švagrem. Dle dostupných informací také víme, jak moc Menéndezovi záleželo na rodině a jak ji angažoval ve svých zámořských plavbách. Vzpomeňme na jeho dva bratry Álvara Sanchéze de Avilés a Bartolomého Menéndeze de Avilés, kteří se stejně jako Pedrův syn Don Juan a synovec Pedro Menéndez Marqués, plavili po jeho boku do Nového světa. Tak i Solís de Merás se vypravil roku 1565 na plavbu na americký kontinent jako Menéndezův kronikář.

Merásovým úmyslem nebylo však jen pouhé mapování dobrodružství, které Menéndez podnikal, nýbrž i utvoření jeho obrazu jako stejně věhlasného hrdiny, jakým byl například Cortés. V jeho kronice je tak patrná jistá inspirace nejen jeho *Cartas de relación*, ale také věhlasnými příběhy nejruznějších hrdinů tehdejšího Španělska, jakým byl například *el Cid*.

Celá kronika tedy utváří obraz Pedra Menéndeze jako hrdinského rytíře, který bojuje ve jménu krále a snaží se odstranit zlo z jeho území. Zde vidíme jistou podobnost právě s příběhem *el Cida*, který se obdobně angažoval v období španělské *reconquisty*. Podobnost mezi těmito dvěma rytíři vidíme kupříkladu v jejich osudu. Menéndez stejně jako Cid a Cortés následují klasický model padlého hrdiny, jenž se chce vysvobodit prostřednictvím hrdinského skutku a vydobýt si tak své předešlé postavení. Každý z hrdinů si prošel svým způsobem nějakým smolným zážitkem, který poškodil jeho jméno. U Menéndeze to byla křivá obvinění a věznění

úředníky z *Casa de Contratación*, avšak nakonec byl osvobozen a vydal se na cestu do Nového světa, kde se proslavil. Stejně tak *el Cid*, který byl poslán do vyhnanství, jež také nemělo dobrý dopad na jeho čest a jméno, a aby získal zpět svou slávu, aktivně se zapojil do *recoquisty* španělského území.

Merás pokračuje ve vyjmenovávání charakteristických rysů Menéndeze, který, jako správný rytíř a hrdina, dokázal být vždy ve správný čas na správném místě a vždy si dokázal poradit v zapeklitých situacích. Například v případě, kdy se dostal s posádkou k americké pevnině a nikdo z nich nevěděl, kde mají hledat francouzské jednotky, aby je mohli zničit. Menéndez vyslal část své posádky na pevninu prozkoumat okolí. Námořníci se zkontaktovali s tamními indiány. Ti jim poradili, kde mají Francouze hledat.²⁵¹ Později se i Menéndez rozhodl sejít se na přání indiánů s tímto kmenem, jejichž čekání na něj připomínalo očekávání královské návštěvy. Jeho přítomnost způsobila u indiánů tak ohromné překvapení a nadšení, že odhodili své zbraně. Zde vidíme přivítání *conquistadora* jako téměř božské existence. Merás však popisuje, že Menéndez se nikterak nepozastavoval nad těmito obdivnými projevy a poukazuje, že de Avilés nehledá žádné egoistické uznání své osoby.

Dále popisuje Merás Menéndeze jako velmi zbožného člověka, který slouží nejen panovníkovi, ale i Bohu. Je to muž, který pro šíření evangelia v Novém světě udělal mnohé od vyhnání a pobití Francouzů, kteří sem přišli, dle Menéndeze šířit svou špatnou víru až po sňatek s indiánskou dívkou, aby si získal přízeň kmene a mohl tak založit misi.

Vykresluje jej jako odhodlaného a odvážného muže, jenž pro své poslání učinil také jisté osobní majetkové oběti. Jak víme, Španělsko se tehdy nacházelo ve velmi špatné ekonomické situaci a žilo na dluh. Stejně tak tomu bylo u Menéndeze. Pro svou výpravu

---

²⁵¹ SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés. Tomo I. Madrid 1893. s. 352-353. [pdf.]

nedostal mnoho finančních prostředků, a tak velkou část výpravy platil ze svého, a to do takové míry, že se i on sám ve své vlasti několika lidem zadlužil.

Samotný Menéndez vytváří sám o sobě ve svých dopisech obraz válečníka, jenž je dobrým stratégem a taktikem. To jsme mohli vidět nejen v dopisech z Nového světa, ve kterých králi popisuje strategické přístavy a místa, kde by se dalo postavit opevnění, ale také v době, během níž se připravoval na střet s rebely ve Flandrech. Kupříkladu v dopisu z roku 1574, kdy za ním přišli dva kapitáni Ortiz de Urizar a Bretendona konzultovat plán, jak se dostat do Flander a založit základnu. Menéndez jako zkušenější mořeplavec, jelikož se v těch oblastech, o kterých kapitáni hovoří, již plavil, vysvětluje jim, jaká úskalí je čekají.²⁵²

Dále o sobě vytváří obraz misionáře nebo božího bojovníka, jenž přišel na Floridu, aby z ní vyhnal a potrestal všechny francouzské luterány, kteří na toto území, patřící španělskému králi, přišli šířit svou špatnou víru. Stejně tak v boji s heretiky ve Flandrech upozorňuje na potřebu duchovní přítomnosti v armádě, aby šířili evangelium.

V neposlední řadě se prezentuje jako politik a vládce. Menéndez se jako dobrý politik zachoval, když sjednával mír mezi indiánskými kmeny, některé místní rody proti sobě totiž vedly válku. Svými schopnostmi a výřečností, kterou ve své kronice Merás vyzdvihuje, dokázal přesvědčit náčelníky ke smíru. Ti mu poté byli natolik vděční, že mu přislíbili věrnost a přešli na katolickou víru. Jako správný vládce poté projevoval starost o své námořníky, kteří po návratu do vlasti nedostali zapláceno a živořili. Nebo o rolníky, jež pracovali na Floridě a kvůli nedostatku zásob se dostali do život ohrožující situace. Stejně tak projevoval starost o indiány, kteří se z důvodu přátelství se Španěly dostávali do válečných konfliktů s kmeny, jež podporovaly Francouze.

---

²⁵² MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. s. 255-261.

Vidíme, že obě vyobrazení Menéndezovi osoby, jak prostřednictvím jeho pera, tak kroniky Gonzala Solíse de Meráse, jsou si velmi podobná. Je patrné, že Menéndezovy dopisy byly psány účelně, a tak neobsahují tolik informací, jako Merásova kronika. Navíc Merás má viditelnou tendenci přehánět a vytvářet tak z Menéndeze hrdinu rovného středověkým rytířům.

Závěr

„...člověk umře uprostřed života, uprostřed věty...“, i tak by se dala popsat smrt našeho *conquistadora* Pedra Menéndeze de Avilés, jehož život vyhasl uprostřed důležitého úkolu a to, když vyrážel na pomoc guvernérovi Nizozemska Luisi Requesens y Zúñiga. Ačkoli mu bylo pětapadesát let, měl před sebou ještě mnoho úkolů a doufal, že až se situace v nizozemských provinciích uklidní, vrátí se na Floridu s potřebnou pomocí, tak, jak mu král přislíbil a stráví zde zbytek svého života. Nic z toho mu však již nebylo dovoleno uskutečnit.

Prvním velkým důsledkem Menéndezovy smrti bylo zrušení operace celé armády, jež byla shromážděna v přístavu v Santanderu a její navrácení zpět na pevninu. Důvodem tohoto králova rozhodnutí byl strach z šíření se epidemie tyfu, na kterou Menéndez zemřel. Nechtěl, aby došlo k nakažení dalších vojáků.

Druhým důsledkem bylo zrušení rozhodnutí o vyslání dvou tisíc vojáků a tisíce námořníků, kteří měli, pod vedením Juana de Alarcón, vyplout pomoci guvernérovi Requesens v Nizozemí. Filip II. se tak opět snažil zabránit šíření se nemoci. Většina z nich byla epidemií přímo zasažena nebo ohrožena, jelikož prostor na lodi byl pro tolik osob stísněný, díky čemuž byl umožněn přenos nemoci z jednoho člověka na druhého. Navíc se král snažil zabránit tomu, aby se nemocí nakazili vojáci, kteří již v nizozemských provinciích fungovali a stejně tak, aby nebyla ještě nizozemská armáda, což by mohlo způsobit jen zhoršení vztahů a prohloubení konfliktu.

Král se svůj záměr vyslat armádu do Flander pokusil zopakovat následujícího roku 1575, avšak tentokrát jeho plány zmařila ekonomická krize, ve které se země opět ocitla.

V případě Floridy byl dopad Menéndezovy smrti mnohem tvrdší. *Conquista* nebyla ještě zcela ukončena a koloniální pozice nebyly zcela upevněny.²⁵³ Nikdo z jeho mužů či rodinných příslušníků neměl takový zájem, osobnost a schopnosti, aby mohl navázat na Menéndezovu práci.

Během nepřítomnosti Menédeze na floridské pevnině byl samotným Menéndezem zvolen jejím guvernérem zvolen Diego de Velasco. Pokladníkem pak zvolil svého synovce Pedra Menédeze Márzqeze. Pedra Menédeze de Avilés „*el Joven*“, syna svého bratra Álvara učinil auditorem a Diega Londoña faktorem, jelikož Hernando de Miranda, další z Menéndezových mužů odmítal akceptovat svou funkci. Situaci v provincii zhoršily obchodní aktivity Velasca a auditora „*el Joven*“, stejně tak i jejich špatné hospodaření. Oba totiž v době Menéndezovy nepřítomnosti ilegálně využívali peníze kolonie pro svůj vlastní prospěch, navíc Velasco začal prosazovat despotické chování vůči kolonistům a indiánům, což vytvořilo atmosféru plnou strachu a nedůvěry.²⁵⁴

Po Velascově smrti byl guvernérem Floridy zvolen další z Menéndezových mužů, Hernando de Miranda, jenž se musel potýkat se špatnou situací, ve které se kolonie nacházela po vládě jeho předchůdce. Stav v tamních provinciích se nijak nezlepšil a nepřispívala tomu ani arogantní a svévolná forma vlády nového guvernéra. Vše nakonec vyústilo v jeho zatčení. De Mirandův způsob vlády vůči domorodým obyvatelům způsobil sérii odvetných útoků, které vyvrcholily roku 1576 zničením města a přístavu San Felipe.²⁵⁵

Roku 1576 byl guvernérem jmenován Menéndezův synovec Pedro Menéndez Márquez. Právě za jeho vlády, byla vlivem vývoje evropských politických vztahů koncem 16. století

---

²⁵³ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida. Madrid: Edaf 2018. s. 1143. [ePub]

²⁵⁴ Tamtéž. s. 1148. [ePub]

²⁵⁵ Tamtéž. s. 1149. [ePub]

Florida napadána především anglickými korzáry, kupříkladu Francisem Drakem. Ten napadl přístav San Augustín a zničil jej.²⁵⁶ Dalo by se říci, že právě Menéndezovou smrtí začal konec Floridské španělské provincie, kterou později v 18. století získala nakonec Anglie.

---

²⁵⁶ FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida. Madrid: Edaf 2018. s. 1153. [ePub]

Resumen

El siguiente trabajo se ocupa de las cartas del conquistador Pedro Menéndez de Avilés mandadas durante los años 1555-1574 a varios adresatos, pero principalmente al rey de España Felipe II. El personaje de Menéndez es prácticamente desconocido para gran mayoría de españoles. Los historiografos hasta hoy en día escriben sobre las hazañas de Menéndez solo en el contexto de la historia de Florida. Primer gran trabajo sobre la vida de este hombre ha escrito Antonio Fernández Toraño en el año 2018.

Hasta hoy en día la historiografía trata de escribir sobre Menéndez, basándose en las informaciones de las crónicas de su cuñado Gonzalo Solís de Merás y de Bartolomé Barrientos. Entonces las propias listas del conquistador no tienen mucho espacio para ser analizadas y parecen ser casi desconocidas.

Este trabajo intenta analizar las cartas de Menéndez y poner las informaciones de ellas en contexto de la época que vivió dicho conquistador y en contexto de su propia vida. Nos informa por ejemplo de la situación de la política externa de España con otros países, como por ejemplo con Francia, Inglaterra y Flandres. También vemos las actividades de los piratas y corsarios de aquellos países que amenazaban las provincias y los barcos de España. Nos entera de la vida marítima en el siglo XVI y de la administración de las Indias.

Seznam pramenů a literatury

BAER, Joel: *Piráti*. Praha: Dobrovský, 2008. 229 s.

BARRIENTOS, Bartolomé: *Vida y hechos de Pedro Menéndez de Avilés*. Editorial Auseva, 1993. 213 s.

BINGHAM, Jane: *The Tudors: The kings and queens of England's golden age*. London: Arcturus Publishing Limited, 2018. s. 487 [epub]

BINKOVÁ, Simona: *Čas zámořských objevů*. Praha: Triton, 2008. 254 s.

BOUCHER, Philip P.: *France and the American Tropics to 1700: Tropics of Discontent?* Johns Hopkins University Press, 2008. 392 s.

ČERNÁ, Jana: *Očitá svědectví: Španělsko, Nový svět a změna vědeckého komunikačního paradigmatu*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. 235 s.

DAVIS II., E. Michael: *Huguenots and Catholics: The Fight for Colonial Florida*. CreateSpace Independent Publishing Platform, 2011. 72 s.

DAY, David: *Dobývatele: nová historie moderního světa*. Praha: Deus, 2006. 304 s.

EXQUEMELIN, Alexandr Olivier: *Co jsem zažil mezi piráty a bukanýry*. Praha: Naše vojsko, 1961. 237 s.

FERNÁNDEZ CONTI, Santiago: *Francisco de Ledesma*. Real Academia de la Historia, Diccionario Biográfico.

FERNÁNDEZ-GUERRA Y ORBE, Aureliano: *El Fuero de Avilés: discurso leído en junta pública de la Real academia española, para solemnizar el aniversario de su fundacion: por Aureliano Fernandez-Guerra y Orbe*. Madrid: Imprenta nacional 1865. 192 s.

FERNÁNDEZ TORAÑO, Antonio: *Pedro Menéndez de Avilés. Señor del océano, adelantado de la florida*. Madrid: Edaf 2018. 1388 s. [ePub]

FERRO, Marc a LENDEROVÁ, Milena. Dějiny Francie. Vyd. 1. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2006. 692 s.

GRANBERRY, Jullian: *The Calusa: Linguistic and Cultural Origins and Relationships*. University of Alabama Press, 2011. 89 s.

HENDERSON, Ann L.-MORMINO, Gary R.: *Spanish pathways in Florida, 1492-1992: Caminos españoles en la Florida, 1492-1992*. Sarasota, Fla.: Pineapple Press, 1992. 368 s.

HORST, Hans P. van der: *Dějiny Nizozemska*. Praha: Lidové noviny, 2005. s. 114.

LADERO QUESADA, Miguel Ángel: *La casa real en la Baja edad media*. Historia. Instituciones. Documentos, 1998. s. 341.

LAPOUGE, Gilles: *Piráti: námořní lupiči, flibustýři, bukanýři a jiné mořští gézové*. Praha: Pulchra, 2017. 238 s.

LYON, Eugene: *The Enterprise of Florida: Pedro Menéndez de Avilés and the Spanish Conquest of 1565-1568*. University Press of Florida; Edición: First PB Edition, 1983. 253 s.

MANUCY, Albert: *Menéndez: Pedro Menéndez de Avilés. Captain general od the ocean sea*. Sarasota, Fla: Pineapple Press, 1992. 107 s.

MARTÍNEZ, María Victoria: *A vueltas con la honra y el honor. Evolución en la concepción de la honra y el honor en las sociedades castellanas, desde el medioevo al siglo XVII*. Revista Borradores, 8-9, 2008. s. 1-10.

MERCADO, Juan Carlos: *Cartas sobre la Florida (1555-1574)*. Iberoamericana Editorial Vervuert, S.L. 2002. 294 s.

OPATRŇY, Josef: *Nejen na moři. Život a smrt pirátů v Karibiku*. Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 30, č. 5, (2008). s. 30-33.

- POLIŠENSKÝ, Josef: *Dějiny Latinské Ameriky*. Praha: nakladatelství Svoboda, 1979. 829 s.
- POLIŠENSKÝ, Josef. Nizozemská politika a Bílá hora. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958. 357 s.
- SAIZ CIDONCHA, Carlos: *Historia de la piratería en América española*. San Martín, 1985. 395 s.
- SALMORAL, Manuel Lucerna: *Piratas, bucaneros, filibusteros y corsarios en América*. Madrid, 1992. 346 s.
- SAEZ, Carlos-GÓMEZ, Antonio Castillo: La correspondencia en la historia. Modelos y prácticas de la escritura epistolar. Calambur, 2002. 601 s.
- SARABIA VIEJO, María Justina: Luis de Velasco y Alarcón. Real Academia de la Historia, Diccionario Biográfico electrónico (en red, www.rah.es)
- SOLÍS DE MERÁS, Gonzalo-RUIDÍAZ Y CARAVIA, Eugenio: *La Florida: su conquista y colonización por Pedro Menéndez de Avilés*. Tomo I. Madrid 1893. 707 s. [pdf.]
- SUCHÁNEK, Drahomír – DRŠKA, Václav: *Církevní dějiny. Novověk*. Vydání 1. Praha: Grada, 2018. 502 s.
- ŠOLC, Václav: *Indiánské historie*. Praha: Československý spisovatel, 1977. 326 s.
- TODOROV, Tzvetan: *Dobytí Ameriky. Problém druhého*. Praha: MF, 1996. 317 s.
- UBIETO ARTETA, Antonio – REGLÀ I CAMPISTOL, Juan – JOVER ZAMORA, José María – SECCO SERRANO, Carlos: *Dějiny Španělska*. 3., dopl. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. 915 s.
- VYTEČKA, Aleš: Karibská odysea. *Pirátsví jako aspekt mezinárodní politiky 16. a 17. století*. Dějiny a současnost. Kulturně historická revue. 30, č. 5, (2008). s. 40-43.

ZAVADIL, Pavel – BINKOVÁ, Simona: *Čeští jezuité objevují Nový svět: dopisy a zprávy o plavbách, cestách a živobytí z Ameriky, Filipín a Marián (1657-1741)*. Praha: Argo, 2015. 840

s.